

2. Katekismusse Öppetusse Selletus üllespandud, Küssimiste ja Kostmiste Sannadega Jummalä Auuks ja nende heaks, Kes Omma Hinge Öppetusseks ja Parrandamisseks heal mehel püüdwad laiemalt moista, ja omma mele tulletada, mis meie Katekismusse öppetusse sees lühhidelt öppetakse. -Tallinn : A. H. Lindfors, 1773. - (Tallinn : A. H. Lindfors) - [8], 148 lk. ; 8□ 160x100 mm

REB-773/Katekismus (R 14.546)

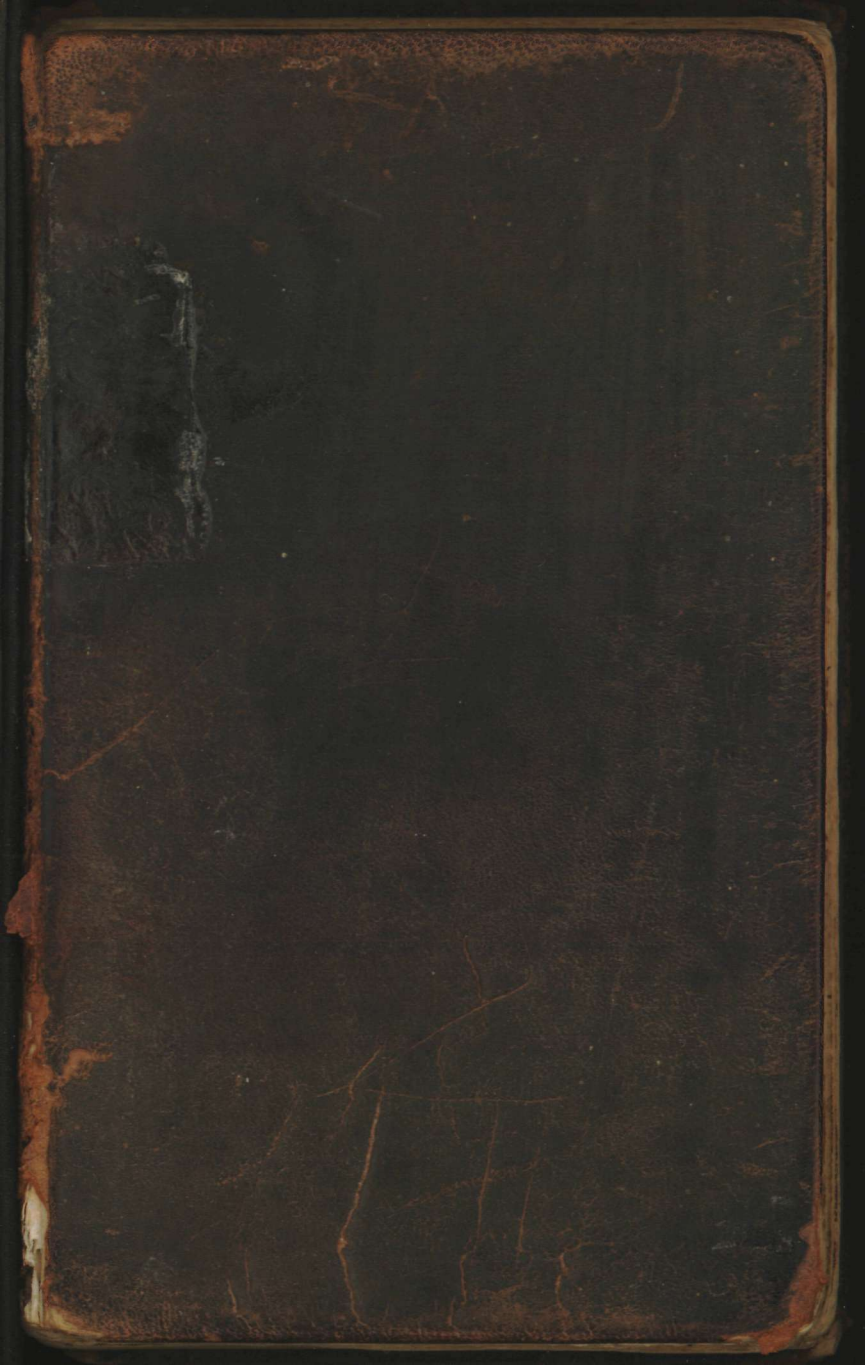
b19673759

EST.MF. 3968

Märkus:

Puuduvad lk.-d: 3-4 ; 9-10

Def-d lk-d: 37-38

To Frey

Keinis, October, 1863.

George W. Frey, Camp.

Katekismusse Õppetusse Selletus

allespandud,

Rüüsimiste ja Kõstmiste

Sannadega

SUMMAALINE

ja nende heaks,

Kes

Õmma Hinge

Õppetusseks ja Parrandamiseks
heal meel püüdwad laiemalt moista, ja
õmma mele tuletada, mis meie Katekismusse
õppetusse sees lühidelt õpetakse.

~~~~~
Rahhekateistikunnemal korral trükkitud Lindworse
Kirjadega, Tallinnas 1773. Aastal.

MAENJESUS.

Armas Sõbber,

S armoltune Jummal on ma- ilma
 algnisest omma targema nou parrast om-
 ma tahtmist innimestele teada annud, et se
 waene pattune innimenne omma pohjaruma hinge
 hadda piddi õppima süddamest tundma, ja se jär-
 rele noudma, et temma neist armo andist, mis meie
 Jssand JEsus Kristus omma kannatamisfe ning
 surma läbbi on saatnud, piddi ossa sama. Et nüüd
 keikile ei anta aega, ja keik ei sa keik se pühha kirja
 läbbikatfuda, ja nendatao õppida, mis nende hinge
 õnnistussfeks tarwis lähhäb; siis on taewane Jss-
 sa ka murretsenud, et se, mis loiemalt pühhas kirjas
 õppetaksfe, woifks lühhidelt neile teada sada, kes rum-
 malad on. Ning sedda õppetaksfe meie Katekis-
 musfe ramato sees, kuida innimenne omma patto
 hadda peab õppima süddamest tundma, ja õige usfo
 läbbi ommast patto haddast ärrapeäsuma. Et nüüd
 se wägga tarwis on, et innimenne omma patto häd-
 da õppib süddamest tundma, sest et sel ep olle õiget
 usfo, kes ommas süddames hirmo ja kartust om-
 ma patto parrast ei olle tunnud, separrast õppime
 meie I. esimesef peatükki sees omma patto hadda
 õiete tundma, sest et kääso läbbi tulleb patto tund-
 minne. Rom. III, 20. Agga sest ei sa kül, kui kegi need
 sannad peast õppib, waid senna jure lähhäb tarwis,
 et meie omma süddant kowwaste läbbikatsume,
 Jumkala kääst pühha Waimo tarkust süddamest
 pallu-

pallume, ja nenda õppime moistma, et innimenne
 läbbi ja läbbi patto läbbi on rikkutud, et pattud
 ja pattused himnud hirmsad on Jumkala melest,
 ja et meie isse-ennast ei woi aidata ommast wäest,
 melest ja tarkusfest. Kes sedda õiete esimesest pe-
 tükki õppib moistma, se tunneb warsi, et ep olle teist
 nou, kuid et temma ennast kui üks waene haige JEs-
 susse omma hinge arsti holeks annab, sest Kristus
 on kääso ots, õigusseks iggaühhele, kes tõeste ussub.
 Rom. X, 4. Kui kääst meid saab õiete hirmutanud,
 siis hakkab JEsus nisuggused, kes koorma al ja
 waewatud on, rõmustama ja aitama. Agga meie
 rummal meel ja moistus ei moista sedda mitte, se-
 parrast on õiget usfo tarwis, ja se õige usf on
 Jumkala tõ. Ewes. II, 8. Kol. II, 12. Agga usf ep
 olle mitte se tühhine ja paljas mõtte, kui kegi ütleb:
 minna ussun: waid se õige usf mudab meid, ja
 sünnitab meid ueste Jummalast, surretab wanna A-
 dama, teeb meid foggone teiseks innimesseks südda-
 me, mele, ja keige mõtete polest, ja toob sedda
 pühha Waimo ennesega. Ja sesinnatse õige usfo
 jure peab meid juhhatama

II. Se teine peatük usfo õppetusest; seäl sees
 õppetaksfe meid, mis Jummal meile on head teinud,
 ja ikka weel ennam teeb, ja mis meie kohhus
 on tähhele panna ja tehha, kui meie tõeste sure
 Jumkala sisse ussume. Agga sest et õige usf on
 Jumkala tõ, et meie ei woi ommast wäest omma
 patto hadda, kurjust ja nuhtlust mitte õiete tunda,
 egga Jumkala sisse uskuda, separrast õppetaksfe

III. Kolmandama peatükki sees, et meie kohhus
 on Jummalat palluda süddamest, ei mitte ükspäi-
 nis kelega egga aia-witeks. Agga siis wast on pal-
 we Jumkala mele parrast, kui innimenne omma

patto hädda tunneb, ja weel ennam pääw päwalt püab tunda, kui ta hakkab moistma, kui palju head Jummal temmale Jeesusse Kristusse läbbi on teinud, ja wõttab sepärrast kaddumwad asjad alwaks, ja need kaddumatta taewalikkud aäniid sureks panna. Nenda pallub sähhärdune dige risti-innimenne suust ja süddamest, et Jummal temmale tahhaks armo anda, Jummal fanna ja tahtmist pääw päwalt selgeste ja puhtaste öppida ja ka pühaste sedda möda ellada, kui Jummal laste kohhus on, et temma woiks Jummal tahtmist armastada, ja se läbbi kurrati, ma-ilma, ja omma lihha tahtmisse peäle woimust sada. Se wasto, kui sinna kelega ommad palwed lobbised, ja se jures patto sisse jääd, sedda ei arma Jummal mitte palwaks, sest nenda prugid sinna Jummal nimme kurjaste, mis Jummal kelab teise kässo sees, ja ähwardab, et temma ei tahha nuhtlematta jätta neid, kes temma nimme kurjaste suhho wõrwad. Et nüüd meie palwe nenda Jummal mele pärrast woiks olla, siis öppetaks meid,

IV. Neljandama peatükki sees, kuida Jummal jubba ristmisse läbbi meiega ühhe seäduuse teinud, et temma tahhaks meie armias Jummal ja önnistegia olla, ja meie piddime sesamma seäduuse pärrast kui waggad lapsed tedda süddamest kartma, armastama, temma peäle lootma ja temma fanna kuulma. Et nüüd se pärris-pat ka need waggad awwatelles, ja kurrat se läbbi neid, kes pattust põõdnud, ueste kiusab patto wörgoga kinniweddada, sepärrast öppetaks selgeste, mis ristminne tähhendab, moista sedda, et se wanna Adam, kurri südda ehk pärris-pat peab iggapäwase kahetsemisese ning pattustpõõrmisese läbbi sama ärra-

ärraupputud, ja Jeesusse wäe läbbi ärrasurrema keige patto ja kurja himmudega, et se uus inimenne, ehk uus meel ja südda, mis Jummal loob, woiks ettetulla, ja ikka Jeesusse abbi läbbi patto peäle woimust sada.

Kes nenda omma ristmisese seäduuse järrele püab ellada, se wõttab ka ilma kawwalusfeta Jummal kääst abbi patto wasto palluda, sest taewane Jissa annab heal melel pühha Waimo nelle, kes tedda palluwad. Luf. XI 13.

Kes nüüd usfin tahhab olla se järrele noudma, mis nende nelja peatükki sees öppetaks, se tunneb kül warfi, kuida kurrat, ma-ilm ja temma kurel südda tedda saggedaste hirmutawad, ja püüdwad tedda ärraks tehha ja ärrawässitada, patto wasto woitlemast, et temma ei peaks otsani kurja wasto pannema, egga woimust sama. Agga sepärrast ei pea üks waimolik söddamees mitte kartma egga tagganema, waid temma kohhus on Jummal ja meie Jssanda Jeesusse Kristusse ilmaotsata armo läbbi ennast kinnitada, julge olla, ja tähhele panna, mis sured heateggemised Jummal meile on teinud meie Jssanda Jeesusse Kristusse kannatamisese, surma ja üllestousmisese läbbi, ja kui suurt murret meie armas Önnistegia mele eest on piddanud, et temma ühhe armo-sõma-äia on seädrud omma waggadele, kes tdeste usfwad ning temma fanna kuulwad, et nemmad se jures omma Jeesusse suurt waewa, surma, ja immelikko rohket armo omma mele piddid tulletama, ja se läbbi julgust wõtma kurrati, patto ja kurjade inimeste awwatellemisese wasto panna, ja kannatlikkud olla keige ihho ja hinge willetsusse sees, Rom. VIII. 18. Ja sedda peab meid öppetama

V. Se wiespeatük pühhaft öhto - söma - aiast. Kui sa sedda, mis lühhidelt on ööldud, diete lähhele panned, siis nääd sa warsi, et sest ei sa kül, ja et se ei kolba warsi Jesusse lauale, kes ükspäinis katekismusse sannad peast öppib, ja ei moista, egga klusa omma ello aiada sedda möda, mis temma on öppinud: waid et senna jure wägga tarwis lähhäb, et sinna Zummala tahtmist diete moistad, ussüd, ja süddamest murretsed omma ello aiada sedda möda, kui need essimesed nelli peatükid sind öppetawad, ja siis woid sinna kui üks dige wodras sinno Jesanda Jesusse laua jure tulla.

Need sinnatsed katekismusse öppetusse selletusjed ei te sind ka mitte kolbawaks, kui sinna need sannad ükspäinis peast öppid, sest se ep olle ühtegi nou: waid need selletusjed on nende himmo ja palwe pärrast üllespandud, kes heal meel se läbbi püüdwad meles piddada, mis nemmad Zummala sannast laiemalt on kuulnud ja öppinud. Kui nüüd nisuggused innimesjed diget kasso neist selletussist tahtwad sada, siis peawad nemmad keige ennamiste Zummala kääst armo ja tarkust palluma, et Zummal omma sure armo pärrast neid wöttaks tõe tele juhhatada. Urra mötle, et se on uas öppetus, sest kes nenda mötleb, se tunnistab sega ülles omma suurt rummalust ehk tiggedust. Sest et meie waene tallopoia suggu ei tahha heal meel Zummala sanna selgeste öppida ja moista, sepärrast ellab temma keige-ennamiste ni sure hirmsa söggedusse sees. Kui üks perremees himmustab head wilja, siis on kül temma kohhus Zummala kääst figgidust palluda ja odata, agga se jures peab temma omma põldo hästi harrima ja head semet wälja külwama; nenda on ka se luggu innimesse süddame põlloga, sedda pead sinna häst

Zum-

Zummala sannaga harrima, ja Zummala sannast öppima, mis hea ehk mis kurri on; kurja pead sinna mahhajärma, ja se järrele noudma, mis hea ning Zummala tahtmisse pärrast on, siis annab Zummal sinnule tõeste omma figgidust, et sinna diete targaks ja wimaks önsaks woid sada. Agga kuis woib se innimenne Zummala tarkust ennesele sada, kelle südda on ja jääb rummalusse läbbi ühhe söta-ma sarnatses, kes laisk ja holeto on, kes kardab Zummala sanna diete öppides, ja arwab sedda koormaks, kui tedda dige tele juhhatakse? Neist ütleb Jesus Matt. XIII, 12. Agga kennel ep olle, selle kääst peab ka ärrawoetama mis temmal on. Sepärrast ärka ülles ommast rummalussest, kes sa maggad patto unne sees, ja touse ülles furnust, ehk pattusest ellust, siis wöttab Kristus sind walgustada, se on: temma teeb sind targaks. Ewes. V, 14. Olle tru ja ussin esmalt wähhema öppetusse sees, siis annab Zummal sulle ikka suremat armo ja tarkust. Matt. XIII, 12. Sest kennel ial on, sellele peab antama, ja temmal peab kül ollema. Meie Jesanda Jesusse Kristusse Zummal, se an Jesa wörko teile anda iggaühhele, kes süddamest omma hinge eest murret kannab, tarkusse ja ilmumissesse Waimo, temma tund mi. ses; ja teie moistusse walguorud silmad, et temma woiks teäda, mis temma kutemisse lotus, ja mis temma au pärrandusse rikkus on pühha innimeste sees; ja mis temma üpris wägga suur wäggi on meie sees, kes meie ussume temma suurt wäggetat teggemist möda meie sees,

Ewes. 1, 17, 18, 19.

Se tõe Waim juhhatago meid keige tõe sisse.

A M E R.

A 4

A 5

Ues Valwe!

Kui sinna hakkad Jummalala sanna õppima.

Vh! armas taevane Jeesus/ anna minu
mule omma pühha Waino/ ja wale
gusta mind/ et minna sinno sanna nenda
wotksin tähele panna/ et minno südda se
lääbi wotks parrandatud ja ueste lodud
sada; peästa mind sinno kallt sanna läbbi
keigest rumalussest/ ja anna mulle ülle-
welt sedda taewalikko tarkust omma Poia
Jesust diete tunda ja Lemma läbbi patto/
kurrati ja keitde kurrja innimeste nou peäs
le woinust sada. Õnnista nendatao minu
no wase hinge õnnistusseks sinno pühha
sanna/ sesamma sinno armsa Poia JEE-
susse Kristusse/ minno kallt õnnis-
teggia pärrast. Amen!

NB. Ein Sternchen * deutet in der Erklä-
rung des Catechismi an diejenigen Fragen, wel-
che im Handbuch gestanden.

☉ ○ ☉   ☉ ○ ☉

Meie

Teie õlete luggejad ehk leri lapsed. —
Ei südi minne ei te teid mitte wisti inimeseks.
Ei paljas ristmäär ei te teid mitte wisti inimeseks
waid õppetud on taawis! — õppetuse pärrast
õlete sein. —
Teie peate uskma Jumala siise Jees. Kr. läbbi. —
Eks keis inimesed ei uska seddawisi? —
Mikspärrast ei tunne keis inimesed sedda õiget? —
Sest et naad sedda tüt, mis J. neile on teada õna,
ja mis Jumal nende südde wotse on pannud, üllekõlto
sest inimesed dawad patto läbbi; ja mis Jummal
neile ueste on rakend, on nemad oma wale läbbi
ärrafegganud. —
Jeesus ja rumalus tuleb, sest pattoft; — keis ei talle
Jumalat tunda, se jääb rummal. —
Agga Jumal ei tahtnud inimesi mitte jätta teada
patto ja rumaluosi siise? —
Adam, kus siiled? — Jumal ot siib inimest. —
Jumal on Adamaga rakend ja wanematega;
Jumal on siis Abrahamit ja tema sugga ärrawalletanud;
Jumal on siis Kasko onnud ja oma armo õna
enne kullitanud. — Mosesi. Prohwetit! — kullitus teada
Jumal on Jeesus siis ise taland ja keis kord
saatanud, mis inimestele taawis laiks nõu
õnjaks jamioteks. —

J. Mis on sedda sanna, mis meile selget tõi tuuriust
annab? — Se sanna, mis Tõe Waino läbbi on ülle-
pandud P. Kirjas; keis se pähta Kirri W. T. n. Kall. T.
Seal õppetuse meile sedda seädist diete tunda, mis
Jumal algmises on teinud inimesi ja pärrast
keite kinnitand ja taarte korda seatanud. —
Mikspärrast meie usume, et se on Tõe sanna,
mis siibi; iamatus üllewel on? —
Sest et Jumal algmises õna tuuriust inimesi
läbbi ja earekutatamiste läbbi kinnitanud; ja
ka P. W. Kirjas. läbbi iguüle seädist. —
Keis tahhal Jumalut teada tulla, se tunel
et keis pähta Kirri Jumalust on uskunud. —

2.) Kuidas se õige Jumalalastus võib meie
Geos maad wõtta? -

3) Mis on wallenande?

3) Mis tulleb niisugusest inimusest mõtlema,
kes kerge melega ja küsijamatta ja igapähe
tühja asja jures wannub? -

4) Mikopärrast tõhhib Rohkus wanda meite
käest nõuda? -

5.) Kuidas peab ristiusuimeenid ennast wal-
mistama, kui tedda piinama waduma? -

ad I. Minna olen se Isjand, Sinna Jummal! -

Jinno. - Sinna. - Jummal pakub kolme enne arno, kui
kui ta kiskõnnab.

ad II. asjata = palja komba pärrast nagoiehe
tühja jonna; - kui jada ei mõllo selle peale, kelle
ta nimetat. -
omma Isjanda. - Kes Isjanda suust heldust ja
arno kabi; tallele pannet, je ei woi jada
nime asjata sulho wotta. -
Et inimesed ei wärga selle peale korind on, kon
kannat, tagga. - Ad. Jast need, kes keige arno
minne Jumala so Isjand peale mõtlewad, prug-
wad keige jaggeda minne Jumala nime asjata.

Meie Risti - Oppetusse wiis Peatükki

Esimesenne Peatük.

Jumala kumnest Kärsust.

Esimesenne Käst.

Sul ei pea mitte teisi Jumalaid ol-
lema minno kõrwas.

Wis se on?

Meie peame Jumalaid ülle keige asjade kart-
ma, armastama ja temma peale lootma.

Teine Käst.

Sinna ei pea mitte Jumala omma
Isjanda nimme ilma asjata sulho wõt-
ma; sest Isjand ei jätta tedda nuhtlemat-
ta, kes temma nimme kurjaste prugib.

Wis se on?

Meie peame Jumalaid kartma ja armasta-
ma, et meie temma nimme jures mitte ei noa. ei

waõnu, ei lausu, ei wõlleta egga petta; waid et
meie sedda keige hõdda sees appi huame, pallume,
Eidame ja tãnname.

Kolmas Kõst.

Sinna pead pühhapõwa pühhitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, et meie juulust ja temma sanna ei põlga;
waid et meie sedda pühhaks peame, heal meel ku-
leme ja õppime.

Neljas Kõst.

Sinna pead omma isõa ja omma em-
ma auustama, et sinno kãssi hãsti kãib,
ning sinna kaua ellad Ma peal.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, et meie ommad wannemid ja issandid ei põlga
egga wihhastia; waid et meie neid auustame, te-
nime, nende sanna kuleme, ja neid armsaste ja
kalliste peame.

Wies Kõst.

Sinna ei pea mitte tapma.

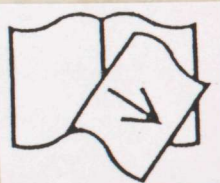
Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, et meie omma liggimesse ihhule õhtegi kahjo
ehk kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja
temmale head teme keige ihho hõdda sees.

Kues Kõst.

Sinna ei pea mitte abbiello arrarik-
kuma.

Mis

Nende kolme oppetuste seas on lühikelt keegi raskopanta, mis üs riistuinimene on, uskus tunnistab. — Agga mitte üspäinir fugea tuleb tunnistada, wuid teaga ja olaga. —

Kolmaino Jummal peäle oleofa ristitü, agga nüüd rist inimene peale ka tead mui, mis ta niist kalmest nimest arsus. —

weel hoiab — Jumal hoiab oma loimiff alle seata wisi järrel; ja Tema arwamis, Talle tarkust järrel on se seadur Olegmist jänustasin; parrastid ja pattusid hoiab ta weel nende seates wisi järrel. — Agga sellegi parrastid teeb Tema ka imed s.o ta teeb walloft renda, et me ei maista mitte sedda seata wisi, mis järrel se fündil. Oma tarkust wõdi teel ta imed, henda kei ta takkab. — Se keigepa imetegg on, et ta pattusid õrjaks teeb. —

Keik, mis fündil, fündil Jumala tektmisse jänd agga ei mitte keik teud ep olle Jumala tektmisse järrel. — Inimene ep olle omalt walloft meelwõlha ütlegit, kei Jumal ei takkaks sedda Tema se jätta. — Oh kei keik inimene ja kunnatid sedda woiapid tekha, mis naad takkwa

Teine Peatük. Pühhasst Risti-Uksust.

Esimesse Oppetus:

Lomissest

Minna ussun Jummal se Jesa, keige wäggewama taewa ning Ma Lõja sisse.

Wis se on?

Minna ussan, et Jummal mind ja keik lo mad on lonud, ihho ja hinge, silmad, kõrwad, ja keik liikmed, moistust ja keik meled on annud, ja weel hoiab; ja peälegi rided, kingad, sõmisse ja jomisse, kōdda ja maia, naese ja lapse, põllo, weiksid, ja keik wilja, keik ihho ja ello tarwidust ja toidust rohkest ja igga-pääw ka annab, ja keige hädda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja se keik teeb temma issalikust jummalikust armust ja heldussest, ja ei mitte se-parrast, et minna sedda wäär ehk teninud ollen; se eest on minno kohhus tedda kita, tännada, tenida, ja temma sanna kuulda; se on tõeste tõss.

Teine Oppetus.

Arwalunnastamisest.

Minna ussun JEsusse Kristusse Jum mala aino Poia meie Jesanda sisse, kes on sadud pühhasst Wainust, ilma le todud neitsist Mariast, kannatanud Pontsusse Pilatusse al, risti peäle podud, surnud ning mahhamaetud, allalainud põrgo hau-

hauda, kolmandamal päral jälle üles-
tousnuid surnust, üleslaimud taewa, is-
tub Jummalal omma keigewäggewama
Jesü parramal käel, seält temma tulleb
kohhut moisma ellawatte ja surnutte
peäle.

Mis se on?

Minna ussun et Jesus Kristus tõsine Jum-
mal, kes ommast Jesust iggawest sündinud, ning
ka tõsine inimenne, kes neitsist Mariast ilmale
todud, minno Jesand on, kes mind ärrakaddu-
nud ja hukkamoistetud inimest on peästnud ja
lunnastanud keikist pattust, surmast, ja kurrat-
ti wäest, ei mitte kulla ehk hõbbedaga, waid omma
pühha kallil werrega, ning omma ilmafüta kannat-
tamisse ja surmaga, sepärrast et minna temma
omma piddin ollema, ja temma rikis temma al-
ellama, ning tedda tenima iggawesse õigusse, wag-
gadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma
on ülestousnuid surnust, ellab ning wallisef igga-
weste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Öppetus:

Pühhitsemisest.

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht
pühha risti: koggodust, pühhadel ossafa-
mist, pattude andeks-andmist, lihha üles-
tousmist ja iggawest ello, Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommast melest ja wäest
mitte ei woi Jesusse Kristusse omma Jesanda sis-
se

Jesuse öppetus, teud ja ello = *Prohwet, anet*
Ja öppetust selgeste meid Jumala tahtmist
tundma; ta neitsi meile tedda õigust, mis Jumal
kes rääkab; ta öppetab siis selgeste, et Jomo niid
se te piddin ^{ollema}, keele läbbi meie usso sees
peame õnsaks sama. —

1) Ja wäest ja öppetab Jumala nimel

2) Ja kuletab tulewad asjad enne

Ta öppetab: ^{arho} Tootud taewas on niid ka;
minna õhense, kes tedda on seädnu;
ükspäris minna läbbi wäite õristust
leida; kes mo juse tuleb ja mo nimel
paleub, peab ar must keik kätte sama
Tulge, ussuge, paluge, wõtke!

Mt. 11, 28-30.

Temma ello öppetab meid meie patto
õiete tundamist — Wata mis õiguse inni-
mense! Oh Jumal hahastaps meid peäle!

Temma fanna ja teud tootawad armo. —

Tema on se fanna, se walgu, se ta, se
öppetaja, se kanna, se eeskuia

õga ei öppetus etc. e poleks meid
ühtegi aitaud; — se fanna ei aita,
waid se waim peab ellawaks tegym.

Ei meid, kes tedda kuulsid, ei fanna
se läbbi uks i nmesko, õga kui
se waim nende südamose hakkus etc.

Petawose jutlus, — Kristusose jutlus
õns jussos siis ennam, kui Jom
meistes? —

Kr. Jes. on meid keigewamiste omma
kannatamisse ja omma ilmafüta surma
läbbi lunnastanud! —

K. Kannat. ja surm = ^{to} Üllema Preestri

Si on oieto nago se jüdda koht keige
oppetuofe sees. —

Temma kannatamine hakkas kolku, kui
ta jö sündis Ma peäl. — Si õige pühha pattuofe
seltis; — agga surma läbbi on Ta kannata-
mine täieks saanud. — Rantmis ilho ja kige

Temma kuruastus pautto üle; temma ennetus
mis mailma kesa jö polest ja peäle piddi
Julema; Temma kartus ja wäriofemine
ja abhastus wiimisel kannatamise ajal;
Temma wenne ärruwaluamine. —

Keigeft sest kannatun ja surmast kuni-
tawad seis apostlid, et se läbbi on meie
ärraleppitamine ja ärralunastamine
täieks läinud. —

Font. Dilat. sellega tunnistakse, et Ta ähe
kohto moistja läbbi on surma rühtuofe
moistetus ja et se keide teades teerte täst.
on; — ja ka, millal se on sündinud. —

Jesur keitis ennast selle kohto alla, sest se
se kuni; kothus olei Jumala faktmiste jümel. —
Eks se piddan keis nenda sündima! — se olei
ta jofu ja temma oma tahtmine; ei muudus
epaleks wainud telda ärratappa. —

Jesur weni olei üko pühha weni. —
wat. Nat ad xiv.

Jesur sei ohroniks meite cest. — talloze. —
Ja is; ohwendas ennast. — ülleem Preester,
ja nenda palus ta meite cest ikka, ja temma
maasial meite cest ikka Jumala jure. —

meie olleme Jumalaga ärraleppitud;
Krietus on meile tehtud õigus jeks.
ohwer — cest pallumine — onistamine

se ustuda, egga temma jure sada; waid pühha
Baim on mind Ewangeliunmi läbbi kutsnud,
omma annetrega walgustanud, ja dige usso sees
pühhitsetud ja hoidnud, nenda kui temma keige
pühha ristiloggodusse Ma peäl kutsud, koggub,
walgustab, pühhitseb, ning Jesusse Kristusse
jures dige ja aino usso sees hotab, sesamma ris-
tiloggodusse sees temma minnule ja keikile usklik-
kudele iggapääw keik pattud rohkestes andeks an-
nab, ja wiimisel päwal mind ja keik surnud üles-
ärratab, ja minnule keige usklikkudega Kristus-
se sees iggawest ello annab, se on tõeste tõssi.

Kolmas Peatük.

Pühhaft Issa meie Palwest.

Issa meie, kes sa olled taewas, püh-
hitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile
sinno riik, sinno tahtminne sündko kui
taewas, nenda ka Ma peäl, meie iggapä-
wast leiba anna meile tännapääw, ja an-
na meile andeks meie wõllad, kui meie
andeks anname omma wõlglastele, ning
ära sada meid mitte kiusatusse sisse,
waid peästa meid ärra sest kurjast; sest
sinno pärralt on se riik, ning se wäggi,
ning se au iggawest, Amen.

Issa

Issa meie, kes sa olled taewas.

Mis se on?

Zummal tahhab meid se läbbi armollikkult kutsuda, et meie peame uskma, tedda meie dige Issa ja meid temma diged lapsed ollewad, et meie julgeste ja kindla lotusega tedda peame palluma, nenda kui armad lapsed omma armsa isä palluwad.

Esimesne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Mis se on?

Zummala nimmi on kü isse-ennesef pühha; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Zummala sanna selgeste ning puhtaste õppetakse, ja meie ka pühhaste kui Zummala lapsed sedda möda ellame, sedda aita meid, armas taewane Issa. Agga kes teist wiisi õppetab, ja elab, kui Zummala sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas Zummala nimme; se eest hoia meid, armas taewane Issa.

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Zummala riik tulleb kü ilma meie palweta isse-ennesest; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jure tulles.

Kuida sünnib se?

Kui se taewane Issa omma pühha Walmo meile annab, et meie temma pühha sanna temma armom

Kristusse mat mine (sündis 1) too tugiõhuks fers, et tu kustu surmas olei; 2) et Prohwa; ennetulatas pidi taes minnemä. —

Ei muidd ei fänd neid, kedda riiti ladi; mitte muutud. —

põrgo haud = farnutte päle; enne go naad ülestouwad. — Se üuro fous ihuus farnutte feltis. — Monud peäfid müüd Kõrhe Tema wäis, monud wõtis nüüd weel kedda armowarts. —

Niile kes uotus aliid magama läinud, fai sefusse surma läbbi; Paradiis latti tektis. Niile kes uotmettu aliid jäand, fai müüd weel se lwanjeliumi kütätud. —

Kunnatle ja Tema waimades fai auwaelinuks et nende meelwäid olei muutud. —

Kristusse ülestoumise läbbi on tema Wõim Kunnat ja surma ülle kowwarte kinnitud. —

Jef. Kristusse meelwäid, mis tal praegu on ja Tema tulleminne kohtamoid misseks = Kunninga amet. —

Ta on oma Jumala au fers. —

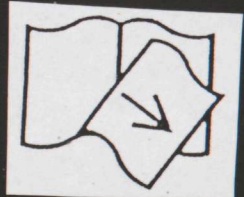
Müid ta on näggematha, agga ta on se, kes wallitseb kesk oma waenlaste jures; weel pakkub ta armu ja kanna tab uadega; — agga ta tulleb, to tulleb? Müid? — Se on teadmatha. — Uskmatth inimesele tulleb ta rago wõrgas õjel! —

Wiimine Kõh kar. — Täis rõõm usk Kõh radeb, iggawene hurratu kunnat. — arms rikk saal au rikkis, armala kuttud kei rikkis kunnatist. — Oh et meie usklikud oleksid et meid kinnit Tema ornad. —

mitte oleme defitse ommad? - kui meie Teda
kummardane kui oma Isandad ja Jumalad,
ja ei mitte ükspäisi loomadega ja walgaspidi
kõnne pärast, waid nende südamest, et
tama nimet appi hüame wõksi, armastust
ja laulust, nende kiidide jättsi, kes Tema
pühhad, Tema oma rahwas on, kes Tema
armalusest misest taest on asjalud!

Kristuse omad jumad on jumalast õppetaj,
nil on se wägi ja se jõud ja se tarkus, et
ka teisi onasutawad ja õppetawad. - Practi
puggi; - naad tundistawad oma Isanda
nime ka mailma kuuldes ja rätikud jalgte
Tema armust; - Ei mailmal pole wõimust
nende üle; nende ellamine on se naad
Tawas; naad teadwad, et nende Keige
wäggesam Kuningas, kui kil weel Käppi
matka, lematagi nende jures on; - naad
andwad wainolikkus okeid Jumalale
ja andwad isfiennast Tema hõlles;
naad paluwad ka teiste sest ja õnnis
tawad Keiki inimesi. -
Patto üle, mailma karjuse üle, Kurrat
wõlittawad nemand nüüd ja defitsega, ja
üskond laeb nende auliane ello uim
lirkuki igaraste. -

Se on siis selle õpeto jures se ülem asi,
et meie südamest tunnustame: Minna usum
et se niis Isand, kes mind eta. -
ei mitte gots et na nüüd pear alles patto
jama, uaid niis Tema omne pear ole
ja Tema uile nüüd elana, siis ar
uile, seal ausikis iggaraste. -

Mis se on?

Meie pallume seshinnatse palwe sees kui ühhel hobil, et se taewane Jssu meid tahhaks peästa keisegusuggusest ihho- ja hinge-, warrandusse- ja au- kahjust, ja wimaks, kui meie surma tunnike tuleb, õnna otsa meile anda, ja armoga seshinnatsest hädda orrust ennese jure taewa wotta, Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste uskma, et se taewane Jssu meie palwed heldeste on wastotnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid käsknud nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

Neljas Peatük.

Pühhasst Riistmisest.

Mis on Riistminne?

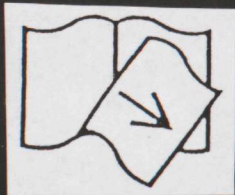
Riistminne ep olle mitte paljas wessi, waid üks nisuggune wessi, mis Jummalala käskus on seätud, ja Jummalala sannaga ühtepandud.

Mis Jummalala sanna se on?

Kui meie Jssand JEsus Kristus ütleb Mat- teuse ramato wiimses peatükis: (28, 19.) Minge ja õppetage keis rahwast, ja ristige neid Jummalala se Jssu, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmel.

Mis annab ehk sadab ristminne?

Temma sadab pattude andeks-andmist, peästab ärra surmast ja kurratist, ja annab iggawesse õnnistusse keiskile, kes sedda ussuwad, mis Jum- mala sanna ja tootused kuulawad.

Misfuggused on need Jummalala sannad ja tootused?

Kui meie Issand JESUS Kristus ütles Mar-
kuse ramato wiimises peatükis: (16, 16.)
Kes usub, ja kedda ristitakse, se peab õn-
saks sama, agga kes ei usfu, tedda peab huk-
ka moistetama.

III Kuida woib wessi ni sured asjad teha?

Wessi ei te sedda tdeste mitte, waid Jummalala
fanna, mis weega ja wee jures on, ja usk,
mis seddasamma Jummalala fanna wee sees us-
sub; sest ilma Jummalala sannata on wessi paljas
wessi, ja ei mitte ristminne; agga Jummalala
sannaga on se üks ristminne, se on üks ello wessi
täis armo, ja uestundimisse pesseminne; pühha
Waimo läbbi, kui pühha Paulus ütles Titusse
ramato kolmandamas peatükis: Jummal on
meid õnsaks teinud uestundimisse pessemisse,
ja pühha Waimo uendamisse läbbi, ked-
da temma on wäljawallanud meie peäle roh-
keste JESUSE KRISTUSE meie Onnisteggia
läbbi, et meie temma armo läbbi õigeks teh-
tud iggawesse ello päriaks piddime sama
loruse järrel; se on üks tõssine sanna.

IV Mis tähhendab nisfuggune wee ristminne?

Se tähhendab, et wanna Adam (se on meie
pattune südda) peab iggapäwase kahhetsemisse
ja pattustpõõrmisse läbbi meie sees ärra-oppu-
tud sama, ja surrema teige patto ja kurja him-
mudega, ja iggapäw jälle ettetullema ja ül-
lestouma se uus inimenne, kes digusse ja puh-
hastusse sees Jummalala ees peab iggaweste ella-
ma.

Rus

Kuida meie tohkime siis nisfugguse woto sees
oma Isanda peäle kosta?

Jesuskristus ütles 1. Kor. 10. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Kas inimenne woib nüüd ispianslele
sedda ellawut usko seowse siis onda? —
Ei mitte! Ei sedda ei woi meie mitte.

Meie woi me üht tannistada sedda möda
kui oleme oppind: se on toote toof: —
agga et se ura meil sees ni ellawa kollekt
et se meil ka wäggise ajab, iggapäw sedda
möda ellama, ja se meil kindlaks otust
oleks surmalis, sedda ei woi meie
mitte omast melest ja wäest, waid kes
peab p. W. meid kuttuna, walgustana,
anna tama ja pühkita ma.

Teie, m. a. teate nüüd, mis juur pätko sanna
se on: „meie usku“ et. — Teie ütlete üht
omas süddas: ja meie usku, ja kui teie
kerit latti et seis wõttate ka tootada:
meie tahhame siis usku ellada!

Agga — teie ei woi sedda mitte omast
wäest.

Et üht. toote nüüd walitise, se on toote
toof: agga needa kui meie et ei woi
ühuse teewa minna, needa ei woi meie toof
wõtta, meil mitte omast wõttate wõtta wõta
lõbb: kui teie ei tulla makha, meid
ei pole tomloma. — Agga waatto, sedda ta
teie! — Ome pah. W. lable, tulle ta meid
ühise pätko makha et i. Part. 3.

Summa kääk - Summa äkwardamine
 Oga mis peame nüü Jesta Sumalast w koma
 Jesta et ka jedda äkwardamist teki ätenu.
 Risti usk.

ADL Joes se. AM; Saer. ^a conuacur ? - Nouues duffes.
 = f.

1) J'au Jean-B. et si WY rectifier voir de u f; in AM rig
 voir et = et si W1 e dnu dte u bl. Ki.

2) J'au Jean-B. et si WY rectifier voir de u f; in AM rig
 voir et = et si W1 e dnu dte u bl. Ki.

3) J'au Jean-B. et si WY rectifier voir de u f; in AM rig
 voir et = et si W1 e dnu dte u bl. Ki.

ADL Joes se. AM; Saer. ^a conuacur ? - Nouues duffes.
 = f.

Rus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütles ommas ramatus Roma-
 rahwale kirjotud, kuendamis peatükkis: Meie
 olleme Kristussega mahhamaetud ristmisse
 lääbi surma sisse, et otsego Kristus on üles-
 ärratud surrust Jesa au lääbi, meie ka nen-
 da peame udes ellus käima.

Wies Peatük.

**Pühhasi Altari Sakra-
 mentist.**

I Mis on Altari Sakrament?

I. **S**E on meie Jeesanda JESUSse Kristusse tõsine
 ihho ja werri, leiwa ja wina al meile risti-
 rahwale süa ja jua Kristussest ennesest seätud.

Rus se on kirjotud?

Nenda kirjotawad need pühhad Ewangellistid:
 Matteus, Markus, Lukas ja se pühha Paulus:

Meie Jeesand JESUS Kristus sel õsel,
 mil tedda ärra: anti, wottis leiba, tän-
 nas, murdis ja andis omma Jüngeritele,
 ja ütles: wotke, söge, se on minno ihho,
 mis teie eest antakse, sedda tehke minno
 mällestusseks.

Sesammal kombel wottis temma ka
 farrika parrast õhto-sõma-aega, tannas
 ja andis omma Jüngeritele ja ütles: joge
 teik seält seest, sesinnane farrikas on se
 uus seädus minno werre sees, mis teie
 ja

ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeks-andmisfeks; sedda tehke ni mittoford, kui teie sest jote, minno mällestusfeks.

Wies kasso on meil sefsuggusest sömisest ning jomisest?

Sedda näitwad meile needsinnatfed sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisfeks; se on, et meile sakramenti sees pattude andeks-andmist, ello ja õnnistust nende sannade läbbi antakse; sest kus pattude andeks-andminne on, seäl on ka ello ja õnnistus.

Kuida woib ihholik söminne ning jominne nisuggused sured asiad tehha?

Söminne ja jominne ei te sedda tdeste mitte, waid need sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisfeks; need sannad on ihholikko sömisfe ja jomisfe jures, kui üllem assi sakramenti sees, ja kes needsammad sannad ussub, sel on, mis nemma tunnistawad, pattude andeks-andminne.

Kes wottab aufaste sefinnatse sakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest ennast walmistama, on üks kaunis wäljaspidine kombe; agga se on biete ja hästi walmistud, kellel usf on nendesinnaste sannade peäle: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisfeks; agga kes neidsinnatfid sanno ei ussu, ehk kaaspiddi mõtleb, se ep olle mitte wäärt, egga hästi walmistud, sest se sanna: teie eest, tahhab selged usflikkud süddamed.

Hom:

av. 6.

1) Inglise R. 7.

2) Luban

3) July 1st } Totu B, 59: Kes mino leha wõõb etc.

wia ofl.

ad. 2. Inglise R. 11; no di Eudicij, 18. g. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

II. Cälprou jost i yst ele

Kolpo äwof. Coraitz. - u zo Prüfz, ob

1) di Süßer Prüfz ist.

406 di Süßer Prüfz

3) ob di Süßer Prüfz

in d. h. Prüfz, d. h. d. Prüfz d. Saacra.

Prüfz etc.

Hommiko-Palwe.

Onnistago mind Jummal Jesa, Poeg ja
pühha Waim, Amen.

Sinna tännan sind / minno armas
taewane Jesa / Jesusse Kristusse
sinno armsa Poia meie Jesanda läbbi /
et sinna mind minnewal õsel olled armo-
littult holdnud ja kaitsnud keige ihho ja
hinge kahjo eest. Minna pallun sind / an-
na mulle armo / et minna woiksin ommad
pattud süddamest tunda / kahhetseda ja
mahajätta / ja anna mulle andeks keif
minno pattud ja eksitused / misga min-
na sind ollen wihestanud; kaitse ja hoi
mind selfinnatsel päwal armolittult keige
patto / kurja ning kahjo eest / et keif minno
mõtte / sanna / teggo ja ello woiks sinno
mele pärrast olla. Sest minna annan
omna ihho ja hinge / meie üllema wallit-
seja / ja keif muud üllema / meie wanne-
mad / süggulased / waenlased / keif risti-
rahwast / ja keif / mis mul on / sinno ho-
leks; sinno pühha Waim wallitsego mind /
sinno pühha Ingel olgo minno jures / et
se kurri waenlane ühtegi melewalda min-
no peäle ei sa / Amen.

Palwed enne Sõma-aega.

Reikide silmad lootwad, JEsand, sinno peäle, ja sinna annad neile nende roga ommal aial. Sinna teed lahti ommad helded ja rohked käed, ja täidad keik, mis ellab, hea melega.

Au olgo Jummalale JEsale, Poiale, ja pühhale Waimule, Amen.

Jesa meie, kes sa olled taewas. n. t. s.

JEsand Jummal, taewane JEsä, õnnista meid ja needsinna sinno annid, mis meie sinno rohkest armust wastowottame JEsusse Kristusse meie JEsanda läbbi, Amen.

Kristus älele: Innimenne ei ella ükspäinis leiwast, waid iggaühhest sannast, mis Jummal su läbbi käib, Amen.

Palwed pärrast Sõma-aega.

Zinnage JEsandat, sest temma on held, ning temma heldus kestab igga-west, kes keige lihhale roga annab, neile weistele nende sõmist annab, neile nore kaarnaile, kes tedda appi hüüdwad. Temmal ep olle rõmo hobbose wäest, egga meilehead ühhegi luist; sel JEsandal on meele
hea

Oppetus
pühhaast siibli-ramatust

1-
Wanna Testamenti kirjudest.

a. Kiigeõpetus oppetuse meid, mis meie maailma lomiofot peame uutama, kuida inimised patto siise on langenud ja kuida nende õanis põle; jai rikkunud. Süs oppetuse meid, mis Jummal on teinud ja teinud ja walmistunud, et ta pattuise weel saaks aitma - Kristuse juadimise ja Jedis; ja mis õppused need inimised ja Jraal Janni Jummal wasto on olud.

b. Se juus wee-oppetus, mis Jummal wilka märgis ja kottomõistmiskõ: ilmus üleskõttude ille, et üles õige egga (Noah) oma õppuseltig a. reäsi. - Abraam ja Temu järreltuleia õppus jai waleõpetad, et nende jures Kristuse tullemine piddi. Walmistud sama, ja et nende läbbi Jummal laste hulk piddi kaotama. - Nende ello Karan maad Egiptuse maal, kõrbes. - Jumal olei nende weletõge ille ma Pres Fet, kottomõistjatte ja Kuningatte läbbi ja Drohwatide läbbi. - Naad Taggarefid ikka; Jummal nakkles neid, ega Temma hakuotar ikka jälle. - Jraali rakua jures wõlli Jummal Jeda toie kindmilt ülesõpõdada, kui Keis paggareakuur omad teed laesid epi tuise ja ramalese fees. - Keis mis Jra. rakua jures on sundinud, an mille märgis ja oppetuse as juadimud. - Paggare sakw. Käimane on tunnistus fees. Kullo inimiofot sawad, kui naad Jummalat kõrwale jätwad. -

c) Jumala sana äärselle tamist, õppetuseks ja
palwe, laulud, mis Jumala Waim on õpetanud.
Maarittused, taotused ja enne kulutamiseks
Prohwetide läbbi. — Kesk Kr. Jf. peäle lähend.
d.) Apokriiwit. —

2. U. T. Kirjadedest.

U. T. on wägga tarwis, kui U. T. Kirjaid ahto
kõhame õrramõista. —

a.) Se rõmus ja täpsine Jannume Jf. Kr.
Jest Jumala pojalt, kes on inimeseks Jannud;
Temma sündimisest, elust, tegudest, karmata-
mõdest, surmast, alles taarmõdest, taewamin-
4 Ewngl. — Kes oma silma on näinud, ehk
nende käest, kes nägijid, käärti on järde kulaku
P. W. julgetamiseks al. —

b.) Apokryf. teud, mis nemad pärnast jedda
kui P. W. nende peäle matka tulei, Mal peäle
onteinud Jumala sana kulutades ja Jofuse
kõggadust kõggudes. — Pactus; Paulus. —
Jerusalimas ja Romalinnas. —

c.) Need Epistlid. —

d.) Joaruse ilmutamise ramat. —
Kriis. rigi ja kõggoduse waitloinnad ja wime
waimus ehk waid. — "Ma teen teie weel!"
Ei meie ei mäista kein, jest et meie ep õlle
neid tüpid nühaid kirjaid weel käärti õppid

Kesk ja Ewangelium

hea neist, kes tedda kartwad ja temma
armo peäle lootwad.

Au olgo Jummalale Jfale, Poiale,
ja pühhale Waimule. Amen.

Jesa meie, kes sa olled taewas. n. t. s.

Mie tänname sind, Jfand Jummal
taewane Jfisa, Jfusse Kristusse
meie Jfanda läbbi, keige sinno ande ning
heateggemisse eest, kes sinna ellad ning
wallitsed iggaweste, Amen.

Jummal olgo fidetud ja tännatud sõ-
missse ja jomissse ja temma kalli sanna
eest, temma andko meile eddespidi meie
iggawawast leiba, ja õnnistago meid ka
hinge polest Jfusse Kristusse meie Jf-
sanda läbbi, Amen.

Jfand, sinno suur nimmi olgo fidetud
niid ja iggaweste, Amen.

Shto = Palwe.

Õnnistago mind Jummal Jfisa, Poeg ja
Pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas
taewane Jfisa, Jfusse Kristusse
sinno armsa Poia meie Jfanda läbbi, et
sinna mind minnewal päwal olled ar-
molikkult hoidnud ja kaitstud keige ihho
ja

ja hinge kahjo eest. Minna pallun sind/
 anna mulle armo / et minna woiksin om-
 mad pattud süddamest tunda / kahhetseda
 ja mahhajatta / ja anna mulle andeks
 keik minno pattud ja eksitused / misga
 minna sind ollen wihestanud ; kaitse
 ja hoia mind selfinnatsel õsel armolikkult
 keige patto / kurja ning kahjo eest / et keik
 minno mõtte / sanna / teggo ja ello woiks
 sinno mele pärrast olla. Eest minna an-
 nan omma ihho ja hinge / meie üllema
 wallitseja / ja keik muud üllema / meie
 wannemad / suggulased / waenlased keik
 risti-rahwast / ja keik / mis mul on / sin-
 no hokeks ; sinno pühha Waim wallitsego
 mind / sinno pühha Ingel olgo minno
 jures / et se kurri waenlane ühtegi mele-
 walda minno peäle ei sa / Amen.

Oppetus

Melewallasst pattud andeks
 anda ja finnitada.

Mis on pattude andeks-andmisse ja finnitamisse
 Melewald ?

Pattude andeks-andmisse ja finnitamisse me-
 lewald on se woimus, mis meie Isand
 Jesus Kristus Ma peäl armo-oppetusse kuluta-
 misse sees on seädnud, neile pattuste, kes pat-
 tust pöörwad, pattud andeks anda ; agga neile, kes
 pattust

Nel. Hans Raasto waltis Marre & Riivri in. 1790

Käänama. No 12. Käänama

Andrus Markus Riid. Teo. juul 60² & in Euf.

Mihule Käänappo t. Liso in Jauet.

No 13. Peter Mänappe W. Kreet ^{way} Jugel.

No 14. Marie Sopp. & Riid. in Aelri

No 15. Avo Kaur. t. Liso. & in Euf. 2.

Peter Metzwaht (W18) post gut.

Haufo Juhhan Frygma W. Liso - juul way (H18) Luf.

No 19. Peter Kauri's Riid. in Revak.

No 20. Juhhan Piirpely - Lupiz post gut.

No 21. ^{Jouh} Liso Oazo in Jauet

No 22. Mikkel Oazo 1 Euf.

29. - Tomas Agatze 1 Ratapalm.

Uhtri.

No 2 Tomas Andrus Tompen Riid. post gut
Euf. Peter, post gut Riid.

No 5. Maria Kihhor. - post gut

No 6. Lena Roasto Krouk.

Dypetus Melewallast pattud andeks anda. 19

pattust ei pöra, pattud finnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus: 20, 21, 23. Nenda kui se Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Wortke pühha Waimo: kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele teie ial pattud finnitare, neile on need finnitud.

Mis kasso sadab se Melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie pattud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et pattud andeks antakse neile usklikelele Jessuse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatnud, et usk finnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Sest kui pattud on andeks antud, siis südda usso läbbi rahho tunneb.

Kuida woib Innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi pattud andeks anda issienest ehk ommast loast, waid ammeti polest ja Issanda Jessuse Kristusse käsmisse peäl, nenda kui need sannad tunnistawad: Kellele teie pattud andeks annate, neile on need andeks antud: wortke pühha Waimo. Sest ofsego Innimesse Poial Ma peäl melewalda on pattud andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangelliummi ehk armo-dypetusse kolutamisse ammetile annud, kui temma ütleb: Kui se Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Joan. 20, 21. ja Euf. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele

Kellele peab pattud andeks antama?

Meile, kes omma patto hädda tõeeste tundwad, kahhetsewad, ja allandikko ja usklikko süddamega ülestunnistawad, ja JEsusse Kristusse parast armo ja rõmustamist ihaldawad; sest nenda ütleb Jssand JEsus selle alwatud wasto: Olle rahhul, minno poeg, sinno patrud on sulle andeks antud. Matt. 9, 2; ja patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno ust on sind aitnud, minne rahhoga. Luk. 8, 48. 7. p. 48. f.

Kellele peab pattud finnitama?

Keikile inimestele, kes pattust ei põra, ja et ussu, kes meile patto sees jäwad ellama ja keik head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Jssand JEsus Kristus õppetab Matt. 18, 15: Kui sinno wend sinno wasto eksib, siis minne, ja nomi tedda sinno ja temma keskes üksipäinis; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kasuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et keik assi kahhe ellik kolme tunnistaja suus seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui temma koggodus ei kule, siis olgo ta sinno meile kui üks paggan ja tõlner.

Misfuggused pattud peab ülestunnistama?

Jummala ees peab inimenne ennast keikipiddi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, mis temma ei tea egga tunne, nenda kui meie Josa meie palwes teme; agga õppetaja ees tullewad need pattud ülestunnistada, mis meie teame ja omams süddames tunneme.

Misfugguseb pattub need on ?

Siin pead sinna omma ello läbbikatsuma Jum-
mala kumne kässo järrele, kas sa olled isfa, emma,
poeg, tüttar, issand, emmand, perremees, perre-
naene, sullane, tüdruk; kas sa olled olnud sanna-
kuulmatta, kas sa kellelegi olled kurja teinud sanna
ehk tõga, kas sa olled warrastanud, holeta ja
wihhane olnud, ebba-usko piddanud, roppus ellus
ellanud ja waltetanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusse Sannad.

Armas õppetaja, minna pallun sind, et sa
minno patto tunnistust kuled, ja Jummalat
polest pattude andeks- andmist kulutad:

Minna waene pattune innimenne tunnistat
Jummalat ja sinno ees, et ma polle ükspäi-
nis patto sees sündinud ja ilma tulnud, waid
et ma ka Jummalat kumne kässo wasto sagedas-
te efsinud, Jummalat ja omma liggimist wih-
hastanud, ja ollen sega Jummalat wihha ja ig-
gamest nuhtlust ennese peäle saatnud. Agga min-
na kahhetfen ommad pattud keigest süddamest,
ja ussun Jeesuse Kristusse läbbi õnsaks sada.
Sepärrast tullen minna armo aial, ja pallun sind
Jesfanda Jeesuse sullast, et sa mulle pattude an-
deks-andmist kulutad, ja minno nõdra usso kin-
nitusseks mind Jesfanda Jeesuse Kristusse ihho
ja werrega sõdad ja jodad. Minna tahhan
Jummalat armo ja pühha Waimo abbi läbbi
omma

omma pattuse ello parrandada, pattude eest ennast hoida, ning nenda ellada, kui wagga risti-innimesse kohhus on.

Koddo: Öppetus.

Eh! monningad pühha kirja tunnistused keigesugguste innimeste maenitsuseks üllespandud, kuidas nemmad peawad omma ammeti üllespidama, ja mis nende kohhus on tehha.

Piiskopide ehk üllewatajatte ja Öppetajatte kohhus.

Uks koggodusse üllewaatja peab ollema laitmatta, ühhe naese mees, kassin, moistlik, puhtaste ehhitud, wõdraste wasto wõtja, kes kõlab öppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte roppo kasso püüdja, waid kes järrele annab, ei mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahne, kes omma maia-rahwa üle hästi watab, kes ommad lapsed peab sannakuulmisesse keige tõdsise wiisiga: (sest kui kegi omma ennese maia-rahwa üle ei märka üllewaatja olla, kuidas woiw tema Jummalale koggodusse eest hoolt kanda?) ei mitte sesuggune, kes usko hilja wastowõtnud.

Kes kinnipeab sest ustawast sannast minno öppetuse järrele, et ta woiw wäggew olla ni hästi maenitsema terwe öppetuse läbbi, kui ka neid, kes wastoräkiad on, nomima. 1 Tim. 3, 2-6. Tit. 1, 7-9.

Kuuljatte kohhus omma Öppetajatte wasto.

Nenda on ka Jesand seadnud neile, kes armo-
öppe-

Öppetust kulutawad, et nemmad armo-öppetustsest peawad ellama. I Korint. 9, 14.

Rebda öppetakse sannaga, se jaggago leif head sellele, kes tedda öppetab. Urge efsige mitte, Jummal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. 6, 6. 7:

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi üllespiddawad, peab kahewõrra auustusse wäärt petama, feigeennamiste neid, kes tõdd tewad sannas ja öppetustses. Sest kirri ütleb: Sinna ei pea mitte härja suud finnisidduma, kes pahmast tallab, ja: üks tõteggia on omma palga wäärt. I Tim. 5, 17. 18. Luf. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wõttate nisuggusiks, kui nemmad, on, neid piddada, kes teie seas tõdd teggewad, ja teie üllewatajad on. Ssanda sees, ja teid maenitsewad; ja et teie wõttate neid üpris wägga armsaste piddada nende tõ parrast. Piddage rahho issefeksis. I Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhhatajad ja wõtte nende sanna, sest nemmad waltawad teie hingede eest, nenda kui need, kes wastust peawad andma, et nemmad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte õhka des: sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Jmalikko üllematte kohhus.

Agga hing heitko ennast üllematte alla, kellel feigeüllem melewald on; sest üllemad ep olle mido kui Jummalast: agga kes üllemad on, need on Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto panneb, se panneb Jummalala seadmisse wasto: agga kes wastopannewad, need saattwad isse-enneste peäle nuhtlust. Sest ta ei kagina modka mitte ilma-asjata; sest temma on Jummalala tener, kät.

Pättemaksja nuhhelda sedda, kes kurja teeb. Rom.
13, 1. 2. 4.

Üllamatte kohhus ülle matte wasto.

Andke Reistre, mis Reistri kohhus, ja Jum-
malale, mis Jummalale kohhus on. Matt.
22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allahida-
te, ei mitte ükspäinis nuhtlusse, waid ka südda-
me-tunnistusse pärrast. Sest sepärrast maksle
ka maksso, sest nemmad on Jummalale sullased, kes
otse se eest murret kandwad. Siis tasfuge nüüd
keikile mis teie kohhus on; maksso, kellele maksso, tolli-
rahha, kellele tollirahha, kartust, kellele kartust,
au, kellele au tulleb anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige-essite, et peab
tehtama pallumisfi, palwesid, pallumisfi teiste
eest, ja tännamisfi keikide innimeste eest, kunningat-
te ja keikide eest, kellele keigeüllem melewald on, et
meie rahholist ja tasfast ello woiksime ellada kei-
ge Jummalakartusse ja ausa ello sees; sest se on
hea ja armas Jummalale meie õnnisteggia melest.
1 Tim. 2, 1. 2. 3.

Sulleta nende mele, et nemmad würstide ja
üllematte wasto allandikkud on, nende sanna
wõtwad, ja keige hea teule walmis on. Tit. 3, 1.

Heitke ennast keige innimeste seadmisse alla,
Jesanda pärrast, olgo kunninga kui üllema alla,
ellik pealikkutte, kui nende alla, kes temmast on
lakkitud, kurjateggiattele kül nuhtlusseks, agga
heateggi attele kitusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbi

Abbiello: rahwa kohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targaste, ja tehke selle naeste-rahwale kui nõdramale astjale au, nenda kui neile, kes ka armo ello päriiad on, et teie palwesid ärra ei feelta. 1 Petr. 3, 7.

Mehhed, armastage ommad naesed, ja ärge sage wihhaseks nende wasto. Kolos. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui JS-sanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna wöttis kuulda, ja hädis tedda isfandaks, kelle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi hirmo ei kardada. Ewes. 5, 22. 1 Petr. 3, 1. 6.

Wannematte kohhus.

Teie isad, ärge ärritage omma lapsi wihhale, et nemmad meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid karristamises ja JS-sanda maenitsemises. Ewes. 6, 4. Kolos. 3, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna JS-sanda sees, sest se on õige. Muusta omma isä ja emma: (se on esfinenne kässo-sanna ühhe footus-sega:) et sinno kässo woiks hästi käia, ja sinna woiksid kaua ellada Ma peäl. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Perre-wannematte kohhus.

Josandad, tehke sedda sullastele, mis õige ja kohhus on, ja jätke ahwardamist mahha,
E ja

ja teädke, et ka teil ennestel Issand taemas on,
ja temma ei pea ennam luggu ühhest. kui teifest.
Ewes. 6, 9. Kolos. 4, 1.

Sullaste, ümmardajatte, Päiliste ja Teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes te is-
sandad on lihha polest, kartusse ja wärristusfega
omma süddanse waggadusfes, nenda kui Kris-
tusse sanna; ei mitte silmakirjaks tenides, kui need,
kes innimeste mele pärrast püüwad olla, waid
kui Kristusse sullased, kes Jummal tahtmist
süddamest tewad, kes heal meel Issandat teni-
wad, ja mitte innimesfi, ja teädke, et, mis head
fegi ial saab teinud, temma sedda saab Issanda
käest, olgo sullane ehk wabbar innimenne. Ewes.
6, 5. 6. 7. 8. Kolos. 3, 22.

Nore Rahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandik-
kud, agga keik olge teine teise wasto allandikkud,
ja ehhitage ennast seestpidi allandikko melega; sest
Jummal panneb sureliste wasto, agga allandik-
kuile annab temma omma armo. Siis allan-
dage ennast nüüd Jummal wäggewa käe alla,
et temma teid woiks üllendada digel aial.
1 Petr. 5, 5. 6.

Leskede : Naeste kohhus.

Kes tõeste lesknaene on, ja üksi järrele jänud, se
lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste pallumis-
te ja palwette sisse död ja päwad : agga kes lih-
ha himmus ellab, se on ellawalt surnud. 1 Tim.
5, 5. 6.

Jaga:

Iggauhhe Risti-innimesse kohhus.

Sinna pead omma liggimest armastama kui isse-ennast. Sellesunnatse sanna sisse on keik küssud ühtepandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumissi keikide innimeste eest.
1 Tim. 2, 1.

Kui iggaüks teeb omma tööd,
Siis on keik asjad majas hääd.

Snsa Lutterusse Küssimiste ja Kosmiste sannad.

1. Kas sa ussud, et sa pattune olled?

Jah minna ussun, ma ollen pattune.

2. Kust sinna sedda tead?

Zummala künneft küssust, neid ei olle minna mitte piddanud.

3. Kas sinna kahhetsed ommad pattud?

Jah minna kahhetsen, ja se teeb mulle wägga haiget, et minna Zummala wasto ollen ekfinud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teninud?

Zummala wihha, aialikko surma, ja igga-
west hukkatust.

5. Kas sa ussid õnneks sada?

Jah minna ussua sedda kindlaste.

6. Kelle peäle pead sinna lootma?

Minno armsa Issanda JEsusse Kristusse peäle.

7. Kes on Kristus?

Jummalala Poeg, tõssine Jummal ja tõssine inimene.

8. Ous enam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma alno ollemisse sees, Issa, Poeg ja pühha Waim, ja need kolm on üks. 1 Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud / et sa temma peäle loodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud patude andeks-andmisseks.

10. Ous Issa ka sinno eest surnud?

Ei olle, sest Issa on Jummal ja pühha Waim ka; agga Poeg on tõssine Jummal ja tõssine inimene, kes minno eest on surnud, ja omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?

Pühhas armo-õppetusest ja neist sakrament sannadest, ja temma ihust ja werrest, mis mulle sakramentis on pandiks antud.

12. Ütle mulle need sannad?

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel n. t. s.

13. Kas sinna siis ussub, et sakramentis Kristusse
tõsine ihho ja werri on?

Jah minna ussun sedda.

14. Mikspärrast ussub ja sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõtte, sõge,
se on minno ihho; joge keik seälte seest, se on
minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho sõme,
ja temma werre jome, ja nenda sedda panti
wõttame?

Meie peame temma surma ja werre-
wallamist kulutama ja se peäle mõtlema, kuida
temma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni
mittokord, kui teie sedda tete, minno mälles-
tusets.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mälletama
ja sedda kulutama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei olle
woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis
Jesús Kristus tõsine Jummal ja inimenne,
ja et meie õige hirmo tunneme omma pattude
pärrast, ja neid raskeks arwame, ja ükspäinis
Kristussest ennast rõmustame, ja nenda sesam-
ma usso läbbi õnsaks same..

17. Mis fundis Kristus siino pattude eest surrema
ja neid leppitama?

Temma suut armastus omma Jõsa, minno,
ja keikide pattuste wasto, nenda kui kirjotud
on Joani. 14, 31. Rom. 5, 6-8; Galat. 2, 20;
Ewef. 5, 25.

18. Mikspärrast tahhad sinna Jummalala laua
jure miina?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest ar-
must minno partude pärrast on surnud, kui õõldud
on, ja et minna temmast ka õppin Jummalat
ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab ristit innimest sundima sagedaste Altari
Sakramenti võtma?

Jummalala polest peab tedda sundima Kristusse
kässt ja tootus, pärrast ka temma omma hädda,
mis tedda waewab, mis pärrast nisuggune kässt-
minne, kutsminne ja tootaminne sünnib.

20. Mis peab tunimenne teggema, kui temma nisuggust
hädda et tunne, egga iggatse se Sakramenti
järele?

Sel ei olle parremat nou, kui et temma (1)
omma süddant läbbikatsub, welaks temmal pat-
tust lihha ja werd on, ja ussub, mis pühha kirri
kulutab Kalat. 5, 16. 17. Rom. 7, 18.

(2) Et temma tähhele panneb, welaks temma
silm ilma sees on, ja mõtleb, et temmal patto
ja hädda ei pudu, nenda kui se kirri ütleb Joan.
15, 18-20. 16, 8-20. 1 Joan. 2, 15. 16.
5, 4. 5.

(3) Siis leiab temma ka kurratit ennese ümbert,
kes walle- ja tapmisega õõd ja päwad seest- ja
wälsaspiddi tedda rahhule ei jätta, nenda kui
se kirri tunnistab Joan. 8, 44.

1 Petr. 5, 8.

Jesus

Tunimenne on Jummalast loodud, et ta peab
õngats sama. — Tubba siin ma peäl piddi
õnnistat ollema, egga se on rikketud patto
läbbi; sepärrast ~~tal~~ siin nüüd surm keis-
dele, egga pärrast surma on teine allojäng
ees. —

Tunimeane, ja tead, et ja surrematta loom
õõd oma waimo polest; ja kui so ikko ka siin
ellur innimeste näkkos mullaks saab, siis ja
kummatagi jadda tead, et waim peab ella-
ma ja awwalikkaks sama Jumala ees!

Kui so waim on õppind patto wiiklarna ja
lihha ülle wallitsemä, siis antakse teies ellur
ka uut ikko so waimale, et ja pead täieste
õnnis ollema oma Jumala jures; egga
kui so pattusel lihhal keis woimus jääb, et
lihhe oma himmedega wallitseb waimo ülle,
siis waimul on ka waewa ja hädda, wallo
ju alhastur surma sees; ja tedda nime täse
huppaturfess, — põrgowalluss, — igga-
wessers surmaks. —

Dom. 3. 7. 8. kes lihha järele on elomas, keil
on lihha meel; egga kes waimo järele ellawad,
neil on waimo meel. —

Lihha meel on surm, egga waimo meel
on ello ja rahko; sepärrast et lihha meel
on waen Jumala wasto, seft temma ei
hida ennast Jumala kässo alla, seft ei
tema woigi keite. Ja kes lihha sees
on, ei woi Jumala mele pärrastolla.

41
keik inimused on sündinud polest
ühhe pattuse põlme alla heidetud, et need
liha järrele käiwad ja sedda teguwat, mis
ei kōlba. — Adama lapsed.

Agga Jumala wilha ilmutas: taewast keik
ja inimused Jumalale kartmathe ello ja üllakoh
peäle, kes tōt üllakoh to fees kinnipidlawad. Rom 1, 18.

Pat lahutatb meid Jumalast, ja sedda ennam
meie patto fees, sedda ennam õlleme Jumal
last lahutatud, agga keik ello ilma Jumalata
on üks õrako ello, mis ei sūnne kuh ennam
elluko nimetada, waid surmas. —

Pat sūnitab surma! — Agga kuidas meie
pattused siis õheta: weel ellame ja pealegi
iggawest õrniotast lodame? —

Pat 2.9. Tojad Jumal on pitka meloge mitte wasto
ja ei tahha mitte, et morned peawad hukka-
minema, waid et keik peawad melapanna-
domist watta jama. —

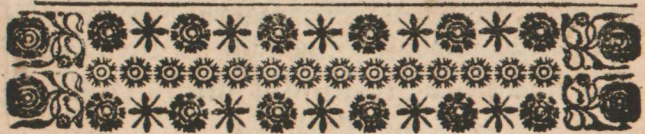
Hebr. 2, 12. Jummal tahhab ornolinne olla nende
mitme üllakoh ja nende pattude wasto; ja neid
üllakoh to teggude peäle ei tahha mu mitto ennam
mõttelda. —

1 Tim 2, 4. Jummal tahhab, et keik peawad õnfas-
jama, ja tōe sündinud fee tullema. —

Thes. 5, 1. Jumal ep ole meid seadud wilha alla,
waid et meie õrniotusd peame watta jama
õrniotus. —

Nenda on siis Jumala armonou, niid pattuse
weel õnfas tehe; — Adama laste sūnne
lapsi armovalitlõre. — Sien Ma peäl on
weel üks Jumala rim = Armo rikk, ja
meie ello agg on üks Armo aeg. —

Tärrast surma saab armovalitlõre; kes
legi on selsinatfel armoajal waino järrel

Jesuse Nimmel ning auks.

I. Küsiminne.

*Mis peab meie keige surem murre ollema
ni kaua kui meie ellame?

Kostminne.

☉ Meie woiksimme Jummalat diete tunda
ja tenida. Luk. 1, 74. 75.

*II. Kuida woime meie Jummalat diete
tunda ja tenida?

Diage usso läbbi, pühha ja jummalakartlikko
ello fees.

III. Kas neil, kes Jummalat tahtwad
tunda ja tenida, lubba on nenda ella-
da, kui nende kurri lihha ja werri
tahhab?

Et olle mitte, waid nemmad peawad ellama
nenda kui Jummal tahhab. 1 Petr. 4, 1. 2.

IV. Kust õppime meie Jummalat ja
temma pühha tahtmist tundma?
Jumala sannast ehk pühhas kirjast.

V. Kenne läbbi on Jummal omma
sanna annud?

Pühha Prohwetide ja Apostlide läbbi, sest
need

needsinnatsed pühhad Jummala mehed on räki-
nud, aetud pühkast Waimust. 2 Peet. 1, 2

VI. Kes peab Jummala sanna kuulma
ja õppima?

Keis need inimesed, kes püüdwad õnne saada.

VII. Kas meie wointe Jummala sannast
Teie õppida, mis meie õnnistusfeks
tarwis lähhab?

Jah woime. 2 Tim. 3, 15. Et sinna lapses-
fadid pühhad kirjad tunned: need woiwad
sind targaks teha, õnnistusfeks usso lähbi,
mis Kristuse Jesuse sees on; ning 17. salm.
Joan. 5, 39.

VIII. Kuida peame meie Jummala sanna
kuulma ja õppima, et meie sest woit-
sime kasso sada?

(1) Peame meie Jummala käest pühha Wai-
mo abbi palluma, sest et meie ilma temmata üh-
regi õiete ei moista. Luf. 11, 13. 2 Kor. 1, 22.
Ewes. 1, 17. 18.

(2) Peame meie Jummala sanna hästi tähhele
pannema ja mees pidama. Apost. tegg. 16,
13. Luf. 8, 15.

(3) Peab meil se kindel nou ollema, et meie
keigest wäest tahhame Jummala tahmist õppida,
ja selle järrele ellada. Joan. 7, 17. 14. p. 21. f.
Jaf. 1, 22.

(4) Peame meie Jummala sanna nenda kuul-
ma ja luggema, kui olleks se ükspäinis meie an-
tud ja kästud. Rom. 15, 4. 1 Kor. 10, 6. II.

IX.

cleanud, woi lilla järrel, kas jumala p...
pöörnad woi kurgade jaltis pöörnatta j...
Gal. 5, 8. Kes oma lihha peale külwab, se leikal
lihkast hukkatuff; agga kes Waino peale kül-
wab, se leikal Wainust iggawest ello! -

2 Tim. 4, 5. Kes Jummala heldusse ja kannatusse
ja pitte mele rikust põlgas, se kõiggul isse
ennesele oma kurguse ja pattust pöörnatta
jüddamega wikka ottekuu loomanduff
wikka ja Jumala õige kotta moistusse
pääwal. - 6. 7. 8. Kes iggawestle maksab ton-
teggude järrele; kui neile iggawest ello, ka
reut tekher kannatussega au, ja rituff ja
hukkamisematta õne ottekuu, agga kappes
himo ja wikka neile, kes riakad on, ja
tõe sanna ei kule, agga wõtwa ülle koka
sanna kuulda. -

14. Willatufur ja abhartur talleb iggawest
inimesse hinge peale, kes kurga teeb. -

Nende on siis meie keikide es. ello ja
õnnistur - niy firm ja hukkatur.

Mis peab siis meie keigepüem muu
ollemu ni kaua kui meie elle me? -

2. Pis. 2, 12. Noudke enniste õnnistuff tas-
kastuse ja wäriotusega! -

2. 13. Agga Jumal on, kes teie sees teeb, et
teie tahhate ja waitte teha tema hea me
pääst.

Sedda heat faktmist fännital Jumal
meite sees oma P. W. sanna lebbi, et
ta meie firmad latti päästeb, et meie

u patto wigga, mis läbbi hukka same, ^{ait}
 enneme ja se armo järrel, mis tõ meil
 on pakkunud ja fastanud, iggattome. —
 Ja sedda hea, teggemist annal Jumal
 omra p. W. wäs läbbi, et meie fiddamus
 üks uor foweb, mis mailma ärrawaid,
 mis mis ajab ärrafalgama reis lühke
 himmud, ja kätte wätma sedda õigust,
 mis Jummalas es kõllab. —

Kuیدا مورتفیل نیوید ایننیمهه کج
 narremine oma hinge est? —

Kui tema Jumala pühha fanna feft õite
 sedde teed õppib tundma, mis peal ta
 Jumala tahtmise järrel teist patust
 wõib lakti fuda ja õnnistust päärida!
 Kui ta kuleb Jumala fanna peale, ja
 walwades ja palludes se fanna järrel
 ka pääb ellada! —

vid. VI. — VII. — VIII. —

B

Kus leiame meie sedda Jumala fanna
 üllewel ollemast? —

Pühhas kirjas! — Mis wähe on selle
 kirja ja mu kirjade wähe? —

Pühha kirja fannad on ristij. quote inimesto
 abli üleopardud, kes oleid õppinud ja jukka
 tud ja actud p. W. imust. — V. ja IX. —
 Joh. VII, 17. Kui kegi tahab Jumala taht-
 mist teha, se tuncle kas se õppetud Jumal
 last on. —

Rom XV, 4. Sift mis iäl on enne kirjote,
 e on meie õppetuseks enne kirjote, et

IX. Kuیدا hitakse siis pühha kirri ehk
 Jummalasanna ühhe sannaga?
 Piibli ramatuks.

X. Mitto tükki on Piibli Ramato sees?
 Kaks tükki, teine on wanna Testament ehk
 wanna seadusse fanna; teine on uus Testament
 ehk ue seadusse fanna.

XI. Mis õppetab pühha wanna seadusse
 fanna?

Se õppetab need käskud, mis Jummal Is-
 raeli rahwale on annud, ja kulutab enne, et
 Kristus piddi tulles, ja mis õnnistust ja head,
 usklikkud siis pidrid sama.

XII. Mis õppetab pühha ue seadusse fanna?

Se õppetab, et Kristus Jummalas Pdeg meie
 õnnisteggia jo on tulnud seie ilma sisse, ja et
 meie temma sisse peame uskma ja ello sama tem-
 ma nimme sees. Joan. 20, 31.

*XIII. Kust meie leiame sedda lühhidelt,
 mis pühha kirja sees laiemalt õpetakse?
 Katekismusse õppetusse peatükide seest.

XIV. Mis on üks peatük?

Se on üks pea-õpetus, mis meile meie hinge
 õnnistuseks wägga tarwis lähhab moista ja
 uskuda.

*XV. Mitto peatükki on meie katekis-
 musse ramato sees?

Wiis, (1) Jummalas künne käsko, (2) Püh-
 ha usfo õpetus, (3) Issa meie palwe, (4) Püh-
 ha ristminne, (5) Pühha altari saakrament.

Q 5

Esse

Esimesne Peatük,

ehk

Oppetus Jummalta kymmene kaksust.

I. Kaksimenne.

* Kes on need kymmene kasko annud?

Kostm.

1. **S**e kolm-ainus Jummal, kes keik asjad on loonud, kes keikide Jeesand on, kellel ka dige meelewald ja digus on kaksud anda.

*II. Kelle labbi on temma neid annud? Mofesse labbi. Joan. I, 17.

*III. Kes olli Mofes?

Se olli üks wagga Prohwet ja Israeli rahwa üllem pealik.

*IV. Mil ajal andis Jummal need kaksud?

Sel ajal, kui Jummal Israeli rahwast sai wägawal kombel Egiptusse-maalt päästnud ja ärrawinud, ja se olli Nellipühhi esimesesl päwal.

*V. Kus paikas andis Jummal neid?

Kõrbes Sinai mäe peäl. Wata 2 Mos. 19.

VI. Mil Wiisil andis Jummal neid?

Koue müristamisse, walgoldmisses, ja tullesega; paks suits touis Sinai mäe peält otsego ahjust, ja keik semäggi wärrises.

VII. Mikspärrast andis Jummal need kymmene kasko ni hirmsaste?

Sepärrast, et innimesesd Jummalta sure au piddid tundma, ja temma kange wihha patto peäle; sest et pat iggawesse tulle wäärt on.

VIII.

mis ka kija rõnuw tamise labbi peale letus olema. -

Rom. I, 18. Kes ei kolind Jummalat oie te Fundmast, nie on Jamal ka üleannud ühe kõrwatama mere siise, sedda tetka mis ei sünni! -

Ord. X. XI. XII.

Esimesne jaggo on: Käsofanna ja footuse seaduise oppetus. -

Teine jaggo on: Armo ja Arwaluure tamise seaduise oppetus. -

1) Mofes ja need Prohwetid

2) Jeesuse oppetus on üleopentud Jeesuse Süngrithest ja Apostlidest. -

Ue Tert. sees on Jees. Süngritste ja Apostlide kirjad, mis nemad Jeesuse ellamid seft ja oppetusest on üleokirjotenus:

a) 4. Ewangeliiumid (Ewgh = rõnuw Jeesuse)

b) App. teygude ramat

c) Epistlid, ehk need ramatud, mis Apostlid omu koguortele on kirjotenus.

Paalus. - Petrus. - Joannes. - Jakobus. - Judes. -

d) Joannose ilma tamise ramat. -

Ord. XIII. Kater. sees on need kaks tükki, mis pille ramat. on lühkidest kaksopustud. - I peat. = Käsofanna ^{seaduise} oppetus II. III. IV. V. = se armo- ja arwaluure tamise seaduise oppetus. -

Käsofanna õppetus on keigesõit ja tarwis
sest et inimene selle läbbi oma patto häda
oiete õppib tundma. --

Rom 3, 20. Käso läbbi tulleb patto tunnime
et meie tunname, kuidas Jumala auust
ollume ja et meie sepeest peame õristust
Rahhust jäma. --

Kes sedda oiete õppib maailmas, se hakkab
siis iggattama omu jõrtele ja kulebrõnna
sedda hea paanume Jeesusest Koistusest
Kui Käso meid saab oiete kinnitama, siis
hakkab Jeesus niisugused, kes kaasmaal ja
waawatad on, rõnuutama ja aitama. --

Käso on juhataja Jeesuse juure, ja Jeesus
on käso ots, õiguseks iggattule, kes usub
Rom. 10, 4. --

Algmisest olei Jumala pühku Käsofanna
inimeste süddamest siise kirjotud ja pagana
näitwad sedda üles, sest et nende süddame
tunnistus sedda ka tunnistus ja nende mõtet
õfessest aruete peäs kaebawad ehk enest
est kostwad Rom. 2, 15. --

Agga seama süddame tunnistus, ehk on nago
unnes, ehk on rumalass jäänd, ehk eksib, sest
et meie süddame tunnistus ka patto läbbi
on kirjotud ja on liha waalitusse alla
jattunud. -- Rom 8, 3. Käso on rano tunne,
jaänd liha läbbi. --

Se üles kirjotud Käso ärratab niisid
meie süddamest sest unneft ja teab meid ter-
gats, et meie süddame tunnistus selgest
moistab, mis hea ja mis keeri on.

*VIII. Mis peäle kirjotab Jummal
need kümme käsko?

Rahhe kirowi-laua peäle; ja sega tähendas
Jummal, et meie südda ni kowwa on kui kirowi.
Sepärrast ei woi ükski Jumala käsfud om-
mast wäest piddada ja armastada; agga Jum-
mal tahhab ja woi sedda kowwa kirowist süddant
meie seest ärrawõtta, wagga süddant meile jälle
anda, ja omnad käsfud senna sisse kirjotada.
Esef. 11, 19. 20. 36. p. 26. 27. s. Jer. 31, 33.

*IX. Kellele on Jummal need kümme
käsko annud?

Keikile inimestele.

X. Mikspärrast on Jummal need
kümme käsko annud?

Sepärrast, et inimessed neist piddid õppima
omma patto hädda ja kurjust oiete moistama,
ja omma hinge Arsti Jeesuse juures abbi otsima
patto wasto.

XI. Kui niisid inimenne saab Jummal
pole wõõrnud, kas temmale siis weel need
kümme käsko tarwis lähhawad?

Jah lähhawad tarwis, sest Jummal käsfud
on waggadele kaunis õppetus, et nemmad wot-
wad neist moistu, mis hea ja mis kurri on, ja
nenda omma ello se järrele aiada. Rom. 6, 11. n. t. s.

XII. Mis õppetawad Jummal
kümme käsko?

Nemmad õppetawad, et se ei olle ükspäints
hea ehk kurri, mis inimessed arwawad hea ehk
kurja ollewad, waid nemmad katswad süddame
peäle,

peäle, ja õppetawad, et ka kurjad sallaja him-
mud ja mõtted pattud on, ja et waggad ka nen-
de wasto peawad pannema. Rom. 7, 7.

XIII. Mis peame meie iggastihhe kääso
jures tähhele pannema?

Kui Jummal ühhe kääso sees kurja kelab, siis
käästib temma se jures head, ja kui temma head
käästib, siis kelab temma se jures kurja. Menda,
kui Jummal neljandamas kääsus käästib wanne-
mad auustada, siis kelab temma, et mele neid
ei pea põlgma egga wihhastama.

XIV. Mitme laua peäle kirjotas Jumi-
mal need kolme kääso?

Kahhe kirwot-laua peäle. Mos 31, 18.

XV. Mitto kääso en essimesse laua peäl?
Kolm essimest.

XVI. Mitto kääso on teise laua peäl?
Seitse wimist.

XVII. Mis õppetawad need kolm essi-
mest kääso?

Et meie peame Jummalat armastama.

XVIII. Mis õppetawad need seitse wi-
mist kääso?

Et meie peame omma liggimest armastama.

XIX. Mikspärrast on Jummal omnad
kääsud kahhe laua peäle kirjotanud?

Sepärrast, et meil kahhega on teggemist; es-
site: Jummalaga, teiseks: liggimessega.

XX. Mis on meil Jummalaga teggemist?

Temma on meie õige Isand, kedda meie pea-
me älle keige asjade kartma ja armastama.

XXX

Rom. 7, 7. Ma ei teadnud kurja hirmso patto
olewad, kui käök ep olesko öölaud: „Sinna
ei pea mitte himmustama.“

Sedda ennam meie kääsofana tähhele paney
sedda ennam jame ispiennast farda, mis wäggä
wäggä pattuse meie oleme.

Rom 7, 14. Jumala kääso on waimolik, agga
innimeane on lihhalik ja patto alla mitud,
Sipärrast ei feta se õige ja toõsine kääsofana
minne muud kui kurwastust ja kähhettenist
ja kääso õppetuse läbbi ei woi meie õfata
fada, waid se on agga kui üks peegel, ma
mis meile omme pattud näitab ja meite
waarto tunnustab, et ülle loottused oleme
Jumala wast -

Jumala kääso on waimolik!

Mis on keikide kääskude täitmine? -

Rom 13, 10. Armastus on kääso täitmine.

Jesuo üttele: Sinna pead Isandad, oma jama
armastama keigest omast südamest, ja keigest
omast hingest, ja keigest omast melest, sefana
on se ispiimeane ja jama kääsofana. Egga
teine on selle jarnane: „Sinna pead oma
liggimest armastama kui ispiennast.“
Neis kahhes kääsofanas on keik se kääso
ja prohwetid kous. — Mth. 22, 39. 40. —

Kes on Jummal? — vid. Peat. II. art
I.

I. II.
Esimenne Käst on rago keigide Käskude
üllemanna. - Kui ja ikke Käsofanna wast
eksid, siis olled ja inna ka sedda esimest
Käso ülleastunud. - Sest Jumala Kästustest,
ja Jumala armastustest ja sest lootustest
la peäle kallele keis õigus ja Käskude
täitmine. -

Sa pead Jumalat üle keigo arjade
armastama Kästma, armast. ja T. p.

Se Käst Kästul süddame peäle. -

Selle pärest katkab ka iggaühe Käso-
selatamine nende sünnadega. Meie pärest
Jumalat Kästustest
Iggä päst on woi ra Jumala Kästus. - Ekst
teed patto melega, siis ja si Käso Jumalat.
Ekst ja teed patto hõletuse Käst, ekst Käso melega, siis
ja si armastat Jumalat. ; - ekst ja teed patto Käst
Käst, Käst Käst, ajal, siis meie ei Käst Käst peale

ad I. 3 Mos. 26, 1. Teie ei pea ennestele tege-
ma Kästid Jumalaid igga ühtegi Käst
Kui, ekst Käst Käst Käst Käst ei pea Käst
mitte Käst oma Käst, et teie nende
ette Käst Käst, sest ma olen Käst
teie Käst. -

Mth 4, 10. Sinna pead Käst oma Käst
Käst Käst Käst ja Käst Käst Käst
Käst. -

*XXI. Kuida peame meie Jummalat
armastama?

Keigest süddamest, keigest hingest, keigest melest
ja keigest wäest. Mark. 12, 30.

*XXII. Kuida peame meie omma liggi-
mest armastama?

Kui isse-ennast. Matt. 22, 39. 40.

*XXIII. Kes on meie liggimenne?

Keif innimesed, olgo tutwad ehk wõbrad, ol-
go sõbrad ehk waenlased. Luk. 10, 29-37.

*XXIV. Kas innimenne woi Jummalat
armastada ja omma liggimest
wihkada?

Ei woi mitte, sest kes Jummalat süddamest ar-
mastab, se peab ka omma liggimest süddamest ar-
mastama, ja kes omma liggimest wihkab, se
wihkab ka Jummalat, kelle Kästid nisuggune põl-
gab. 1 Joan. 4, 7. 8. 20.

Esimenne Käst.

Sul ei pea mitte teisi jummalaid
ollema minno kõrwas.

I Käst. Mis kelab suur Jummal
esimesse Käst sees?

Et meil ei pea mitte teisi wõbraid jumma-
laid ollema temma kõrwas. 2 Mos. 20, 1-6.

*II. Mis on wõbras jummal?

Keif se on wõbras jummal, mis innime-
ennam Käst ja armastab, kui suurt Ju-
malat, ja mis peäle ta ennast lodab, kui
laid

lawa Jummalala peäle; nenda, kui legi innimeste nähhes ennast hoiab kurja teggemast, agga kui temma on ükspäinis, ehk omma kurja seltsiga kous, siis temma ei karda polegi kurja tööd tehhes, et kül keigewäggerdam Jummal temma jures on, kes keikis paikus on, keik asjad teab ja näab.

III. Mitmesuggune on wõdra jummalalatenistus?

Kahhesuggune, teine on arwalik, teine sallaja wõdra jummalalatenistus.

IV. Mis on arwalik wõdra jummalalatenistus?

Kui meie sedda, mis ei olle jummal, kui Jummalat kummardame. Kal. 4, 8.

Nenda kui legi (1) päilikko ette, ku, taewa-tähte, metsade ja muu paiga ette kummardab, neile ohwirib ja neist abbi otab.

(2) Kui temma kuind, mis on puust ehk kiwast tehtud ehk malitud, pallub kui Jummalat. Rom. 1, 23. 1 Korint. 12, 2.

(3) Kui ta täht-päwad peab, nelja päwa, Karuse-Euleristi-Jüri-ja muud päwad, mis ei sünnit piddada, kui ka keiksuggused ebba-ussu wisid ja tõmbed, mis Jummal ei olle käsknud.

(4) Kui innimenne isse on noid, ehk noidade, lausiate, ja sola-puhhujatte jurest abbi otsib.

(5) Kui legi arwalikko patrude sees kurratit teenib, ja lodab süiski õnsaks sada. Rom. 6, 16.

V. Mis on sallaja wõdra jummalalatenistus?

Kui meie isse-ennast ja muud lodud asjad enm kardame, ja armastama kui Jummalat

80

Kellega rääkib Jummal, kui ta ütleb: „Sinna-
iggaüks, kes sedda kousannos loeb ekh kule.
Mis se tähendab, et se iggaüks keigewägger-
dam. Jõud innimestele ütleb: „Müo olen
lo Jummal? — Ei se tähenda mitte üksipäin,
et ta meie jõud ja wallitseja ja oige kausoan-
on, weid keigeanu mitte sedda, et ta meil
est muretses, meid aitab, meile heat teeb.
oma armsa mada; — et ta selgest armust meil
weel hoiab ja meile tege tege mist lootab. —
Mis meie nüüd peame tegema, kelle Jummal
tema armust tahhas olla? —

Meie peame talda ka oma Jummalast piddama
ja koidmaja tannokid piddamega temo fari
kuulma ja keik heat wastowotma, mis
tema iggaükses ajast, meile selle saana
läbbi pakub. —

agga ometi on innimestel ni kuigad ja tana-
matta, et naad temast kaggarewad, ja ka süo-
sees on üs; ni suguae kurni armatagga ni
himmed. —

ad. 17. Meie ei tohti meil kui Jummalast
talla, kui sedda, kalle näo järele, mis ta
lõpi meile on näetud. Jeesuse kaitse sees,
agga ei se kuis ette ei pea meie milte, kui
talle Jummal ette kummardame. —

kas meie teme ka patto selle kauso wasto?
kas olome ni tannamatta? — Jah!

ad. 18. Meil on keiksuggused rumalad ja jappa-
sed mõtted Jummalast. —

Mõned: 1) Jummal ei kei, jett, mis siin maailmas sündib.
Jummal on wägga süü ja ei pane sedda weiket asja milte
tähetele. 2) Jummal ei kule ütle arusa wase jänmist pulu
4) Jummal on üs wägga armaline, kes ei näitl meil
patto — nõdder, jeta! —
meil armastame maailma epaam kauso. — Altkhimo etc.

Enne, meie Jumalat raime kartata. -
süü peame tēda oiete tēdma, ja meie
same tēda tēdma, ja maist lūme misjuggun
ke on, kui meie Tema sarru kēsti, kalene
ja oppime, mis meil teie sēptab tēdma.
Mikoparrast peame tēda kartma? - Tema
on ja keigewaggewan, õige ja pūhke! -
Esitēd on ja kartat kül nayo ikke on ja kartus
agga parrast saab se muutu lapse kartuseks,
kui ar mast lū. meie süttamis maad wothab

ad. VII. Kas meie tohime teisi arjo ja inimesi
ka kartata, armastama ja nende peale lootma?
Jah, agga Jumalat ikke ennem.
Kuidas nimetakse tēda? - kuma odama ja
auustama toes ja wainus = tēdma of Tema
on ja keigewaggewan, ja tēda mitte unustama,
ja keis oma ello tēda mēta ajama. -

ad. VIII. Meie peame Jumala suust au ja Tema
pūhke õigust allati meles pūhdama, ja auus-
tamise ja kartuse parrast ennest keigese
õidma, mis tema pūhke tēhtmissē wasto on.
Meie peame icsē tēda mētlema, et Jumal
se keigewaggewan pūhke ja õige, iggar
kohas on ja keis arjo nēab ja et meie mõt-
se olle Tema ees waojale partad. -

Matth. 10, 27. Agga kartke neid mitte, kes ikke
õnnetapwad ja ei woi mitte hinge tappa,
agga kartke ennem tēda, kes ikke jahix
waib rikkuda pōrgus. -

Tēde ennem kegi inimelt kar-
dal, tēde wēhem kardab te Jumalat,
agga kes Jumalat wēte kardab, ei se ei
karda inimesi. -

Lojat ja Isandat. Nenda kui kegi 1) Innimeste
mele heaks kurja teeb Jummalat kāsso wasto.

2) Kui temma pūab omma ennese auuks ja
kāsufks keif tēha, ja mitte ükspäinis Jummalat
auuks hea melega ellada. Kol. 3, 5. Wil. 3, 19.

3) Kui temma omma rikkusse, au, hea põlme,
tarkusse ja suurte isandatte peäle ennem lodab
kui ellawa Jummalat peäle. Jer. 9, 23. 24.

VI. Kui innimenne-heal mele ommal rum-
malusse ja pattude sisse jääb, kes on
siis temma woõras Jummal?

Kurrat, tēda pūhhas kirjjas hātakse Ma- ilma
Jummalaks, kes nende uskimatta rahwa meled sõg-
gedaks teeb, et nemmad Jummalat ei pea õppima
diēte tēdma. 2 Kor. 4, 4.

*VII. Mis kāsfiib Jummal esfimesse
kāsso sees?

Et meie tēda ükspäinis ūlle keige asjade
peame kartma, armastama, ja temma peä-
le lootma.

VIII. Kuida peame meie Jummalat
kartma?

Ei mitte nenda kui kurjad lapsed, waid nenda
kui waggad lapsed ommad wannemad kartwad.

IX. Kuida siis kurjad lapsed kartwad?
Need kartwad ükspäinis wannematte hirmo
ja witsa; ni pea, kui nemmad ei nä hirmo, lähhä-
wad nemmad wallatumaks.

X. Missuggused innimesed kartwad
Jummalat nenda, kui kurjad lapsed
ommad wannemad kartwad?

Keif need, kes siis pūawad waggad olla, kui
Jum.

Jummal omma witsa ehk suurt hädda ja wil-
letsust nende peäle läkkitab; agga kui Jummal
omma witsa nattuke kõrwale panned, lähäwad
nemmad kurjemaks.

XI. Kuida kartwad waggad lapsed
ommad wannemad?

Need ei jätta wallatusi mahha wit a egga hir-
mo pärrast, waid waggast süddamest ja selgest ar-
must omma wannematte wasto, kedda nemmad
heal meel ei tahha wallatussega wiisastada.

XII. Mis saggused innimesed kartwad
Jummalat waggade laste wiisi järrele?

Keik need, kes pattust pöörwad, ja pannewad
keige kurja tö wasto, ei mitte Jummalat raske
nuhtlusse ja hirno pärrast, waid sepärrast, et
nemmad omma armolist taewast Issa ei tahha
wiisastada, sest et temma ni wägga helde ja
armaligne on.

XIII. Kuida peame meie Jummalat
weel kartma?

Ülle keige asjade, keik ülle innimeste ja kurra-
tide. Luf. 12, 4. 5.

XIV. Mis se on: Jummalat armastama?

Se on heal meel temma peäle mõtlema, ja
keigest süddamest temma järrele igatsema.

XV. Kuida peame meie Jummalat
armastama?

Ülle keige asjade, ülle keigekallima ja armsama
asjade Ma peäl ja taewas. Luf. 14, 26. 27.

XVI. Mis pärrast peame meie Jum-
malat kartma?

Sepärrast, et temma on õige ja pühha,
ja

ad A - XII. Agga ^{fais} meie kartus ei pea mitte
õlleme hirno pärrast, waid armastus se fear
peal meie kartus juurdad õllega. -

12ok. 11, 28. Kartust ep ole mitte armastus,
waid täis armastus ajab kartust wäga.

So südda peal sint ühtepalko ajama, et ja
waikid oma armsa Jumala meel pärrast
õlle ja et ja tema pühha waimo ei kurwast.
Ja pead Jumala ees õllega, nayo üks laps
oma armsa Issa ees, ja eimitta nayo orri oma
tippela Issanda ees. -

Rom 12, 15. Meie ep ole sanud sullese põlwe
waime, et meie järre pea õfina kartma,
waid meie õlleme lapsi põlwe waimo sanud
Kehe läbbi; meie kiofendame: Urba, Issa! -

d. XVI. Jumalaxartus sadab kühile arjad
kaos ja sellele on selle sinnette ja tullewa
ello kartus. - 1 Tim. II, 8. -

d. XVII. Meie peame keigest süddamest erast
tema pole hoidma ja temma pärrast rõom-
fad õllega. - Ta on meid ja anne armas-
tarud, siis peame meie kedda ka armastama.
Meie peame issa ^{oma} meel tulletema, mis ta
meie on heat teinud ja ikka teeb, et meie nois-
ta õfina keikis arjus temmale au ning tänud
anda. -

Meie peame hea melega ja rõõmsa südda
naya Jumala peäle mõtlema, ja tema õrna
andidest rõkima ja tema janna lugyemaja
kaulma, ja heamelega temaga palwes
kõnnelema ja kedda ka teirto ees kiitma.

ja teigewäggeram, kes patto ei jätta nuhtle-
matta.

XVII. Mikspärrast peame meie Jum-
malat armastama?

Sepärrast, et temma on üpris wägga helde
ja armolinne, kes meil ihho ja hinge polest wäg-
ga palju head on teinud, ja weel teeb.

XVIII. Kust tunnustse, et tegi Jummalat
süddamest kardab ja armastab?

Kui inimenne süddamest kiusab, keik kurja
tööd mahhojätta, ja head tehha, ja tannab
Jummalat ka siis, kui Jummal hädä ja wil-
letust temma peäle läkkitab. 1 Joan. 2, 3=6.

XIX. Kelle peäle peame meie lootma?

Sure Jummal peäle. 1 Petr. 1, 13=21.

XX. Kuida peame meie Jummalat
peäle lootma?

Ülle teige asjade, ennam kui ühhegi inimessesse
ehk warrandusse peäle. Luk. 12, 15. 21.

XXI. Mis se on: Jummalat peäle lootma?

Se on, süddamest Jummalat jurest abbi otsti-
ma, ja kin laste uskma, et Jummal tahhab ja
woib aidata. Ebr 11, 1. 6; Rom 4, 20. 21.

XXII. Kas inimenne woib ennese wäest
Jummalat ülle teige asjade karta,
armastada, ja temma peäle lootma?

Ei woi mitte, sepärrast peame meie Jumma-
lalt allati pühha Waimo abbi palluma.

D

XXIII.

463, b. 7. Kui miina Sind aruse meletuletan
õmmas länjis, siis mötlen ma wakkisõrdade
aegse Sind peäle. - Mo king saab teidetus
jälge raswaga (s. o. pühha õmaga) sepärrast
peale mo su sind kiitma õiskamis. uledoga.
Agga mitte ütopäinis lannadeist, wai
ka meie tegeudeist peale se õige armastus
la wasto paistma.

1 Joh 14, 25. Kui tegi mind armastab, küll se
peale minno lanna, -

1 Joh 5, 3. Se on Jummalat armastus, et meie
temma käsofannad peame, - ja temma käso-
fannad ei alle mitte rasked. (s. o. ei ole kuri-
egga waevaline eho neil, kes Jummalat karto
piddawad, waid eho ja õnnistat peale neil
pärast olenna Jost Jummal armastab neil.)

1 Joh 2, 6. Kes ias jõe. lanna peale, selle kees
on teoste Jummalat armastus täieks lann.

Ja selama armastus Jummalat wasto peale ka
kindel ja tru ja ustarõ olenna. - Ei kanna
tahnisi egga akhastusi ajal ei pea meie
mitte temalt kagarema. 1 Joh 3, 7. Luk. 5, 11.

ilmal. 2, 15. - Oke ustarõ lannas, siis tekke
ma sulle eho kooni anda. - jrae'õp'õis. Hüb.

ad XX: Meie peame Jummalat suust wägga, tar-
kast ja hehastust ehoat, melas piddama ja
kindlaste jadda wõma, et temma mitte wasto
armolinne on ja et ta muud ühtegi ei tahha,
kui meie kinge õnnistust. -
Rom 8, 28. Meie teame, et keik heaks tullid
neile kes Jummalat armastawad. -

XXIII. Mis sellele lähhab tarwis, kes Jummalat püab karta, armastada ja temma peäle lota?

Se peab õppima Jummalat ja temma pühha tahtmist diete tundma. Kol. I, 9-12.

XXIV. Kust õppime meie Jummalat tundma?

Jummala pühhasf sannast. 2 Pet. I, 19.

XXV. Kuida õppime meie Jummalat diete tundma?

Kui meie Jummala sanna heal meel euleme, ja kiusame keigest wäest se järrele ellada. Joan. 7, 17. Luk. II, 18. Ap. T. 16, 14. Mat. II, 27.

XXVI. Kas siis se, kes rummalusse ja patto sisse jääb ei woi Jummalat diete tundma?

Ei woi mitte. I Joan. 2, 4. Joan. 3, 20.

Leine Käst.

Sinna ei pea mitte Jummala omma Jõsanda nimme ilma-asjata subho wõtma; sest Jõsand ei jätta tedda nuhtlematta, kes temma nimme kurjaste prugib.

*I. Küsf. Mis kelab Jummal teise Kässo sees?

Et meie ei pea mitte Jummala nimme asjata subho wõtma ehk kurjaste prukima.

*II.

1 (or. W. 13. Jummal on ustaw, kes teid ei lasta kiusata ennaw, kui teie püdate kanda, wõi tallale kiusatusega ka sedda otja teha, et teie püdate kanda. —

41 37, 5. Kesetaga Jek. peäle omad teed, Käl ta toimetas keis hästi. — 1862.
Kunur õige lotus on Jumala peäl, need on ikse rakkul sellega, mis ial nende peäl kuluwastust faatwad ja nende meelst ära maistnatta on. — Kui nende ikko film ka nuttob, kunatagi on nende südä rönus lotusse ja karnatlikk akhaatasse, sest nemad teadwad selgeste ja on julged se peäle, et ei suun, egga ello, ei inglid ei wõustid, egga waagewad, ei se mis prauy egga mis tuleris on, — ei woi neid lakkutada Jumala armestussest, mis on Jõ. Ki. meie Jõsande sees. Rom. 8, 38.

Agga ni jggune lotus ei woi enne so jid meisi tulla, kui Jumala loote ja Jumala armestusse sees ep ole ukus wastawõttus.

Mis jggune lotus näkse tulli, olewad? Keis lotus, mis Jumala teetundmise wast geisab! — Sepärast XIII. — 1863.

Agga eks waesed ja alwad inimised ei tohi oma ello geisuse pärast ja oma ello waewa pärast nussida ja kaebada? Ei tohi! Sest riaw egga suun ei te meid rõõmsaks egga õraks, waid tööse Jumal kartus ja hea südäme tunnistus satub tööse kasso, rönno, ja rahho. —

Selle kääse jees käästasse, et meie sedda kääse
peame auustama, mis Jumala nime känd.

Jumal ise, - etc. etc. II

Mis on Jumala enne nime? - Oh kaido,
woit innimenne Jumalast rühkida ja Ede Keigabõz,
gena nimme nimmetada? - Agga te o n
issi ennele nime paarud: Jehowah, Isoperi
Josa - Jesus Kristus, Ispari, Emanuel - Sühha
Waim. -

III. Innimenne ei pea mitte needma - Jum.
jures! - Jumala nime peab innimeste meelst
ni kallis ja pütke olema, et ta wägga loiab kelle
nimme peale mõttedes enesele ja teistele kurja
sowimest. - Kuidas jääb armastus so sisse,
ja kurja sowit oma leggimesele? Kas ja Jumalast
kandad ja auustad, kui sa tema loomad wada
wikkad, et sa neid need?

Kuis needmine on wägga kurri ja ka oma
waenlasi, kes sind takka rüüawad, pead sa
tama ja neile huat sowime.

Mk. 8. 16. Armastage need omaid wikkemelid omis
Taja neid kes teid ärrawarnewad, telke hea
kes teid wikkawad ja palluga nende eest, kes teile
terwad ja teid takkuiawad, us. et tei waikite
sade oma Isja lapsis; kes taewas on, sest Jona
laotab oma püisest kurjade ja heade peale
tuusta etc. etc. -

Kui Jumal hio weel korratals armast: Kuidas
sinne paltone loom ei telke mitte korratada?
Mis himus sone: Kurrat wõtko sind! - Kurrat so peale.
Kurrat so hiose!

Mat. 3. 9. 10. Ukhest huust kulheb wälja õnistamine
ja sajatamine. Sellega kidame meie Jumalat ja
Isja ja sellesammaga sajatame meie need innimene
kes Jumala sarnatlees on sarnad. Se ei pea, mo
nonda mitte olema. -

II. Mis on Jumala nimmi?

Jummal isse, temma wühha sanna, pühhad
sakramentid, ja keik, kust sedda tunnukse, ot
sega innimenne ommeest nimmeest tunnukse.

III. Kuida wõttab innimenne Jumala
nimme ilma asjata sühho?

Kui innimenne Jumala nimme jures neab,
waibun, lausub, waltetab ja pettab.

IV. Kuida wõttab innimenne weel Jum
mala nimme asjata sühho?

Kui innimenne keige tühia asja jures õppib
Jumala nimme kuria wisi pärrast nimmetama,
ja ütleb: Josa! Poioke! pühha ristike! Jesus
Kristus holdko ja keelgo! Jummal sedda teab!
minne Jumala kätte! n. t. s.

V. Mis se on: Jumala nimme jures
needma?

Se on, kui innimesed isse ennaste ehk teiste
peale kuria palluwad, üteldes; nuhbelgo mind
Jummal; Jummal nähko ja maksko temma
kätte. Jak. 3, 9. 10; 1 Petr. 3, 10.

VI. Mikswärrast on needmine kurri?

Eerdri st, et Jummal ei tahha meie egga lig
gimes e nubtlust; woid et meie isse ennele keik
de innimeste, ja ka omma waenlaste eest peame
palluma. Mat. 5, 44. 45; 1 Petr. 3, 8. 9.

VII. Kelle sarnane on se innimenne, kes
omma liigimesse peale kurja pallub?

Temma on selle sarnane kes teistele auko kae
wab, ja isse sisse langeb Est. 7, 10.

2:

Selle käe jäe kästasse, et meie sedda keit
peame auustama, mis Jumala nime kannab.
Jumal ise, — etc. etc. II

Mis on Jumala enese nime? — Oh kuidas
woib inimene Jummalast rühkida ja selle keegi-
gema nime nimmetada? — Agga see on
isegi enesele nime pannud: Jekowah, Jofa,
Jofa — Jesus Kristus, Jofad, Emanuel — Sella
Waim. —

ad. III. Inimene ei pea mitte neetma — Jumala
jures! — Jumala nime peab inimeste meelst
ni kallis ja pühha olema, et ta wägga loiab selle
nimme peale mõttedes enesele ja teistele kurja
sowimeest. — Kuidas jääb armastus se sisse, kui
se kurja sowit oma leggimesele? Kas sa Jumalat
kandad ja auustad, kui sa tema loomad nanda
wikkad, et sa neid nead?

Kui neadmine on wägga kurri ja ka oma
waenlasti, kes sind talle küsawad, pead sa
tama ja neile huat sowima.

Mk. 8, 44. Armastage need omad wikkemhed, omad
faga neid kes teid arawaruuwad, telke neid
kes teid wikkawad ja palluga nende eest, kes teie
terwad ja teid tallaküsiwad, 45. et teie wõikite
jada oma Jofa lappide, kes taewas on, sest Jofa
kaotab oma päikest kurjade ja heade peale selle
toosta etc. etc. —

Kui Jumal hio weel kannatab armast: Kuidas
sinne pattone loom ei telke mitte kannatada?
Mis hitmus fõne: Kurrat wõtko sind! — Kurrat so peale
Kurrat so fõse! —

Mat. 3, 9, 10. Ühkest luust tulleb wälja õistamine
ja fajatamine. Selle ja kidame meie Jumalat ja
Ista ja sellefommaga fajatame meie need inimest
kes Jumala fõnateks on fõrad. — Se ei pea, mo uue
nenda mitte olema. —

II. Mis on Jumala nimmi?

Jumal ise, temma pühha fanna, pühhad
fakramentid, ja keik, kust tedda tunnukse, ot-
sega inimene ommost nimmeft tunnukse.

III. Kuida wõttab inimene Jumala
nimme ilma asjata fuhho?

Kui inimene Jumala nimme jures neab,
waanub, lausub, waltetab ja peetab.

IV. Kuida wõttab inimene weel Jum-
mala nimme asjata fuhho?

Kui inimene keige tübia asja jures õppib
Jumala nimme kurja wiisiparrast nimmetama,
ja ütleb: Jofa! Poioke! pühha ristike! Jesus
Kristus holdko ja keelgo! Jummal sedda teab!
minne Jumala kätte! n. t. f.

V. Mis se on: Jumala nimme jures
needma?

Se on, kui inimest sed ise ennaste ehk teiste
peale kurja palluwad, üteldes; nühelgo mind
Jummal; Jummal nähko ja maksko temma
kätte. Jof. 3, 9, 10; 5. p. 9. f. 1 Petr. 3, 10.

VI. Miksparrast on needminne kurri?

Eerärrast, et Jummal ei tahha meie egga lig-
gimes e nühklust; waid et meie ise ennese keik-
de inimeste, ja ka omma waenlaste eest peame
palluma. Mat. 5, 44, 45; 1 Petr. 3, 8, 9.

VII. Kelle farnane on se inimene, kes
omma leggimesse peale kurja pallub?

Temma on selle farnane kes teistele auko ka-
wab, ja ise fõse langeb Estr. 7, 10.

D 2

VIII.

VIII. Mis se on Jummalal ninne jures wandma?

Se on, kui inimenne Jummalat kutsub tunnistajaks teige tühja asia jures, ja ütleb: se on Jummaleest ehk Jummal aita, *1. Kor. 5, 12.*

IX. Mis meie Jssand Kristus sest õppetab?

Mat. 5, 37: Teie kõnne olgo jah, jah; ei mitte, ei mitte, agga mis ülle sedda on, se on sest tiggedast.

X. Kas stiis ial ei sünni wanduda?

Jah sünnib, kui inaimenne waanub Jummalat auuks ja liggimesse heaks, ja kochtowanemad temma peäle pannerwad, et ta peab wanduma.

XI. Mis se on: Jummalal ninne jures lausuma?

Kui inimenne Jummalal sanna, Issa meie ehk mu palwe läbbi tahhab hawo ehk haigust parandada, ja ärrakaddunud asiad jälle leida.

XII. Mikspärrast nimmetakse sedda lausmisseks?

Sepärrast, et Jummal sedda omma sanna sees ep olle käsknud, agga tootanud sel wiisil aidara.

XIII. Mis se on: Jummalal ninne jures walletama ja petma?

1) Kui inimenne Jummalal sanna kurjaste ja teist wiisi ärraselletab, kui kohhus on, ja sedda ussub ja õppetab, mis Jummalal sanna ei õppeta.

2. Kor. 2, 17; 1. Tim. 6, 3-5.

2) Kui inimenne kuleb Jummalal sanna, ja et te se järrele. *Jak. 1, 22-26; Euf. 8, 14.*

3) Kui temma ka käib Jummalal sanna ja pallub Jummalat, agga jääb ommeti omma patuse

W. VIII - d. Oiguse polest ja Dessele Waino sanna järrele ei sünni koggoniste wanduda.

Meths, 34. Teie ei pea koggoniste mitte wanduma ei taemajures, sest se on Jummalal auuks, agga ma jures, sest se on tema jalgeallone järrele. Ei pea sa ka mitte oma pea jures (egga onte kinge piäl wanduma, — agga teie kõnne etc. et.

Agga inimente patto pärrast on Jummalal lubba and, et korto end tohime wanduda, kui muiddo meie jona ei wota. — Kui inimensest wanduwad, siis wana peab kinge wasto räkimise peäle otta kogu ma kinnitamiseks *Ev. 6, 16.*

1. Kor. 6, 13. Ma kutsun Jummalat tunnistajaks oma kinge peäle. —

Kes tekwot oma Jummalat kordab ja teed du tenib, se woiib tema nime jures wanduda, kui inimense muiddo ei wota. —

3. Mos. 19, 12. Teie ei pea mitte hwalo kusse ga wanduma, sest sa teotad oma Jummalal nime. —

Kelle wande on üks kinnus pat ja südda läthäle selle läbbi konwako. — Sepärrast pead sa, kui so peäle panna et sa peat wanduma, enne sedda hästi enast walmitama ja Jummalat südamest palluma, et sa kerge melega ei wannu.

Ühkel öigel kisti inimensest peab se palga jah, jah — nippumofuggare taefaraxa ollone, kui wande; ja ~~teie~~ teie tema iska Jummalal es, agga ta wannub agga oma patustesse kiggimeste süddame konwawaduse ja kanguuse pärrast.

Ord. XI etal. Lausumine on üks ebba uss konke, ja lausumiselega jättame mahha öiget abbi otte maist ja teotame Jummalale kallist nime. *Lut. 13, 10-12*

Ei so seest ei pea leitama ei õnnendajat, agga kes pilwast lausub, ei woiidega lausujat agga noida wallonõijat, agga sedda, kes noia küest küstib, agga tiäde meist, agga sedda, kes surnutte käest küstib, agga iggimes. Kes sedde tub, on deho wale kinnus. *Lut. 11, 21*

Lausumine on iska üks sallaja ja pimeduse te. Se kui lausujat ka inimentele pimekõrjaks Jummalal sanna prugeivad ja ütlevad end Jummalal sanna wäis sedda tegewad; mids naad siis iska ni

Jalajad on oma kunstiga? - Tõeline asi ei kanda
jaldade walgust! - Jumaladestlik inimesne
teeb keid heat, mis ta teeb - awalikkult, et
teised ka Jumalat kiitwad; agga laulujad ei,
wad oma keel ja oma au -

Unne-näggu on jaggedaste tühjad ja kes neid
tallele paneb on ette kui se, kes warjo tautab ja
tuult tagaieib; agga monned unnenäud wõttas
Jumal ka oma kä alla, ja siis need on ilka rüüru
et need inimesest meeleparrandamise pole palk
ja tomale hinge keel ja faatwad. - Ei muud kui
meleparrandamise õppetust ei tolli sinu un-
näggudest wõtma. -

Sir. 34, 6. Laulumisest ja unnenäud on tühjad;
kui unnenäud ei tulle keigedõrgema läelt siis
juhkatamisest, siis ärra holi naist lhteg. -

Job. 33, 15, 16. Unnenäud ehk näggu ei ole, kui roore
unni inimiste peäle tallele, siis teeb sama in-
meste rõwad latti ja paneb kui pittergeja rinni
nende karistust, et inimesne kurja teed ärra-
fats ja et ta inimese rõkest ärraastaks. -

Külaps Jumal annab siis ka iggähtle selget
märko, kes unnenäggu on Tomast kartud, woi mitte
muud unnenäud - (ja inimese laulurüüru)
on mitte petnud, ja kes nende peäle on lootud,
on eksituote siise janud. - Sir. 34, 7. -

Ad. III. Sinna ei pea mitte Jumala jamma nende
selhetama, et se so kiggeduote kattelõ rõlbab. -

Keis walle on inimne pat, ja kes walle peäle
on harrind ja waltet armastab, selle sees ei oke
mitte Jumala armastab, sest walle teeb meid
kurrati farnattõks; kes walle - isia on. -
Alth. 15, 8. Sefinnane rakwas tullele minnoliggi
fruga ja auustab mind oma moeladega, agga
nende jidde on keugel minnust ärra. -

ad. VII. Jumal on meile oma nime teida annud,
et mei Tema peäle peame laetma ja teidma, et
Temma se tõeline, ~~õige~~ õige ja iggäht
õnnio teggia on. - Sepärrast peame ~~Teida~~

tuse ja rummala ello siise, tootab ifka omma ello
parrandada, ja ei kiusa ommeti se järrele mitte
teha. Mat. 7, 21, 22, 23.

XIV Redda pettab sähhardune inimenne.

Temma pettab isse-ennast ja keik, kes temma
fanna wõtwad kuulda. Jak. 1, 22, 23, 24, 25.

*XV. On se siis wägga raske pat: Jumma-
la nimme ilma asjata sühho wõtma?

Jah on, sest Jummal ahwardab tedda mitte
nuhtlematta jätta, kes temma nimme kurjaste
prugib. 2 Mos. 20, 7; Mat. 12, 36, 37.

*XVI. Mis käsib Jummal siin teise
kässo sees?

Et meie tedda keige hädda sees peame appi
hüüdma, palluma, kuitma ja tännama.

XVII. Mis on ühhe wagga inimesse
keigesireem hädda?

Patto hädda; sepärrast pallub temma Jum-
malat allati, et Jummal tahhaks tedda pattust
peasta. Jesa. 59, 2. Rom. 7, 23, 24 Ebr. 12, 1.

XVIII. Kas Jummal tahhab meid
pattust peasta?

Jah temma tahhab ja woib meid pattust peas-
ta. 1 Joan. 3, 8. Seks on Jummal Poeg
ilmunud, et temma kurrati tööd pididi ärra-
riffuma.

XIX. Kuida peastab Jummal neid pat-
tust, kes tedda süddamest palluwad?

Temma annab neile woimust patto peäle, et
nemmad ifka patto wasto pannewad. 1 Joan. 5, 4.

XX. Kas siis keikide inimmeeste palwed,
fitus ja tänno on Jummalale mele
pärast?

Ei olle mitte, waid üksipäinis nende palwed
on Jummalale mele pärast, kes pattust pöördwad
ja Jummalale sonna kuulwad. Zef. 1, 15.

XXI. Kelle palwed ei olle mitte Jum-
malale mele pärast?

Nende palwed ei olle Jummalale mele pärast
kes omma patto ja rummalusse sisse jäwad.
Joan. 9, 31. Meie teame, et Jummal pat-
tust ei kule, waid kui keegi Jummalakartlik
on, ja teeb temma tahtmist, sedda kuleb tem-
ma. Zaf. 4, 3. Mat. 6, 7

Kolmas Käst.

Sinna pead pühapäwa püh-
hitsema.

I. Küs. Mis käsib Jummal kolman-
dama kässo sees?

Et meie peame pühapäwa pühhitsema.

II. Mis sagguse päwa on Jummal püh-
hapäwaks seadnud?

Kui Jummal kae päwaga keik asjad sai lonud,
hingas temma seitsmel päwal, ja käsks seits-
me päwa pühhitsema loomisse tö mällestusseks. 2
Mos. 20-8. 9. 10. 11. Ebr. 4, 1-11.

III. Kas siis meie pühapäwaw weel
on se seitsmes päaw?

Ei olle mitte. Sest kui meie Issand J. I. I.
Kris-

appi hüädme ja Tema nimet oma süddame rõnu-
tarnisjaks meles piddama. —

4. 50, 14. Tüie mind appi akhaatuse päwal, kui
talle ma sind seft waljalõudada ja sinna pead
mind auustama. —

Ep ole weel ümör: häbbi sisse sonud, kes Jummalale
nimme peäl on lootnud. — Talwe on küll tarwis
keige asja jures ja si on wägga Jummalale mele pühtust
ja inimmeeste kasuks, kui inimmesed oppiwad keigi
asjus Jummalat pallema ja sedda tännama.

Phil. 4, 6. Isfond on liggi! ärge murettage ühtegi;
waid lae keikie oma pallemiselle palwe ja
õhkamiselle läbbi tännoga Jummalale sedda fada!
Col. 4, 2. Jäga kindlasti palwese ja walwage selle
palwe sees tännoga. —

Jummalale ähwarda minne selle kätso jures soab
faggadaste jo siin ellus taegs tehtud neile, kes kaus
keelfel on. Jädda lähtäb ka tuimaks ja
kaupmaks keige kea wäto, mis Jummalale
läbbi meile wab talga. —

Mitte üksipäinis üksi pead ja Jummalale nime
kittma, pallema et waid Jummalale kar-
tuus ja Jummalateinis fustis peawad inimmesed
ka kous olema; selle pärast on pühä-
päwad, ristisuggadused, pühäed kirrikus
jäätud. —

Pühapäwad on inimmeeste pärast jäätud,
tähkers ja mällestusjaks, et nende käimimine
peab talwa pole olema, ja keikie Jummalale
armoandide meletullema misseks. —

Uhes 20, 20. Pühhitsege mo hingamiselle päwal
et nemad ollesid tähkers minno wakked jateie
wahhel, et teie jäte tunda, et minna ollon
Jehowah, tüie Jummal. —

Keis meie ello peab Jummalale auus olema —
üks Jummalateinis; ägga oma tö ja mailma
meie jures unustab Jummalale pla Jummalat. —
Selle pärast on pühapäwad jäätud, et meie ippa jelle
planne meletullema et J. meie fofast on, ja
meie on ka J. sona õppitust tarwis, et woi siine
ippa tarzembas fada ja tüimaks keige kea to sees.

Ord III a. W. 1) Kristusse tulemise pühad 2) Joulupö. 3) Keeripa av 4) Kolm kuning. p. 5) Palmepäev 6) Maria kulutan p. 7) Palm p. p. 8) Sule heljap. 9) (uus rede 10) M. ülest. p. 11) Juis ristipäev. 12) Nellipühk. p. 13) Jari p. 14) Keikuse p. 15) Öigeh. ülest. m. p. 16) surutte p. —

Ord IV. Kuida pühitame meie pühapä? — Pühapäeva pühitamisest ei räägud se kaarvanis, on kirikus, — jutlustes, — palvet — ja sakramentide seatus. —

1) minne kirikule! — Koddomail võib küll ka Jumala sanna lugeda ja õppida, agga kirikus, kus daasi sehtis võime igraselt kasutada. — Keis õppida ja õnnatub meid: pühke kooda, — pühke koggud, pühke visid, laulud, palmed, õppetajid häi ja jütus. —

Hebr. 8, 25. Ärge jätke mitte makka oma koggudast nenda, kui monnes se viis on. — Kui se ei ja kirikule tulla, siis peame omad, õnnadega Jumala sanna kooda ettevõtma, teha palluma, kiitma ja tänoma. —

Kui ja kirikule tuled, pead ja oma kinge parrast kirikule tullema, ja ei mitte üks-päinen välgaspidisil kumbel.

Kogg. Sal. 4, 17. Hoia omaid jalkas, kui ja Jumala kotta lähkad, ja tulle liggi kuulma enneninne, kui halvide visil ohvri andma; sest nemad ei tea mitte, et nemad kurja teevad. —

2) Kule ja legge Jumala sanna! — (Kirikul ja kodu) Rom 10, 17. Uus tuleb kuulutamisest, agga kaluta minne Jumala sanna läbbi. —

Sir 4, 15. Kes Jumala sanna kuulvad, need teiavad sedda reigpühitamat. —

Luk 11, 20. Onfad on need, kes Jumala sanna kuulvad ja sedda tallele pannema. —

Sak. 1, 22. Olge sanna teegjad ja ei mitte üspäinij. kuuljad, et teie wallenõtlemissa läbbi ennat ei petta. —

Kristus omma kalli surmaga meid sai lunnastanud, ja kolmandamal päeval ülestõusnud, seadis pühha risti-koggodus näddala esimesse päwa pühhapäwaks, meie Isanda JEsusse Kristusse kalli lunnastamisse ja ülestõusmisse mälestuseks; ja se on nüüd näddala esimesse päwa, mis meie pühhapäwaks hüame. Mark. 16, 2.

IV. On siis weel teisi pühapäivi?

Jah on, Nellipühhi = Joulu-ülestõusmisse, ja muid teisi pühhasid. Ap. T. 2, I. Luk. 2, 10. II. 2 Tim. 2, 8.

V. Miksparrast on need teised pühhad seatud?

Separrast, et meie neil päwil koggodusse fees teine teisega peame ennaste mele tulletama sedda, mis Jummal meite, ja teistele on head teinud.

*VI. Mis se on: pühhapäwa pühhitsema?

Se on, keik muud argipäwa tööd mahhajätma, jutlust ja Jummal sanna pühhaks pidama heal meel kuulma ja õppima, ja Jummal arms läbbi omma ello se järrele parrandama. Luk 6, 46-49. Rom. 12, 1. 2.

VII. Kas siis se, kes omma ello südamest ei parranda, pühhapäwa pühhitseb?

Ei pühhitse mitte, waid temma koggub Jummal nuhtlust ennese peäle, et temma kuleb Jummal sanna, ja ei holi sest mitte. Jak. 1, 26.

VIII. Kas siis meie ei pea muil päwil ka Jummal sanna tähhele pannema?

Jah komwaste peame igrapäim Jummal sanna

fanna tähhele pannema, mees pidama, ja omma ello allati parrandama. Kol. 3, 16.

IX. Mikspärrast kästakse siis, et meie peame pühapäeva pühhitsema?

Sepärrast, et meil arg pöwal ka muud on tegemist; siis on Jummal h'west armust meie wasto keige pühapäeva seädnud meie hinge heaks, et meie sel päwal woime öppida, mis keigel näddalal meie parrandamiseks tarwis on.

X. Eks siis sest sa küä, kui inimenne Jummal fanna förwadega kuleb?

Ei mitte; waid sepärrast peab iggawks, kes püab h nge ödne, Jummal fanna kuulma, et temma omma ello woiks parrandada. Mat. 7, 26. 27.

XI. Kuida woib inimenne omma ello Jummal fanna järrele parrandada?

Kui temma Jummal fannast diete öppib omma patto hädda, ja mis ial kurri on, tundma ja ommast Istandast Jesussest abbi otsima.

XII. Mikspärrast peab inimenne Jesusse jurest abbi otsima?

Sepärrast, et temma tahhab ja woib patto peäle woimust sata keikile, kes süddamest tedda palluwad.

*XIII. Mis kelab Jummal kolmandama käsko sees?

Et meie ei pea mitte jutlust ja Jummal fanna pölgma. Luk. 10, 16.

*XIV. Kes pölgab Jummal fanna?

1) Kes Jummal fannast ei holi, ja ei tahha tedda kuulda, ei öppida egga se järrele ellada.

2) Kes tullewad jutlust ja Jummal fanna kuulda

3) maeritte ka omad süggulaosi ja parret, et naad kerrikule käimad ja Jummal fanna kuulwad! - Luge ja te palmet nendega, ja muuta ja kida ka koddo omna Jummalat Kol 3, 16. Kristusse fanna ellago rohkeste teie keige kartusse sees; öppetage ja maerittege isle ennast mänyä ja kituselauludega ja mu waimo-likko lauludega; laulge kauriste Istandale omas süddames. -

¹¹⁴ ja keis, mis teie ial wöttate tekha Jane ehk toga, sedda tekhe keis Istanda seusse nimel, ja tännege Jummalat ja Ista tema läbbi. -

4) Et ja suurena kolega woiksi Jummal fanna parranda, siis pead ja pühapäwal keis argipäwal ka töös mahlajätma. -

Pühapäwale tö, kui se epole armestusse tö hääd parrast, teie kappuks; - ei jata sinule kaso ütlegit, pealegi kui se sint kelab Jummal fanna parrast, ehk kerrikule käimast; ögga öge pühapäwale pühhitseminne jatab kaso igga peidi ja önnista minne kulleb keige so tö peäle.

Woutylowbait

Öd. XIV. Kes Jummal fanna ja jutlust palwaks pidda-
wad, kes Jummalat inioitust tühjä ösja parrast mahlajätwad ja kerrikule ei tule, kes sedda kullist hingansö-
pänna häbbematta ja patkuse wönd kaimo läbbi rikkus-
kes huust kerrastemist ja mailma kuzia kusti salliwat,
kes omma hinge peäle ei möttele ja Istanda fanna ei tahha heas melil kuulda ja roonja süddamega
öppida, - kes töös kappuwad a huusi parrast
ehk jelle pännast, et naa argipäwal koletumata
ja laijas on ölnud, - need rikkuwad pühapäwale

Jumala sanna peale meis allema lüstiks
fakomuks.

ka VIII.

Kurjust mehhajätma ja ülle lohtust lahku
ma, se on üks Jumala teinistust, mis Jofanda
mele pinnust on.
Et tüe ornate ornad illud ellavaro püühaks
ja Jumala melepärralistseks shwriks, ja ogo
tüe moistliks Jumala teinistust. Rom 12, 1.

Kuulma; agga nemmad witawad omma aega tühja
juttudega. lobbisewad, maggawad ehk tewad muud
wallatumat tööd kui Jumala sanna kulutakse.

3) Kes kül hästi sedda loewad ja kuulwad,
agga warsi unnustawad, lähkawad edrtsõ ehk
mu paika, lahkuma, riidema ehk muud kurja
tööd teggema. Luf. 8, 14.

XV. Kas siis need ka põlgwad Jumala
sanna, kes sedda õppiwad ja moistwad
sest paljo lobbiseda?

Jah need põlgwad ka Jumala sanna, kes
paljo sest moistwad lobbiseda, agga omma ello ei
wõtta se järrele aiada. Rom. 2, 17-24.

XVI. Mis keeltakse weel pühapäwal?

1) Keik tööd, mis argipawal tehakse, ja keik
mu tööd, mis kelab, et innimenne Jumala san-
nast ei woi õiget kasso sada. Luf. 10, 40. 42. 1

2) Keik patto tööd, kumbed ja kõnned, kui on:
liaste joma, ehk teistele andma liaste juä, taale-
ma, riidema, ja muud sellestuggused kurjad wiisid.
Ewes. 5, 18. 19. Kol. 3, 8.

XVII. Kas siis patto tööd ei keelta
argipawal?

Jah kowwaste keeltakse patto tööd iggal ajal,
sest et se, kes patto teeb, on kurratist. 1 Joan. 3, 8.

XVIII. On siis pattud pühapäwal su-
rema nuhtlusse wäärt?

Jah on, sepärrast et se päaw on meie hinge õp-
petusseks ja pärrandamisseks seätud, ja üks wal-
lato innimenne prugib sedda päwa omma hinge
hukkatusseks. Joan. 12, 48. Luf. 12, 47.

XIX. Kas siis keik tödd keeltakse?
Ei keelta mitte.

XX. Mis tödd ei keelta mitte pühha-
päwal?

Keik sedda tödd ei keelta, mis tehakse Jum-
mala sanna ja kässo järrele. Luk. 6, 9.

XXI. Mis tödd tehakse Jummalala
kässo järrele?

Keik tödd, mis tehakse meie tarwidusses,
ja liggimesse abbiks, kui on: roga teggema ei
mitte liaks, waid nipalio, kui ihho toidusses tar-
wis lähhäb, haigid karsma, tulle kahjo, wee-häd-
da, ja keige mu hädda sees liggimest aitma, n.t. s.
Mat. 12, 1-3. 10. 11. Luk. 13, 10-16.

Neljas Käst.

Sinna pead omma isä ja omma
emma auustama, et sinno käsfi
hästi käib, ja sinna kawa ellad Ma-
peal.

I. Mis käsfi Jummal neljandama
kässo sees?

Et meie peame omma isä ja omma em-
ma auustama.

II. Kes on meie isä ja emma?

Meie lihhased wannemad ja keiksuggused
wannemad, kes isä ja emma assemel on; sest
Jummal ei arwa ükspäinis neid meie wanne-
maks, kes meid sünnitawad ja kaswatawad;
waid isä ja emma assemel on keiksuggused wan-
ne

Mark. 2, 27. Kingarnisjo pääw on inimesse pärre-
tehtud, agga ei mitte inimesse kingarnisjo päwa
pärrest. —

II.

Armastus liggimeste wasto = ües
källe süddame himme, mis sind keisis arjus ajab
heat teggema neile, kes sul liggij on, olgo naad sünn-
lestes, ehk woõrad, targad ehk rumalad, riekas
ehk waejad, aigid ehk kurjad, üllemad ehk
alamad. Keididele peame meie keik heat
süddamust sowima ja teggema, rapsi isä-
enesele!

1. Kol 3, 18. Argom armastagem mitte Janaga
agga kelega, waid teoga ja töega. —

Arm. ligg. wasto = teiste wasto jannakuulmine,
teistewasto kannolix mell, teiste wasto, taslan-
dus ja lahke janna, teiste wasto hea rou ja abb-
jennadega ja teegudega, ja morningatte wasto
ke korwa janna ja hit moard minne! —
Need armastuse tuud on wägga heat, agga
Jumal pannel süddant talle!

4.

Keis wannemad on Jummalast seätud, et
nemad pärrest Jummalat Keigeespiters meie
Fofandad ja wallitfejad peawad ollema. Neid
on kästud, et peame heit üllomaks armama
kui ispiennast, sest et nemad Jummalast moite
üllomaks on seätud. — Sedda ennem rakwas
sedda räkko, meles piddewad, sedda parremaks
käib nende käsi, agga kus lapsed pannewad
wannematte wasto ja allamad üllematte wasto
seäl lähhäb keis hea illo keisk. —

Sidda esimeelt ja keigepuremat armastust
 tunneb igaüks oma wannemate peale; seepärast
 tahab Jummal ka keigepuremat, et peame
 neid auustama ja nende wasto saarakalduks
 kama. —

Se armastus lihaaste wannemate wasto on
 ja oiete südamise peale meie südamise süda.
 Ei üksi pole ial oma enese liha liikumise.

Sir. 3, 14, 16. Laps, ole abbits oma Isale tema
 wannuse ja ära kurwasta teda tema
 eloojal. — Et ta meile nõudab läbheps
 siis ära teota teda mitte, sest halle meil
 Isja wasto ei se mitte unustada ja se oma
 pattude pärrast, mis ja karpatand, pead ja
 figgima; agga se on kui teotaja, kes ja
 makhajattab, ja kui Isjandust aravanut
 kes omma ena liikustab. —

Head lapsed näitavad oma armas-
 tust wannemate wasto seddawisi ühes,
 et naad nende sanna kuulwad ja ta siis uel
 kui naad täiealised on, sarakalduks
 ja allardikud nende wasto, ja neid - kui
 naad wannad ja nõud on, neid hoidwad
 ja auustamisega nend eest muret kardwad.
 Eph. 6, 3. Lapsed; kuulge oma wannemate
 sanna Isjanda sees; sest se on õige
 Opp. Sal. 25, 22. 24. 25. Wõtta oma Isja sanna
 kuulda, se on sind sünnitanud, ja ärpa põlga
 mitte oma emma, kui ta wanaks jäänud.
 Esod. 21, 15. 17. Kes oma Isja ehk oma ära
 wannub ehk lööb, se peab armoto surma
 pandama. —

nemad, kunningad, kohto-wannemad, moltsa-
 ja leiva-wannemad, õppetajad, ja kes meid ko-
 lis õppetawad. Ebr. 12, 9. Kalat. 4, 19.

*III. Mis on se: wannemad auustama?

Se on: wannemate sanna kuulma, neid
 armsaste ja kalliste piddama, ja nende mele
 pärrast teggema. Ewes 6, 1. 2. 3.

IV. Mikspärrast peame meie wannemad
 auustama?

Sepärrast et wannemad Jummalast on seatud,
 ja Jumjala asemel on, ja et se Jumjala auuks
 sünnib, kui mele neid auustame. Rom. 13, 1.

V. Kuida peame meie wannemad
 auustama?

Ommas südames peame meie neid armsaste
 ja kalliste piddama, ja omma sanna ja teoga
 nende mele pärrast teggema. Sir. 3, 9. = 15.

VI. Kas peame ka need wannemad auus-
 tama, kes waljud on?

Joh peame. 1 Petr. 2, 18.

VII. Kui wannemad peaksid kästma, mis
 kurri on, kas meie siis peame nende
 sanna kuulma?

Ei pea mitte. Siis peame meie Jumjala
 sanna enam kuulma, kui innimeste sanna. Apost.
 Tegg. 5, 29. Mat. 10, 37. 1 Petr. 1, 18.

VIII. Mikspärrast peame meie wanne-
 mate sanna kuulma?

Sepärrast et Jummal sedda tahab ja käs-
 sib; kes nõud hea melega ja Jumjala sanna
 pärrast wõttab wannemate sanna kuulda, tedda
 arwab

arwab Jummal ommaks sullaseks, ümmardajaks ja lapseks. Ebr. 13, 17. Ewef. 6, 6.

*IX. Mis tootab Jummal neile, kes sannakulelikud on?

Jummal tootab, et nende käsfi peab hästi käima, ja et nemmad kava peawad ellama Ma peäl. Ewef. 6, 2. 3.

X. Kas siis keikide sannakuuljatte käsfi käib hästi?

Jah käib hästi Jummal tahtmissse, et kül mitte keikide innimeste mõtte järrel. Rom. 8, 28.

XI. Kelle käsfi käib siin hästi innimeste arwates?

Nende käsfi käib hästi innimeste arwates, kes rikkad ja sure au sees on, ja kellel hea põlli on siin ilmas. 144 Paul. 11. 15. s. 1 Joan. 2, 15-17.

XII. Kelle käsfi käib hästi Jummal tahtmissse järrel?

Nende käsfi käib hästi Jummal tahtmissse järrel, kes rikkust, au, ja kurjad himmud põlgwad, kes omma risti iggapäaw ennaste peäle wõtwad, ja Jeesusse mele parrast ellawad. Mark. 10, 29. 30. Rom. 8, 13. Mat. 11, 29.

XIII. Kuida woib nende käsfi hästi käia, kes ommad kurjad himmud peawad lämmatama, ja iggapäaw omma risti ennaste peäle wotma?

Nenda käib nende käsfi hästi, et keik tulles hing heaks ja õnneks, kui nemmad järgeste omma kurja himmude wasto pannewad. Rom. 8, 28. 1 Paul. 1. 2. 3. s. 2 Kor. 4, 17. 18.

XIV.

Kui lihkased wannemad surud on, siis lapsed peawad Jeesusa auwõta missega nende janna küllema, kelle õppetusse ja kaswatamisse al nemad on. —

Agga wannemate nõkkus on ka, et need omaid lapsi auwaste kaswatawad. J. O. nemad peawad murrega neid hoidma, nende abo terwise eest murest kardma, et need tuggewaks inimeseks sawad; — nemad peawad neid õpetama, isgi oma terwidust auwõta läbbi toima; ja keegi ennamiste peawad nemad hoold kardma, et lapsed Jumala janna õiete õppiwad. P. K. ja peawad neid keikis auwõta tõe tõe misse tõe pole saatma. —

Eph. 6, 4. Teie isad, ärge õritage oma lapsi wihale, waid kaswatage neid karmisõnne ja õiguse maenitsemisega. —

Agga ka keikide muunde wannemate meelwale mitte üle ja nende wallitlus on Jummalast seadud, sepannast peame meie neid õige kordusega ja Jumala ornas tusega meie Jumala seadust auwõtama! —

Rõm 12, 1. 2. Igga hing hitko innast üle — matte alla, sest ülemaid pole muide, kui Jumalast; agga kes ülemaid on, need on Jumalast seadud. Kes niid ülemaite wasto paneb, se paneb Jumala seadumiste wasto agga kes wasto panewad, need saawat isgi ennamiste peäle nihtlast. — Sest wannemad ei ole hitmuss hea tegudele, waid kugjõdele.

1 Petr. 2, 18. Teie sullepid kuulge keige kartuspe
oma Isandatte Janna, ei mitte kospäinid.
heade Janna, kes järrele andvad, waid ka
figgedatte Janna. —

2. VII. Act. 5, 29. Jumala Janna peab enam
wätma kuulda, kui inimeste Janna! —

Agga keis Janna kuulmine olgo Jumala
Kartuspe; Jumala dastar peab keige Janna-
kuulmise hakikus olla. —

Eph. 6, 5-6. Teie sullepid, kuulge nende Janna,
kes teie Isandad on liha polest, kartuspe ja
wärrisurtega, kui Kristuse Janna; ei mitte
ilmastijasi: neid teides, kui need kes inim-
mule pärrast püüdwad olla, waid kui
Kristuse sullepid, kes Jumala tahtmist
mest temad. —

XIV. Kas siis keik sannakulelikud kaua
ellawad Ma peäl?

Ei ella mitte. Eare. 4, 7 = 14.

XV. Mikspärrast korristab siis Jummal
monningad sannakulelikud warre-
minne siit ilmast ärra?

Sepärrast, ei neimad ei pea ueste kurja pat-
tuse felti seffa sattuma ja hukka sama.

XVI. On siis Jummal tootus ilma-
asjata?

Ei olle mitte, sest tõssine Jummal teeb ikka
tõeks, mis temma tootab. 2 Kor. 1, 20.

XVII. Kui keige sannakulelikude käsfi siin
ilmas ei käi hästi, ja keik kaua ei ella,
kuida Jummal tootus saab tõeks?

Jummal tootus saab tõeks ei mitte innimes-
te, waid Jummal tahtmise järrele.

XVIII. Kuida siis se tootus saab tõeks
Jummal tahtmise järrele?

Kui temma tunneb omma lastele sedda parre-
ma ollewad, siis annab temma neile aialikko hea
põlwe assemel iggawest rõmo, ja hea põlwe hin-
ge polest, ja aialikko pitka ea assemel annab
Jummal iggawest ello, ja nenda saab temma
tootus ommeti tõeks. Rom. 2, 6. 7.

*XIX. Mis kelab Jummal neljandama
kässo sees?

Et meie ei pea omma wannemid ja isan-
did põlgama egga wibbastama.

XX. Kes põlgab ommad wannemad?

Se põlgab ommad wannemad, kes neist ei
holl

hõli, se, kes kurja kõnne nende peäle tõstab, soimab ja teotab neid.

XXI. Kes wihhastab wannemad?

Need wihhastawad wannemad, kes kangekaelsed on, ja ei te mitte, mis kästakse.

*XXII. Mis ähwardab Jummal neile, kes wannemad põlgwad ja wihhastawad?

Salomoni kunninga Oppetusse sannade rama to 30 Peat. 17. salm. õbltasse: Sedda ilma mis isä irwitab, ja ei tahha emma sanna kuulda, peawad kaarnad jõe äres wäljanõkima, ja korka poiad sedda ärrasõma. 5 Mos. 21, 18-21.

XXIII. Kas siis sesunnane nuhtlus tulleb keikide peäle, kes wannemad põlgwad?

Ei tulle kül se nuhtlus keikide põlgjatte peäle.

XXIV. On siis Jummal ähwardamine ilma asjata?

Ei olle mitte; sest tõsine Jummal läkkitab mondaford ka muud nuhtlust nende sanna kuulmatta laste peäle siin ilmas, ehk pärrast iggawesse pina, ja se on weel raskem nuhtlus.

Wies Käst.

Sinna ei pea mitte tapma.

I. Mis kelab Jummal wiendama käsko sees?

Ei meie ei pea mitte tapma.

II. Redda meie ei pea mitte tapma?

Ei omma liggimest egga isse-ennast.

III.

ad XXI. 1) Juddames, kui sa neist ei hõli ja neid alwas pannid; 2) Jannaga, kui sa neid soimad, naerad, wastorägid, augutad; 3) Keaga, kui sa nende wasto walitad, neid pütad, nende wassa pillad, neid keikis arja mahajätad. -

ad XXII. opp. Sal. 20, 20. Kes omne isä ja omä emma ärrawarnub, jelle lamp kustab ärra pillake jümeduse sees. -

Sir 3, 19. Auusta omä isä tö ja Jannaga, et tullest õnnistus se peäle tullas, sest isä õnnitamine kiraitab laste poiad, agga omä wandumised kiofule nende allused ümber.

5.

Ello on meile Jumalast, meie lajast, et tuld, ja meie ei tohhi sedda mitte onta takt-misä järrel rikkuda. - Kurrat on se hinge tapja algnisest; kes ello rikkuu, se on kurratsi sarnane. - Meie peame omä ello Jumala pülha taktmisä järrel omä annete ja liggimete ajalikuks ja iggawesseks rasuksi hoidma ja puskima. - Lipporad peame arro andma omast elust. Rom 14, 7. 8. Lippor; meist ei elä isännusele, ja lippor; ei surne isännusele; sest kui me elleme siä elama Jofandale, sepa ras. ehk meie elleme ehk meie surneme, lippor; elleme Jofandale pärrast

Uroxi ei tohki ispiennast tappa!
Kes ispiennast tappab, on hirmufaste kurat,
pettuosje läbbi ek si lainud! -

Meie peame ennast ka murrega hoida,
et meie omma sü läbbi meie ello päwad
ei faaks lühkendud. - Siigjomine on

Ränge kikkwt inimese ihkule! (-jua künjele)

Meie peame ennast ka hinge polest venda
armastama, et keige kahjo cest end hoia me
hinge onni tuose cest murret kannare.

Ja kui meie kül ka muud asjo peame oppime,
mis siin ellus meie kasjaks kallewad, siis
ommeti se hinge murre meite onelst üllan
ollema. -

Mk. 16, 26. Sest mis kasjo on inimesele fest, kui tema kops
se mailma kasjaks faaks, agga omma hinge kahjo
teeks; eht mis luuastamisjo hinda wiilannime
anda omma hinge cest? -

1. P. 16, 3. Nattokse, mis õigel on, se on parrem, ke
mitme õala suu warrandus. -

1. Petr. 2, 11. Annad, minna maanitse, teid kui rü
kise ja woowad, et teie loiate leikalikke kintide
cest, mis hinge wasto söddiwad. -

ad. Vt. Mk. 4, 44. Armastage omad wilhamette
õnnistage neid, kes teid armawannawad, teke
head neile, kes teid wikkawad, ja paluge neid, eht
kes teile ligu tenad ja teid taggasiufawad.

Eph 4, 26. 27. Olge wikkahed, agga ärge tehke
mitte patto; ärge lasse päwa loja minna
omma wikkastamisje ülle, ja ärge andke maad luu
ratile. - 3. w. 5, 20.

ad. VII. Rom. 13, 4. Walleitjad ei olle hirmuks hea
teggudele, waid karjatele; (walleitjad on dameda
tehdosinn heaks; agga kui se karja tead, siis karja
fest ta ei kenna mõda mitte õmaojata; fest
omne on dameda tenar, kätternaksoja, nühkeldajad
kes kulle teib

III. Kes on meie liggimenne?

Keif innimesed, olgo tutwad eht woadrad, olgo
sõbrad eht waenlased. Luk. 10, 29-37.

IV. Mitmesuggune on tapminne?

Neijasuggune,

(1) Süddamega, kui innimenne tahhab heal
melel teisele kurja tehha, ja tedda wikkab.

(2) Valle eht nõoga, kui temma liggimesse peä-
le wihha pärrast wõdriki watab, et ka wihha tem-
ma pallest tunnukse; eht kui ta heldeste teise peäle
watab, agga kurja ommas süddames temma
peäle mõtleb.

(3) Kelega, kui temma tedda sõimab, teotab,
laidab, ja kurja temma peäle pallub.

(4) Käega, kui ta tedda süta eht sü pärrast
waeleks peksab, ja kirwe, mõdga, püsfi eht mu
riistaga tedda koggone surmaks lööb. Mat. 5,
21, 22. 4 Mos. 35, 16, 21. Jesa. 59, 3.

V. Kuida tappetakse muil wiisil?

Kui fegi omma liggimest sunnib liaste joma,
eht panneb wägga raske tö temma peäle, eht ei
aita liggimest hädda sees, n. t. f.

VI. On siis keif wihha keeltud?

Keif mu wihha on keeltud; agga se wihha on
ükspäinis hea, kui fegi on wihhane patto tö peä-
le, misga Jummalat wihhastakse. Ewes. 4, 26, 27.

VII. Kas siis kohtowannemad tewad wien-
dama kässu wasto, kui nemmad kästwad
kurjateggiaid nühhelda eht hukkata?

Ei te kohtowannemad mitte wiendama kässu
wasto, kui nemmad kästwad kurjateggiaid nüh-
helda

helda ehk hukkata, sest et Jummal isse sedda on
käsknud. Rom. 13, 4. 3 Mos. 24, 17. 19.

*VIII. Mis keeltakse weel wiendama
käsko sees?

Et meie ei pea omma ennese egga omma liggimesse hinge tapma.

IX. Mikspärrast keeltakse ka hinge
tapminne?

Sepärrast et hing palju kallim on kui ihho.

+ X. Kuida tappetakse liggimesse hinge?

Kui inimenne Jummal tahtmist ei moista, ja awmatelleb omma rummalaja pattuse ello läbi ka teisi nenda ellama; sest se peäle tulleb igga wenne surm. Mat. 18, 6. 7; 5 Mos 13, 1-18.

*XI. Mis käskib Jummal wiendama
käsko sees?

Et meie peame omma liggimest airtma, ja temmale head teggema keige ihho hädda sees. Jes. 58, 7. 8. 9. Jak. 2, 15. 16. 1 Joan. 3, 16.

XII. Mis on ihho hädda?

Keskuggune haigus, wigga ja hädda, mis tal liggimessele woib sündida, kui temma on allasti, wangis, tulle ehk wee hädda sees, kui temmal janno, nälg, ehk muud middagi waia on.

XIII. Kuida peame meie liggimest
airtma?

Hea melega, ja keigest süddamest.

XIV. Kas siis se ep olle mitte Jummal
mele pärrast, kui fegi pahha melega
aitab?

Kui fegi pahha melega aitab, se ep olle mitte
Jum-

ad VIII. Jg. hinge tapminne = 1) Kui ja pattuse
muud annab ja 2) Kui ja teisi küsivad ja wõivad
kelled, et nemmad peawad patto teggema.

Mat. 18, 6. 7. Kes pattondab ühe neitflinatl
pisoksest, kes minno pisu uokwad, sel on
pürrem et weksi kiow; tema kaela peale
podama ja tedde ärrauppatadama
tuggawama merre kohta. -

Jak. 5, 20. Agga kes ühe pattuse teme eksi-
fuste teepäält ümberpöörab, se päästab
hinge surmast ja katab pattuse hulka
kinni. -

ad XV. Meie peame oma liggimest aitma keige
hinge hädda sees, nenda et teine teist tühhele
peame ja teine teist armastusse ja hea teppude
pole rikkutame ja peame teine teist maenitsem.
Hebr. 10, 24.

Eph 4, 29. Arve larve ühtegit neojatama senna
ommett suust wäljamina, kuid se, mis hea on
parrandamiseks, kui tarwis on, et se armo
annab neile, kes fedda kuudwad.

Agarise ristinnimene peab oma ello ja
fanna polest nago õppetaja ametis allena
et teised sa tema hea teppude pärrast wõtaks,
Jummalat auustada

Hebr. 3, 19. Kui sinu fedda oälal maenitse ja
tema ei põra omast oälusest egga oma oala
tee peält, siis peab se sama küel oma üllekeheto
pärrast surnema, agga sinu oled oma hinge
peält ind.

Jummal meele pärrast; waid Jummal armab
fedda nenda, kui ep olleks temma liggimest mitte
aitnud. 2 Kor. 8, 12. 9 peat. 7. salm.

XV. Mis on hinge hädda?

Hinge hädda on se pat, kui innimenne jääb el-
lama omma patto sees, ja ei pea mitte diget
murret omma hinge eest. Ewes 4, 18, 19.

XVI. Eks Jummal ükspäinis ei aita
hinge ehk patto hädda sees?

Jummal ükspäinis aitab meid pattust ehk pat-
to hädda seest nenda, et temma woimust ja wäg-
ge annab patto peäle, et meie woime patto wasto
panna. Ewes 3, 16, 17. 1 Joan. 5, 4. Rom. 8, 13.

XVII. Kuida woib siis innimenne teine
teist hinge hädda sees aidata?

Nenda, kui temma esmalt isse süddamest pat-
tust põrab, woib temma omma wagga ello ja
fanna läsbi omma liggimest maenitseta, et temma
ka woiks pattust pöörda. Luu. 22, 32.

Kues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello är-
rarikkuma.

I. Mis kelab Jummal kuendama
kääso sees?

Et meie ei pea mitte abbiello är-
rarikkuma.

II. Kas siis Jummal siin kelab abbiello-
rikmist ükspäinis?

Ei kela mitte ükspäinis abbiellorikmist; sest
Jummal watab innimesse süddame sisse; se pärrast
kelab

Kelab temma sin keif sedda, kust üks rop ello ja abbiellorikminne tulleb. Ewes 5, 3. 4. 5. 6. 7.

III. Mis siin ülleüldes keeltakse?

(1) Keif roppud himmud, (2) keif roppud kõn-
ned ja laulud, (3) hora- ja pordo-ello, (4) ab-
biellorikminne, (5) laiskus, (6) liigjominne ja
prassiminne, (7) Ma-ilma lust ja rõõm.

IV. Mis süggused on need roppud
himmud?

Kui meeste-rahwas ihaldab liahimmudega
naeste-rahvast, ehk naeste-rahwas ihaldab ja
jookseb meeste-rahwa järrele. Jer. 5, 7. 8. 9

V. Mis süggused on need roppud kõn-
ned ja laulud?

Kui inimesed nalja heitwad, roppust ja
hora-tõõst hea melega kõnnelewad ja laulwad.
Ewes. 4, 29. Jer. 3, 9.

VI. Mis on hora- ja pordo-ello?

Kui wallaline rahwas ühe roppo ello sees
ellawad ja tewad omma roppo himmude järrele.

VII. Mis on abbiellorikminne?

Kui naene ihaldab teisi mehhi, ja mees teisi
naesi ehk tüdrukuid, ehk kui abbiellorahwas teine
teisega kurjaste ellawad. Mat. 5, 28. Ebr. 13, 14.

VIII. On siis se ka abbi ellorikminne, kui
abbiellorahwas kurjaste ellawad?

Jah se on ka Jummalale ees abbiellorikminne,
kui abbiellorahwas taplewad, riidlewad ja teine
teise wasto wihha piddawad. Ewes. 5, 28. 29.

IX. Mis pärrast keeltakse siin laiskust?

Sepärrast et roppud himmud laiskusse läbbi
woimust sawad; sest laiskus on kurrati pea-paddi.

Abbiello on üks seädu, kumalast enesest
seätud, et abbiello sed läbbi inimesed
oieta peawad õppima teine teist armasta-
ma ja teine teisele hea tegema. —

Oige südamelik ja tööine armastus peab
igga abbiello kindel allune olema. —

Mis peawad siis ristiuskijad, kes abbiello
sise astuwad, oieta hästi tähele pannema?

Sidde: 1) et naad ei löhra abbielluosa ühe alle-
kottale inimesega; 2) et naad peawad tead-
ma, kuidas naad teine teist ja omaid lapsi
oigel wiisil toidawad

ad. VII. Mat. 5, 28. Iggüks; kes naese peale watab
sedda himmustades, on jo abbiello temaga ära-
pikkend oma südamel. —

X. Mikspärrast keeltakse siin liajomist ja prassimist?

Sepärrast, et kurrat liajomisse läbbi wöttad kurjad himmud kaswatada. Ewes. 5, 18.

XI. Misfuggune ma-ilma rõdm on se, mis siin keeltakse?

Keit se ma-ilma rõdm keeltakse, mis läbbi linnimesed Jummal kässust ja tahtmissest ärratagganewad, ning omma kurja himmo pärrast kofkotulnewad hüppama, kargama, n. t. s.

XII. Mikspärrast keeltakse siin ma-ilma rõmo?

Sepärrast, et kurrat se jures need kurjad himmud külwab ja kaswatad. Luu. 6, 25.

XIII. Kas ma-ilma rõmo selgeste keeltakse Jummal sanna sees?

Jah keeltakse ma-ilma rõmo 1 Joan. 2, 15. 16. Äрге armastage mitte ma-ilma, egga sedda, mis ma ilmas on; kui legi ma-ilma armastab, selle sees ei olle mitte Jesa armastust. Seft keit, mis ma-ilmas on, lihha himmo, ja siin ma himmo ja ello kõrkus ei olle mitte Jesast, waid se on ma-ilmast. Ja ma-ilm läbbab hukka, ja temma himmo; agga kes Jummal tahtmist teeb, se jääb iggaweste.

XIV. Mis käsib Jummal kuendama kässo sees?

Et meie kasinaste ja puhtaste peame elama kõnnette ja reggude sees, ja et iggawiks peab omma abbikasa armastama ja auustama. Rom. 8, 13. 14. 1 Petr. 3, 2.

ad XIII. Rom 8, 13. Kui teie lihha järrele wöttate ellada, siis peate teie jurema; agga kui teie waimo läbbi ilho teid wöttate jurretada, siis peate teie ellama. —

Petr. 3, 2. Teie haafed, kuulge oma meeste järre, et kui morningad on — kes Jummal järre ei uskn — naaste ello läbbi woiksid sada ilma järre, äige usko pole, kui noma teie puhta ello Jummal kartusesi tahhele parnewad. —

XV. Mis on puhhas ja kassin ello?

Kui inimenne Jummalale armu läbbi ommad roppud himmud tallitab, head himmud armastab, head kōnneid rāgib, ja hoitab ennast se eest, mis need kuriad himmud woiw sata ja kaswatada.

XVI. Mis on niid keikide innimeste kohhus kuendama kāsso järrele?

Et nemmad peawad kassinaste ellama, ja enast hoidma ma- ilma rēmo, liajomisse, ja lais- kusse eest, sest et nende läbbi roppud himmud woi- must sawad. Mat. 5, 8. 44. 1 Petr. 4, 3 4. 5.

XVII. Mis kāsstakse siis wallalisse rahwale

Et nemmad peawad puhtaste ihho ja hinge polest ellama, ja liahimmude wasto panna. 1 Kor. 7, 34. 1 Petr. 2, 11. 12. 2 Petr. 2, 22.

XVIII. Mis kāsstakse siin abbiello- rahwale?

Et nemmad peawad teine teist armastama, ja auustama, ja omma abbiello sees kassinaste ja puhtaste ellama. Ebr. 13, 4.

Seitsmes Käst.

Sinna ei pea mitte warras- tama.

*I. Mis kelab Jummal seitsme kāsso sees?

Et meie ei pea mitte warrastama.

*II. Mis on warrastamine?

Se on, liggimesse omma, rahha ehk warra wõrma, karwala kauba ja pettise tõga enne se pole kiffma.

*III.

ad. XVII. Ühe raatasaewa ehte ei pea wälja-
pidi omana ei juurte palmistomisei, ei
Kulla imberpõnnemisei, egga riette ehkita
meses, waid siideme lallaja inimesene
ilme kuttaminnematta tarofe ja waikfe wana
kõmbes; se on kallis Jumala ees. —

ad. XXI. Ebr. 13, 4. Keikide juures olgo abbiello
au sees ja abbiello wadi olgo rojastomatta,
egga keel Jummal nukitleb korapiddajad ja
abbielloisjad. —

Z.

Sellepinnaste ajalises elos sees peab igga-
üks enesele oma töö ja mure läbbi oma
warranduse oofa korjama, et ta isiknast ja
oma felti woike toita ja neide keik ihho tar-
widalt jata. — Keik, mis inimesene õiger wiisil
enesele on nõudnud, on tema ommu.
Kubat. 2, 6. — Hädda selgel, ses paljo kottkopaneb,
mis epole tema pärralt. —
1101. 6, 10. ei wargad egga ahned, ei risijad
ei pea Jumala titi pärrima.

Kui keanel Mailma worra ja ikko toidust
on, siis peab ta sedda truiste Jumala ees
proksima, te peab sellega Jumala majapiisk
ja olema. - Kui nisuggune näeb oma wääl
middegi tarwis olewad ja pannel oma südame
temme eest kinni, kuidas jääb Jumala armu
tus tema siise? - Joh. 3, 17. 1 Tim. 6, 17. 1 Pet. 1, 21
1 Pet. 4, 10. Sedda möda, kui igräus on arme
andi jaxud, nenda aitage teine teist sellega, kui
Jumala moxnefatsatse orno head majapiisk
Sit. 13, 31. rikkus on hea, kus epole pattojind.
ad. V, 24. Wargus on se kui kegi allekoh-
fusel wisil sedda enesde roud, mis ühe
teise omal on, ja keik allekohustaw toet.
ka waeusse pärrast ei tolks üsre wama-
tadu. -
ad VI li. 21

III. Mitmesuggune on wargus?
Kahhesuggune, (1) teine arowalik, (2) teine
sallaja wargus.

IV. Mis on arowalik wargus?
Se on, mis keif innimesed ka teadwad war-
gusse allewad, kui kegid ehk päwa aial omma lig-
gimesse warrandusi ehk muud riisto ärrawõttab
ehk tedda riisub. Ewes. 4, 28. Ebr. 10, 34.

V. Mis on sallaja wargus?
Se on keif allekohstune id, mis se surem innt-
meste hulk ei holi, et teisele kahjo sünnib, kui temma
isse agga nou pärrast omma kasso woib sada.

VI. Mis saggused innimesed woivad
sallaja warrastada?
Keifsaggused innimesed, (1) ma- ja kohto-
wannemad, (2) perre-ehk leiwa-wannemad, (3)
allamad ehk perre, (4) keif mu innimeste suggu.

VII. Kuida ma- ja kohto-wannemad
warrastawad?
(1) Ma-wannemad ja herrad warrastawad,
kui nemmad allamad wägga sure maksoga mae-
wawad, ehk hakkawad allekohstufel kombel söddi-
ma, ja tewad nenda ommad allamad waeufes.
Jes. 1, 23. 33.

(2) Warrastawad kohto-wannemad, kul
nemmad annette pärrast kohhut moistwad, n. t. f.
5 Mos. 16, 19.

VIII. Kuida warrastawad perre-ehk
leiwa-wannemad?
(1) Kui wannemad omma perrele ei maksa
sedda, mis kohhus on neile maksta. 5 Mos. 24,
14. 15. Gal. 5, 4. Kol. 4, 4.

(2) Kui need, kellele Jummal middagi on antud, ei anna waestele andi, ehk annavad wägga pisut. 1 Tim. 6, 17. 18. Mat. 19, 21.

IX. Kuida warrastawad allamad?

(1) Kui nemmad hea melega ei tahha maksta omma wannemille, mis nende kohhus on, ja mis nemmad ka joudwad maksta. Rom. 13, 6. 7.

(2) Kui perre on laisk, ei wistisi tööd tehha ja ei teni truiuste; kui nemmad ka sest ei holi, et wannemile kahjo sünnib. 2 Tess. 3, 10.

(3) Kui palgalisfed, pällisfed, ja mu tö-rakwas wõtwad täie hinna, ja ei te mitte, mis kohhus on tehha, waid on laisad. 2 Tess 3, 11. 12.

X. Kuida siis keik mu innimesse suggu warrastab teine teise käest?

(1) Kui nemmad ei te sedda, mis õige on omma tö ja kauba jures. 1 Kor. 6, 7. 8. 9. 10.

(2) Kui nemmad kahhesuggust mõõtu peawad, suremaga wastowõtwad, ja wähhemaga wälja annawad. 5 Mos. 25, 13. 16.

(3) Kui nemmad se peäle, mis nemmad teistele laenawad, wägga sure kasso wõtwad. Esek. 18, 13. 15 Paul. 5 f. Luf. 6, 34.

(4) Kui nemmad waeste käest kasso wõtwad, kellele peaks ilma laenatama. Luf. 6, 34.

(5) Kui nemmad hea kauba kurjaga seggawad, ehk omma kauba eest wägga sure hinna wõtwad, ehk omma wilja märjaks kastwad. 1 Tess. 4, 6.

(6) Kui nemmad sedda, mis nende holeks on antud, salgawad, ja taggasi ei anna. 3 Mos. 6, 2. 3. 4.

(7) Kui nemmad omma wõlga ei maksa, et neil kü on joudo. 37 Paul. 21. f.

(8) Kui

Mis on meie oma wara, rahha, peatuides?
 pärimispe läbi, kinkimispe läbi, töö ja waeuad läbi.
 Jumal jagab oma talt misse järweli
 See üle ei tahhi ühtki nerrisleda.
 Mis tarwis annal Jumal ihho karuidull?
 Et ka heige karjaks? —
 Mis on ihuus? misopärewest on ilkuw wi kutt?
 —

Mis on warrastamine?
 Kui ma oma lippimise taltmatta Tema oma
 omale wõttas. — *causae* — *Korwae Kenjamine*
Wargus — pettus. —

(8) Kui nemmad liggimesse omma leidwad ja ei anna sedda mitte temma kätte.

(9) Kui nemmad teädwad, kuhho liggimesse warrandus on widud, ja ei juhata tedda mitte senna jure, n. t. f. Wata, need ja keif nisuggused kumbed on Jummalala ees wargus.

XI. On siis se ka wargus, kui innimesed onnrad warra pillutawad?

Jah se on ka wargus, kui innimesed omma warra prassimisse, liajomisse ja mu wisiga pillutawad, sest nemmad warrastawad sedda Jummalala ja nende käest, kedda nemmad olleksid wotnud sega aidata, mis nemmad wallatumal kumbel raiskawad. Oppet. Sann. 23, 20. 21.

XII. On se ka wargus, kui innimesed laiskusse pärrast kerjawad?

Jah se on ka wargus, kui innimesed laiskusse pärrast kerjamisse peäle heitwad, ja ei wiitsid tödd tehha. 2 Tess. 3, II. 12. Ewes. 4, 28.

XIII. Mikspärrast on se ka wargus?

Sepärrast et Jummal kässib tödd tehha, et meie sega, mis meie omma töga same, woiksimis omma liggimest aidata. Kes nüüd laiskusse pärrast ei woi liggimest aidata hädda sees, se warrastab sedda temma käest, misga temma tedda olleks woinud aidata. Ewes. 4, 28.

XIV. Mis õppetab Jummalala sanna wargussest?

Jummalala sanna õppetab, et Jummal ei anna wargusse patto mitte andeks, kui warras ei maksu sedda, egga anna taggasi, mis temma on warrastanud. Esek. 18, 10-13. 33, 15. 16. 1 Kor. 6, 9. 10.

ad. 11. 11. 11. 11. Ei wargad, egga ahned, ei
riisjad ei pea Jummalala ees pärrima.
Kes wannab willettat ja waelt, ja riisub mitmed
wisid, ei anna part, taggasi, ja annab ralla
(ehk mu arja) pealdud rent, jaale ja wõttas
liga kassu, — ei se pea mitte ellama!
Kui õul sake tarjub, mis te riisud ja kassu
ello siad miste fess, et te mitte ei te enam
kõowewerust, siis peab te töddo ellama ja
ei mitte surma Esek. 18, 13. 16

XV. Eks olle sest kül, kui warras kahhetseb
omma wargusse tödd?

Ei olle mitte kül, sest kui se kahhetseminne on õige ja tödsine, siis peab temma ka wargust tagasi maksma ja tassuma. 3 Mos. 6, 4.

XVI. Kas meie sedda leiame, et se on
sündinud?

Jah meie leiame Luk. 19, 8. et üks tõlneri ülem, kelle nimmi oli Sakkeus, sedda on teinud, ja peälegi neliawõrra kätte tassunud, mis temma enne teiste käest olli ärrapernud. 2 Mos. 22, 1.

XVII. Agga mis nou on siis, kui need ei ulla,
kelle käest temma on warrastanud?

Se feigeparram nou on, et temma waestele, kellel tarwis on, sedda annab. Luk. 16, 9.

XVIII. Agga kui temmal ep olle maksta?

Süis peab temma surema holega sedda kahhetsema, ja Jummalat palluma, et Jummal tahaks temmale sedda andeks anda, ja temma asemel jälle tassuda.

*XIX. Mis käsib Jummal seitsime
kässo sees?

Et meie peame aitma omma liggimesse warra ja peatoidust kaswatada ja hoida. 1 Kor. 10, 14.

XX. Sedda peame meie aitma?

Meie peame feik innimesse aitma, kellele meie abbi tarwis lähhäb, feige-ennamist need waesed, kes Jummalat süddamest kartwad. 112 Paul. 5-9. s. 41 Paul. 2. 3. 4. s. 1 Tess. 5, 14.

XXI.

X. a. l. ma olen sest walletemisest teiega rõhitud! - wale tunista, keeltpeoni me etc need on naga wõsled, mis kätte ei läte kinni peetud! - Üks walletaja on naga uselus, kennel kühwt fuus on. Tyye äige inainen lei khab tedda! - Warrastamine on hirmus walleteminne on hirmus! - wargad wõtivad meie wassa, keeltpekiad meie au ja heat nime, mis enam wäest, kui hõbbe ja kuld. - Tallitfeige omne keeltife on weike like, agga teeb palju pahhadust. Keel on meil antud, et Jummal auwes. ja inimeste kasuks ^{sedda} peame preukima. Je har näre tuletab neid patas se warras meil meel, mis meie keele patas nimetame. Koid ke enatt nendepatade est! - Sest kor. 1. Tees 3, 10. 2. 1 Sam 16, 7. (1. 1. 1673).

Ad. XXI. Olgo liggimesse warra weike, seoi
suur, mei peame ikka sedda temale hoimn
je sedda temale jätmo.

VIII

Si on jummal tahtimne, et tot pead rägitä
samma inimesta feltis. - Walle läbbi, ollepe korrat,
lapped, felt tema epolle mitte seima ja nu töösi felt
tot epolle mitte tema sees Bok. 3, 14. ja walle läbbi felt
me kurna: apoc. 22, 16: Oues on noiad, korapiddajad
tejad, woin, jumala teend ja keik, kes walle an
meo tawad ja tewad.
Sepärrast peab meie ju tru ja wotaw olesma, nenda
kei meie kassi ja Jumal kassil: Sinna ei peew
mitte walle kama, ja ei mitte too wasto
teaw tama oma liggimesse kahjuks. -

?

Inuimesse au ja tema laitmatta nimi on
üks kallis asj, mis tema ajalikes romus
ja rakkus oiete wägga tarwis lätkäb.
Sepärrast peab iggäks sedda muuset
kandma et tema nime ja tema liggi-
meote nime jäaks laitmatta petad:
Olgo kui siira kurja omast liggimesse
läbbi, mis epole töösi, olgo kohto ees, et
mu feltsi sees, siis ja rikkud oma ligg-
imesse au ja keat nimet. -

Eph. 4, 26. Sepärrast jätke makha walle,
ja räkiye tot iggäks oma liggimesse,
felt et meie olleme teine tiise liimes.
Ja rikkud ka eto. Kui ja ni jaggus
asjo temast laiale laitud, mis potrem
olees, et noad räkimatta jääsi.
Sir. 19, 6, 15. Kes tukjad jätkeid wikkid
je tumas wätkemat waewa. - Kurja
kõned töötata ja faggidaste, je ära
wotu keit korret. -

XXI. Kuida woime meie omma liggimesse
warra ja peatoidust kaswatada
ja hoida ?

- (1) Kui meie iggäuhhele temma omma jättame.
- (2) Kui meie omma liggimessele hädda sees las-
name, ehk hea nou temmale anname.
- (3) Kui meie tedda ta omma jure juhhatame, ja
kui kegi sedda jälle kätte annab, mis temma petti-
sel kombel olli ennese pole kiskrud.
- (4) Kui meie tööd teme, et meil ep olle tarwis
laiskusse pärrast kerjada, ja et meie ka teisi wae-
sid woiksimme aidata. Ewes. 4, 28. Ap. 5, 20, 34-35.

Kahheksas Käst.

Sinna ei pea mitte üllekohto tun-
nistama omma liggimesse wasto.

I. Mis kelab Jummal kahheksama
kässö sees ?

Et meie ei pea mitte üllekohto tunnistama
omma liggimesse wasto.

II. Mis on üllekohto tunnistus ?

Keif walle, mis liggimesse peäle räkitakse. 1)
kui kegi kurjaste sedda mötleb, mis ei olle töösi,
2) kui kegi tedda pettab, 3) keelt peksab, ja
kurje kõnnesid temma peäle töstab.

III. Kuida walle takse liggimesse peäle ?

(1) Kohto ees. (2) Mu feltsi sees.

IV. Kuida räkitakse walle ehk üllekohto
tunnistust kohto ees ?

(1) Kui tunnistusmees ei rägi sedda, mis
tössi

tõssi on, ehk on sest wait, mis temma peaks ülesrääkima. Ewes. 4, 25.

- (2) Kui teine ilma-asjata teise peäle kaebab.
 (3) Kui se, kellel süüd on, sedda salgab.
 (4) Kui teine mõttab teise kurja tõdd wabbandada.
 (5) Kui kohto-wannemad moistwad üllekohhut.

Oppet. sann. 17, 15. Joan. 7, 24.

V. Kuida rääkitakse waltet liggimesse peäle muu seltsi sees?

(1) Kui sedda liggimessest rääkitakse, mis ei ole tõssi, ehk mis ei ole diete teada. Joan. 8, 44. Ilmut. 22, 15. Kol. 3, 9.

(2) Kui liggimesest teiste ees teotakse. Jak. 4, 11.

(3) Kui neid kideratakse, kes kurjad on, teise kahjuks, kes sedda ussub. Jesa. 5, 20.

VI. Kas siis sünnib sedda kurja ülesrääkida, mis meie teame tõssi olla?

Kui kegi pahhast melest sedda kurja ommast liggimessest räägib, ja laiale lautab, mis tõssi on, siis on temmal ommeti suur sü Jummalale ees.

VII. Kellele sünnib siis teiste pattud teada anda?

Kui liggimenne meie maenitussest ei holi, siis sünnib meile temma hinge heaks temma pattud teada anda nelle, kelle kohhus on tedda maenitseta, olgo kohtowannemad, õppetajad, ehk muud wannemad. 3 Mos. 19, 17. Mat. 18, 15, 16.

VIII. Mis se on? Liggimesest petma?

Se on, kui kegi pahhast melest sedda ommast liggimessest ülesräägib, mis temma peaks sallaja piddama. Teine asi on se petmine, mis Jummal seitsime kasso sees kelab. Opp. san. 24, 28.

IX.

Kust tuleb se waltetunnistus ja keelt pehmine? Wiskust, radduurest, ehurkest, kergest mehest. —

Mis waltet on auro ja ukhuse waltet?

Se ei pea mitte oma liggimesse salga tagga kurja temast kõnelema, ega te patto ja õpistusi igas kohhes laiale lautama. —

ad V. Jac. 4, 11. Ärge rääkige keelt teine teise peäle ja ärge mõistke kedagi wana peäle.

Ärga ära pange krigusõpetus oma enese patto tähele, ennegi ta teiste pattudest palju loobisid.

Mt. 7, 3. Mis jä sedda pinda nääd, mis lo wenna silmas on, ärga sedda saalki oma silmas ei pane ja mitte tähele. —

Sir. 27, 16, 17. Kes salwjad asjad ilmutab, ja on uuro kaustad ja ei leia sõbra oma süda meele. — Armasta oma sõbra truiste ja olla witeo temmaga. —

21, 27. Lõbbade uled patturtewad asjad, misga neil ei ole teggemist. —

ad. Mt. Kui so wend on esind, siis minna ja nomi tedda enese ja tema karkis' lippseni, ärga kui tema sind ei kule, siis wõtta uuel üks ehk sa ei ennegi ja katta tedda uuel maenitseta, et ta kurju tee peält põraks, ärga kui tema koggone ei kule, siis on hea niigugust jadanale ärraanda lihha hukkapamisõfeks, et waim woiko peafada tõfonda jeeuufe päwal. —

1) Sinu ei pea mitte waltta tuistama oma liggimese peäle, Kohtose = waltsewande.

a. Kui sa kaabades waltta; b. Kui sa oma peäle, mis sul on, arafelga; c. Kui sa ei tuista oma liggimese kopsu sedda üles, mis tooft on.

2) Sinu ei pea mitte waltt allama, kui sa oma turpistuse läbbi wõid tooft aja oma liggimese kopsu arwalekkuks tasta.

3) Sinu ei pea mitte mu jelti sees oma liggimese au wale jutto läbbi, rikkuks. - Vid. V. ka not.

4) Sa pead waltt allama taista jelti ja ei mitte paljo oma liggimese asitustet mu jelti sees läbbisema.

Mis armastuse wasto on, se on ka ta wasto; ja se on taiste truue ustaw ja ilme kawawaluista kad opale wille paues oma liggimese wasto.

ad. XII. Gal 6, 1. Kui inimene ka ühe ekst-furje sise sattuas, siis parrandage niisugust jake taistale waimoged. -

1 Cor. 4, 16. Arge moistko ühteg; kohkut oma dega. -

Sir. 6, 6. Lakke lu teeb enesela paljo sõnu, ja se keel, mis nästi moistab räkida, wõib paljo häid kõnneid kõnnelda. -

1 Petr. 4, 8. Armastus kattab pattade hulka. -

1 Cor. 13, 5. Armastus ei ja wikkafets kõnne ei mõtle kusja peäle. -

Agga too tellime waltt räkida, mis läbbi liggimesele rahjo ei tehta, ehk mis läbbi temale paljo kopsu jatane? - Ei mitte! - jelt keik mistal wasto on, se on ka armastuse wasto. - Ja mal tahku, et meie too peame teine teist aitma. -

Olle tru ja ustaw niisugust peige oma sanaga!
ad. XII. Tõnneest kostme = meie peame ka teid hea teinest räkima, mis teame too si. shelwari, 11
agga mis kurri on, ei tohi meie mitte heaks jelt jelt siis on se jelle walle tuunistur jumala kosto, wasto ja ta wasto. 124.

IX. Mis se on: Keelt peksma?

Se on, kui kegi omma liggimese peäle kurja kõnnet tõstab ja hea melega teiste ees tedda arateotab. Dppet. Sann. 19, 5.

X. Mis keeltakse weel kahheksama käsko sees?

Keik kurjad ja tühjad juttud. Matt. 12, 36.

XI. Mikspärrast on ka tühjad juttud keeltud?

Sepärrast, et tühjad juttud Jummalale ees ep olle muud kui walle, ja et nende läbbi ka paljo kurja liggimesest räkitaakse. 1 Kor. 15, 33.

XII. Mis käskib Jummal kahheksama käsko sees?

Et meie peame omma liggimese eest kostma, keik head temmast kõnnelema, ja keik asjad heaks käämma.

XIII. Kuida peame meie temma eest kostma?

Kui meie middagi kurja temmast kuleme, mis ei olle tõssi, siis peame temma eest kostma, ja ällestunnistama, et temma on ilmasüta.

XIV. Kas peame meie head temmast kõnnelema?

Jah peame hea melega sedda temmast räkima, mis temma head on teinud.

XV. Kas peame siis kurja tõdd heaks kiitma?

Ei pea mitte, waid kui meie isse Jummalat kardame, siis on meie kohhus tedda maenitseda, agga mitte temma tõdd keifile kulutada. Jes. 5, 20.

XVI.

XVI. Mikspärrast käsib Jummal sedda?

Sepärrast et Jummal meile meie keelt on annud sedda rääkida, mis õige ja tõssi on. Ewef. 4, 25. 1 Petr. 3, 10. Jak. 3, 8, 12.

Ühheksas Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kooda.

Kümnes Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse naest, sullast, ümmardajat, weiksed, egga muud, mis temma pärrast on.

I. Mikspärrast nimmetakse liggimesse kooda, naest, sullast, ümmardajat n.t.f.

Sedda keik nimmetas Jummal alles Juida ja Israeli-rahwa ja nende Ma wisi ja kombe pärrast.

II. Mis isse wiis ja kombe olli neil?

4 Mos. 36, 5. II. Käskis Jummal, et iggäüks omma ennese sou Ma feest ennesele pididi seltsi wõtma, ja mitte teifest soust koshima, sepärrast kelis Jummal: sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kooda, egga temma pärrandust ennese pole kiskma, ja sepärrast ei pea sinna mitte teifest soust naest wõtma.

III.

17. Ps. 3, 10. Kes ello tahkab armastada ja hoid päiwi; näkha, se waigistago oma kelt kuuja eest ja oma mad moxkad kawowa lefträcinast.

Jäimevne ruab, mis ^{el} Jummal agga Jummal ruab, mis ^{el} Jummal agga. 16, 7. 9. 10.

Need malemad Kästid katsuwad niid oiete selgeste inimese ^{Juddame} peale. — Juddame mõtte or meie Jõnade ja teppude halekas. Or meie kooda wogga ja hea, siis on ka meie Jõad ring teud wogga ja hea. — 148

1. Mos. 8, 21. Inimese Juddame mõtte mised on kujad tema lapse põlwest. — Se kurri himo küfal meid, et igga sedda tahame teha, mis Jumal meid on keelaud tegeenast.

Jak. 1, 14. 15. Iggaüks küfatakse kui ta oma ennese himust wäetakse ja awwutelatase: — Pärrast kui himo annast wast Jaud, siis toob tema pathe ilmale egga kui pat jaab täiote tektud, siis ^{egga} Jemma.

Sedda kuuja himmo nimetaakse Pörripatiks. — Jummal tahkab, et inimevne ka Juddame polest peab üna pühha olema.

17. Ps. 3, 10. Kes ello tahkab armastada ja hoid päiwi; näkha, se waigistago oma kelt kuuja eest ja oma mad moxkad kawowa lefträcinast.

Jummal on täieste pühha, ja teie peate ka pühha olema. — 16, 7. 9. 10. To male, Jumal, üks puhtas Judda, ja nende mo fees, kindla waimo.

Meie peame siis teie needfissatid kätte
 piddama, Tuhklat Kartes ja armastada,
 ei mitte ükspäinis wäljapiddise teega,
 nenda kui jassatäht õppetale, waid ka
 seospiddi, Janna Wainu järrele. - Käsk
 on Wainulik ja üttele: "Sinna ei pea
 mitte himmustama ja kui sa ühheain
 agga oled üleastunud, siis on jinnult jo
 keie käsk üleastatud. -
 Jah 2, 10. Kes teie sedda käsoõppetast peab,
 ja ühhe käsoõppera huarto ekfib, se on reikist
 juuluseks jannud. -

Nyde wõkude sees keeltakse keie sedda himmusta-
 mist se järrele, mis so liggimesse pärrast on
 et meie mitte kaddadusse egga ahausse pärrast
 ei pea selle järrele himmustama, mis ep olle jinnud
 tahtmise järrele meile antud. -
 Kes wada himustab, ep olle mitte oma jumalaga
 ja Tema ondidega rakkul. -
 Tehouah olgo so ülem rõõm, siis onnal
 ka jalle, mis so jüdde kutsub! 4. 27, 4.
~~4. 27, 4.~~ 4. 25. Kes on mulle taawus
 armjam kui jinnud? - Kui ma jinnu jures
 olen, ei himmusta ma ühty; siis Ma peab
 Kas se on meite Kä, sedda himmustamist
 keelada ja ärratada? -
 Jah! - Kui meie maad onname, ja dea meie
 jüdde jallime, mis tabbi himu taustet
 ei mitte! - pärrispat jandimise peoleff
 meite see. -
 Ons meil pärrispatho pärrast Kä
 kü Jumala ees? - Melidoxi, sest Jumal
 ep olle mitte algmiser inimest kanda kanda

III. Mikspärrast keeltakse isse ärranis:
 sinna ei pea mitte omma liggimesse
 naest himmustama?

Jummal olli Juda rahwale nende süddame
 kangusse pärrast lubha annud, ommast naesist
 ennast ärralahbutada, ja neile ühhe lahbutamisese
 ramato anda, kui nemmad ei sündind rahho sees
 teine teiseaga ellada. Mat. 19, 8.

Et nüüd monningad omma kurja himmude
 pärrast ommast naesist ilma-asjata ennast lah-
 butasid, ja teisi naesti ihaldasid, sepärrast kelab
 Jummal: sinna ei pea mitte himmustama
 omma liggimesse naest.

IV. Mikspärrast keeltakse: sinna ei pea
 mitte himmustama liggimesse sullast,
 ümmardajat?

2 Mos 20, 1. olli Jummal käsko annud, et
 Israeli rahwas igga seitseme aasta takka omma
 perre, mis nemmad ommast soust ollid ostnud,
 piddid lahti lastma. Et nüüd monningad sullan-
 sed hea melega weel kauemaks tahtsid omma is-
 sandatte jure jada; siis kelas Jummal, et teised
 ei piddand neid ärra-awwatellima: sinna ei pea
 mitte himmustama omma liggimesse sullasid ehl
 ümmardajaid, kes omma wannematte jure taht-
 wad jada.

V. Ons meil ka nende käskudega
 teggemist?

Jah on, sest needfissinatjed käskud on melle ka
 antud; et meil kü need Israeli rahwa kombes ei
 olle, ommeti kelab Jummal teie innimesesed, et
 nemmad ei pea omma liggimesse pärrandust, naest
 sullast

fullast, ümmardajad himmustama sedda möda,
kui kues ja seitsmes käst meid õppetab.

VI. Kes arwatellob omma liggimesse perre?

Se arwatellob omma liggimesse perre, kes nel-
le enam palka ja parrama põlwe tootab, kui neil
enne on olnud, et nemmad agga ommast wannast
tsandast ehk perremehhest peawad ärratullema.

VII. Kas arwatelleminne on ni wägga kurri?

Zah se on wägga kurri; sest Jummal käst õp-
petab ka se kurja ollewad, kui legi himmustab
omma liggimesse perret ärra-arwatelleda, et
temma kül neid ei olle weel augutellenud.

VIII. Mis kelab Jummal ühheksama kässo sees?

Reik kurjad himmud ja mõtted, mis inimenne
armastab, kui ta omma liggimesse pärrandust
ehk kodda kawwalussega puab, ehk õigusse
nimmel ennese pole kiusub.

IX. Mis sugused on need kurjad himmud?

(1) Kaddedus, kui legi heal meel näab, et
liggimessele kurja tehakse, ehk, kui temmal sest
on meelhaigus, et liggimesse kässi hästi käib.

(2) Rahha-abnus, kui inimenne kiusab rik-
kust ja warrandust fogguda; ja ei olle sega rah-
hul, mis Jummal temmale annab. 1 Tim. 6, 9, 10.

(3) Au-abnus, kui inimenne surema au puab,
kui liggimessele on. 1 Joan. 5, 44. Luk 14, 11.

(4) Sea põlwe himmo sin ilmas, kui in-
imenne himmustab omma kurja tahtmissse jär-
sele ellada. 1 Joan. 2, 15, 16, 17.

X.

Me oleme jo nende lodud! — se on walle
"Mir ma wain parwata, egga ma polle enast
ni sugused lodud!" — Kui sa kül jo sedda
olled ilmale talwad, siis sa olled ometi
ikka se patuine Jumala külse wasto, ja
ja iski teed enast oma enese tahtmist
Läbi weel enam juallusest Jumala ette.
Jumal tahub mind nende kahto karkude
Läbi, õppetada, et se mie kodu jo karku
on, et meie selle patuile, mis lüdi. pol. mis see
mitte maad ei anna, waid et piime selle
wasto waitlema küsist wäist, et waike
palkad olea, nende kei temä patu on.

Kes sedda Jumala kätsofana: äete moistas
se ei woi rakkul olea õiguse waljapüü-
kõnbege, mis järrel, inimesed sedda õigust
kütwad, waid se moistas sedda ärra, et ta
Jumala ees ei kõlba, ja et ta omast wäest
kei ta kül heamelega waitleb, ei woi enast
wast õppitka ja patu süddant anda. — Sa
liiab ennese sees sedda patu juust olewast
ja esimesest ni kei wiimset kätso-
fannet ta, et ta üps ärrakaddunu ja
kussa moistetud patuine on keise se
kätsofanna järrel. —
4/30/3. Kui sinä, Schaur, tahkaxid keik älle-
kõtkut mees piddada, kes siis jouaks, josta
jo ees seista? —
Opp. 22, 4. Kes woi üttelda: Minna olen
oma süddant selges teinud, ma olen
palkas omast patust. —

X. On siis rikkus pat?

Rikkus ei olle mitte pat, kui Jummal sedda annab, ja kui innimenne sedda diete prugib Jummalala auuks, ja liggimesse heaks. Mat. 19, 23-26.

XI. Mikspärrast siis ei pea meie mitte rikkust himmustama?

Sepärrast, et need rikkusse himmud, nenda kul feik muud kurjad himmud, meid keelwad Jummalala sanna kuulmast. 1 Tim. 6, 9. Kes tahtwad rikkaks sada, need langewad kiusatusse ja kõiie sisse, ja mitme rummala, ja kahjo- teggewa himmo sisse, need wa-utawad innimesed alla bukkasamise ja ärrarikmisse sisse.

*XII. Mis käsib Jummal ühheksama kässo sees?

Et meie peame feik kurjad himmud ja mõtted lämmatama ja aitma, et liggimenne sedda omma ennesele woiks piddada. 1 Tim. 6, 11.

XIII. Mis käsib Jummal weel?

(1) Et meie peame omma liggimeist armastama ja heal meel temmale jätma, mis Jummal temmale annab.

(2) Et meie peame sega rahul ollema, mis meil on, ja mitte ennam iggatsema, kui Jummalala mele pärrast on meile anda. Opp. Sann. 30, 8, 9.

(3) Et meie peame allandust takka noudma, ja se järrele iggatsema, mis hea ja Jummalala mele pärrast on. Willp. 2, 5-9. Joan. 13, 5.

*XIV. Kuida woime meie kurjad himmud lämmatada?

Kui mele palwega Issanda Jesusse Kristusse käest nende wasto abbi otsime. Kal. 5, 24.

XV.

ad X. Surem inimeste hulk himmustab rikkust. - Rikkus on inimeste meel üht ja hea ja kallit asij. - Agga mis õppetab Jesu. Jelt rikkusest?

Mth. 16, 26. Mis kasso on inimest jelt, kui ta keik se maailma kass, joko saaks, agga oma hinge kahjo teeks? - Ek mis lunnastamise hinda woib innimenne anda oma hinge cest?

Mth. 6, 19. Arge koguge ennetele warrandust ma peäl, kus roi ja rooste sedda ärrarikub, ja kus wargad läbbi saelwad ja warrandust taewas - Jelt kas teie warrandus õhjal on ka teie südda. -

Se rikkas noormes. Mat. 10, 23. sega. Kui waenest sawad need, kel paljo warrandust on, Jumala riiki! - Lapsed, kui waenelaine asji on se, et need, kel paljo warrandust, peäle lastwad, Jumala riiki sawad! -

Luk. 12, 20, 21. Selle luggu, kes enesele warrandust kogub, ja ei oke rikkas Jumalas, on se, et Jumal temale omesti mid üttele: 4 Sinna mereto, selfinretfel öfel noukuse siins linnu sinnult ärra; agga kellele saab, mis sa oled walmistand?

Rikkas aryo nitelgo omast rikkusest!

ad XI. 1 Tim. 6, 17. Jelt rikka aknas on kööride kuzi arjade juur, mis moxingad on püüdus ja wõrt ärra eksivad ja on tõsiannast paljo wallaga läbbi piotanud. - Agga siina, ok Jumala innimenne, pöggone se cest ärra; agga noue teppa õngust, jumalakarust, wõrt armastust, kannatust, taofandust; - wõrt keet wõrt woitlemist, harpa iggawisest elust kiini, jeso oked siina ka keetust! - Kõla, Jumal annab Jumalala parteiand nekkese ispa rakkest keik, mis Jumala tarmitakse! -

*XV. Mis kelab Jummal künne
kässo sees?

Sedda pärris-himmo ehk pärris-patto, mis in-
nimesse süddames ka meelt wasto toufeb. Rom.
7, 7. 18. 20. 23. 51 Paul. 7. f. Jak. 1, 14. 15.

*XVI. Mis kässo Jummal künne
kässo sees?

Et meie südda keigest kurjast himmust puhhas
peab ollema. Ewes. 4, 24. 5, p. 25. 26. 27 f.

*XVII. Kuida nimmetakse ühhe sannaga
sedda, mis Jummal nende künne
kässo sees kelab?

Keif, mis Jummal künne kässo sees kelab,
nimmetakse pattuks. Rom. 7, 23.

*XVIII. Mis on pat?

Pat on keif se, mis Jummal kässo wasto on.
1 Joan. 3, 4. 8.

*XIX. Mitmesuggune on pat?

Kahhesuggune (1) pärris-pat, mis künne
kässo sees keeltakse. (2) teggo-pat, mis nende üh-
heksa sees keeltakse.

*XX. Mis on pärris-pat?

Se on se suur hinge hädda, mis meie ommast
wannemist pärrime, et meie ommast wäest ei kolba
head teggema; agga ussinad ja walmis olleme
kurja teggema. 1 Mos. 8, 21. Rom. 5, 12.

*XXI. Mis on teggo-pat?

Keif, mis mele- ja mõtte-, sanna- ja kõnne-,
tõ- ja teggudega Jummal kässo wasto teh-
bakse. Kal. 5, 19. 20. 21. Rom. 1, 29-31

XXII.

Mth. 17, 33. Noudke esite Jumala riiki; ja tema
õigust, siis sedda keik peab teile pealegi antama.
Mat. 22. Jeggües, kes on mehtajatawad kõiääd
ehk wannad, ehk õed, ehk wõsa, ehk wõsa
naist, ehk lapsed, ehk põllad minna nime
pärrast, peab sedda jaa wõrra jama, ja
iggawest olla pärrime! Käst.

Mik. 2, 1. 2. Hädda neile, kes nurjatuma
to peale mõtlewad, ja oma wõdide peal ühhe
nae piddawad, ja teggüwad sedda, kui kõiääd
walg- ja ab, sest et melawad neade pärron.
Nemad ikkaldawad wäljasid ja kirkkuid
neid wägijäse käest ärra, ja koddasid ja
wõtawad käest ärra; nemad tewad lüga meht
ja tume kõiäde ja iggawõlle. -

ad. XVIII, Innimesed teggüwad patto aiite
melaga (holetus, wallatus, kurjus) ehk nõrki
pärrast (esitus, ebawõr, rumalus, - keeg-
innimesed teggüwad ka patto, kui naad sedda
teggüwad, mis naad olewad ja wõinud
tella, teades sedda Jumala tahtminne
ollewad. -

Mth. 4, 19. Jgga pü, mis head wilja ei kõiääd
kõjutakse malla ja wõjatasse küllesse.

Jak. 4, 17. Kes küüd mõistab head teha,
ja ei te sedda mitte, sellele on se pattus.

ad. XX. Pärrispat on se suur hinge hädda,
mis keikide innimese külges on, sest keik
jündüwad jo ühhe pattuse süddamega, mis üh-
wõr ja walmis on, kurja teggema. Adama
jädus jo pärrüwad innimesed süddamist patto
sedda hinge hädda. -

Jak. 3, 6. Mis lihtast jündüwad; se on
liht. -
Rom. 5, 12. Ühhe innimese läbbi on
pat maailma sisse tulewad, ja patto

71
 Kas meie peame keiki; neid siinatid kätte
 pidama? - Meidagi! Sellepärast on reomad
 meie astad, et peame Jumalat kasta ma
 ja armastama, ei mitte üspäinist wäl-
 jarpidise teoga, nenda kui farisatid wõiwad

Läbbi surm, ja nenda on ka surm keisid
 inimetele siise läbbiläinud, sest et keis on
 patto teinud. -
 Joh. 3, 6. Mis lihast on sündinud, se on
 liha. -

Seda möda kui Waim on liha waleit
 al, feda möda olleme meie hukata
 lapset. - Sündinise polest olleme
 oma Waimoga liha waleituse al, et
 peame hukka minema; sepärast peame
 wõitlema liha wasto ja tema kinnu
 wasto, kui tahame õigaks sada. -

Kui Waim on woimust wõtnud ja waleit
 liha üle, seel tahakse sedda, mis
 on kätkeud, ja se peab ellama!

Olled Sa nüüd Jumala kätke pidanud?
 Ei mitte! waid seft kätkest tunnen ma
 oiete silgerte, et ma Jumala taltmise
 wasto olen teinud, et ma alles wael
 liha waleituse al, ja et ma nüüd
 olen üs hukkamis tetais pattune! -
 seft kirjutad on: ärranetat on iggäüts,
 kes ei ja keiside siise, mis kirjutad on
 kätke ramatafeste, et te sedda keis peal
 tegema. -

Eks ja siis ei tahha neid kätke pidada
 Oh taltmist on meil küll, agga sada
 tergemist ei leia ma mitte. -

XXII. Kas siis üks õige risti-innimenne
 woib sest pärris-patrust lahti sada
 sin ilmas?

Ei woi mitte, sest et temma kül patto ei armasta,
 ja ei wõtta patto himmud kuulda, ommeti jääb
 se patto juur alles temma siise, mis wasto temma
 peab sõddima ni kaua, kui temma eliab Kol 5, 24

XXIII. Mikspärast käsib siis Jummal
 ilma pattota olla?

Sepärast, et Jummal sega meile tahhab teä-
 da anda, et need himmud, mis ühhe õige risti-
 innimesse süddames ka meelt wasto tousewad,
 Jummal ees hirmsad pattud on, ja Jummal
 tullise wiha ja põrgo pina wäärt. Mat. 5, 28.

XXIV. Mikspärast tahhab Jummal et
 meie peame tundma, need kurjad himmud
 ni sured pattud ollewad?

Sepärast, et meie peame sest hirno tundma,
 omma Issanda Jesusse pole pöördma, ja tem-
 mast õige palwega abbi kurja himmude wasto
 otsima, et meie woiksime neid wihkada, nende
 wasto panna, ja Jesusse wäe läbbi neid läm-
 matada. 2 Petr. 1, 3. 4. 5. 6. 7. 8.

XXV. Mis kasio on sellel, kes pattuste
 himmude kurjust tunneb, ja Jesusseft
 süddamest nende wasto abbi otsib?

Kes Jesusseft süddamest abbi otsib, temmal
 on se suur kasio, et se suur Jummal temmale need
 kurjad himmud, mis temma mele wasto temma
 süddames tousewad, mitte ennam ei arwa süüks
 meie Issanda Jesusse Kristusse kallil lunnasta-
 misse pärrast. 1 Joan. 2, 1. 2.

Rom.

Rom. 8, 1. Sepärrast ei moisteta nüüd mitte neid hukka, kes Jesuse Kristuse sees on, kes ei käi libha järrel, waid waimo järrel. w. 9. f.

* Mis ütleb nüüd Jummal teikist neist: sinnatfist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna Jehowa so Jummal ollen üks pühha wihhaga Jummal, kes wannematte üllekohhut nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest said, kes mind wihkawad; Ja kes heldust ülesnäitab mitme tubhandele neile, kes mind armastawad ja mo käskud piddawad. 2 Mos. 20, 5. 6. 34 p. 7 f.

* I. Mis õppime meie neist sannust?

Et Jummal tahhab kangeste, ja kowwaste nuhelda teid, kes tedda wihkawad, ja et ta tootab head tehha neile, kes tedda armastawad. Rom. 2, 6-10. Matt. 25, 34-41.

* II. Miswärrast ütleb Jummal: minna Jehowa sinno Jummal?

Et meie peame õppima, et meie kohhus on Jummalat karta, sest et temma meie õige Isand on. Mat. 1, 6. Joan. 20, 28. Ap. T. 9, 5. 6.

* III. Miswärrast ütleb temma: minna ollen pühha wihhaga Jummal?

Sepärrast, et meie peame temma wihha kartma, ja mitte nisuguste käskude wasto teggema; sest Jummal on õige ja pühha, kes ei jätta nuhtlematta neid, kes temma sanna põlgwad.

IV.

Rom 7, 19. 14. 24. Sest ma tean, et minna sees, (sõn mo libha sees) ei ella mitte head, sest kartmine on küll minna juures, agga sedda heat tege mist ei leia ma mitte. Sest minna ei te mitte sedda heat, mis ma tahhan; agga ma tean sedda kussa mis ma mitte ei tahha!

Ma leian, et sest patto kõõks, kui ma tahhan head tahha, et se kusti hinni minna juures on. Sest mul on küll meele head Jumala kõõksust sest piddise innimese polest, agga ma tunnen teist kassa oma liismette sees. se parneb mo meele kõõps wasto, ja wätkab mind waagi patto kõõps alla, mis mo liismette sees. Oh minna willeto innimesed! Kes peate mind sekefinaatse surma ikkust? —

Mis Jummal omast kaskudest ütleb, se on se kõõps needminne. —

Kuige patto peale kail Jumala wihha ehk se Jumala õigus, mis kaik üllekohuto wihkab ja nuhtleb, ja sest tulleb piddane õnnetus ja wa waljaspiddine willeto, = hukatus. — Rom. 2, 9. Willeto ja hukatus tulleb iggäuthe innimese hinge peale, kes kuige teeb. —

Agga ees Jumala Käso külges polle ka üps
tootus? - Jah muidagi, jelt kirjutud on, et ta
heldust lüles näitab et: - - Agga meie ollene
ja keis patto teinud ja ollene Jumala auust ilma
je aleme willa lapsed, nenda kui keik Meie
Adama lapsed südimisje polest. - - Kes sedda
mõtleb, et ta Käsofanna täierte wail pidda da
je õristust anesale onast wäest teida, siis
pettame meis ispiensaft ja teide ei alle
mitte meie seas.

Kas siis meis wäestest patustel ep ole siis
meie teed, mis peäl woiksimõ õnsaks sada,
kui agga sefema Käsofanna läbbi?
Oh Jumal olgo tännatud! Ta on arms ja aberi
meile tootanud, ja algmisjes, enne ta Käso
õndis, ja pärrast on ta sedda ikka selgemine
näitnud, seuri kui se käis sai Iduse Kristoff
meie Isanda sear.

IV. Ees mitte paljo kurje õmmeti ella nuhtlematta?

Jah ellawad; agga et kül Jummal mondafor
da kannatab, siis nuhtleb temma õmmeti wimaes
hirmfaste neid, kes omma patto sisse jäwad, ja
nenda Jummalat wihhastawad 2 Mos. 32, 34.

V. Kes wihkab Jummalat?

Se wihkab Jummalat, kes temma sarnast ei
holi, ja armastab omma wanna pattust ello.

VI. Kas Jummal wannematte pattud nuhtleb laste kätte?

Jah nuhtleb siin ilmas, kui lapsed mõtwad
wannematte kurja wiisi järrele ellada ja tedda
wihkada. 1 Runn. 15, 25-28.

VII. Agga kui lapsed Jummalat sanna kuulwad, kas Jummal siis wannemat- te patto pärrast neid nuhtleb?

Monne korra läkkitab Jummal õmmeti ka neni
de peäle hädda ja willetust, et nemmad sedda su-
rema holega pattude eest ennast peawad hoidma.

Monne korra, kui Jummal tunneb se parrema
ollawad, hoiab temma waggad lapsed mitme häda
da eest, mis wannematte pattude pärrast olleks
piddand nende peäle tullema.

VIII. Kes armastab Jummalat?

Se, kes hea melega temma käsud peab.
1 Joan. 5, 2. 3. Joan. 14, 23. 15. p 10 f.

IX. Mikspärrast peame meie Jumma- lat armastama?

Sepärrast, et se helde ja armolinne Jum-
mal meile wägga paljo head teeb, et temma ka

keige hädda sees omma sure wäe läbbi meid tah-
hab ja woib aidata. 1 Joan. 4, 10. 19.

X. Mis siis Jummal neile head tootab,
kes temma käsjud peawad?

Jummal tootab neile armo ja keif head
tubhandest põlwest sadik. 2 Mos 34, 6. 7.

XI. Mikspärrast on Jummal need küm-
me käsko annud?

Sepärrast, et nemmad peawad ühhe peegli
farnatsed ollema, et meie neist diete woiksimu tunda

1) omma uskmatu süddant, ja selle kurjad lombed.
2) Jummal pühha tahtmist, kuida meie tem-
ma käsko möda pühhaste ja waggaste peanle el-
lama. Rom. 7. 7. 3 p 20. f. Kal. 3, 24.

XII. Agga kas meie woime ommast wäest
Jummal käskud piddada?

Ei woi mitte; neid ep olle ka mitte sepärrast
antud, et meie woiksimu siin ilmas nende järrele
ilma pattota olla Rom. 3, 20. 4 p. 15. 8 p. 3. f.

XIII. On siis Jummal käskud sega rah-
hul, et meie ei woi neid täieste piddada?

Ei olle mitte, waid nemmad juhhatawad meid
Jesusse Kristusse jure. Kalat. 3, 10. 23. 24.

Rom. 10, 4. Käsko ots on Kristus, õigus-
sefa iggaühhele, kes usub.

XIV. Mikspärrast juhhatawad need käsk-
ud meid Kristusse jure?

Sepärrast, et õige usso läbbi Jesusse sisse sün-
nib se, mis käsk tahhab, mis meie ilma Kristus-
eta ei woind teha. Rom. 3, 31. Kal. 2, 17.

Rom. 8, 3. 4. Sest, et käsk ei woind pattust
lahi teha, sepärrast et se rammoto olli libha
läbbi,

ad XI. Agga kui meie nüüd parremat
foe tundmist olleme saanud: kas meie siis
omma tehta patto ei woi jälle ärra panna.
dada, hea tetter? — Ei mitte

Eks sa woi siis nüüd ni paljo hea teha,
et sa sedda endist kurja ja patto sellega
fääpid nags taofada ja kiinnikatta?

Ei mitte! Minus sees ei ella ühtegi
hea ja riisjota: Las 17, 10. — Kui teie
ka olete keia teinud, mis teid on käskud
siis üttele: Meie olleme kõlbata mad
pühhed, sest meie olleme agga teinud,
mis meie kokkus olei teha: —

Nenda olleme siis keia oma patto pöör-
Jummal käsko needmist al ja ei kõlled
ühtegi: Temma ees. — Kui meie peame
õnseks sama ja Jumala pühha ja õige
pake et kõlbama, siis peame esiteks
keia patto nuktlust kardma, ja siis —
kui meil weel jäärs agga üle — tõna
pühhad ollema; agga meie wäest
ei woi patto nuktlust muido kardda
kui agga, et huppa cähhäme igga wote!
Oh kes päästab meid nüüd? — Oh kes
aitab? —

Kas sa loodad nüüd Rummatysi uuel
õnneks sada? —

Jah! Jest minna uolpse Jeesuse Kristuse,
Jumala ainofüerdinaud poja, meie
Jõepada jõe. —

Meie meie waelad pattused omalt wäest
ei jüda, sedda tahhab Jumal teha. —

Temmal ep ole sest hea meel, et Jewaan
willeto pattune peab hukka minnema,
woid ta tahhab, et keis inaimestep pe-
wad õnneks jama ja tae tundmistele tulla.

Jummal, kes rikkas on hallastusest,
on oma suure armastuse pörrast, mis

temma meid on armastanud, meid
tusse läbbi elawaks teinud. (Armast-
oleme meie õnneks jama). —

Nanda on Jumal meilna armastanud,
et temma oma ainofüerdinaud poja on and
et üwoki, kes temma jõe uolpse, ei pea
hukka jama, woid et iggawisse alle
temmal peab olema Joh. 3, 16.

Kui aeg käis jai, läkkitas Jummal
omma naega, et ta piddi naestest sün-
dima ja rõõjo alla jama, et temma meid
kes rõõjo al oliid, piddi õrralunastama
et meie piddime laste õigust jama.

läbbi, siis läkkitas Jummal omma Poega pat-
tuse libha sarnadusese, ja patto pörrast, ja
moistis sedda patto hukka mis libha sees.

Et Rässo õigus piddi täieste sündima meie
sees, kes meie ei käi libha järrel, waid wai-
mo järrel.

XV. Kas meie nüüd Rässo tühjaks
teme usso läbbi?

Ei mitte, waid meie kinnitame Rässo Rom 3, 31.

*XVI. On Kristus siis Jumala Rässo
täieste piddanud?

Jah, temma on ilma pattota olnud, ja on
Jumala pühha tahtmist keiki Rässo möda täies-
te temud. Rom. 5 19. Ebr. 7, 26. 10 p. 7. 10. 14.

*XVII. Mis Rässo tulleb meile sest?

Se Rässo, et 1) temma omma pühha sanna-
Euulnise läbbi meid sest Rässo needmistest on är-
rapeastnud, 2) et õige usso läbbi temma sisse meie
sees jünnib, mis Rässo tahhab. Galat. 3, 13. 14.
Rom. 8. 2. 3. 4. Ebr 8, 10. 1 Joan 3, 9.

*XVIII. Mis läbbi saad sa nüüd õnneks?

Ei mitte Rässo, waid õige usso läbbi Jeesuse
Kristusse sisse. Gal 2, 16. 3 p. 21 22. f.

XIX. Kus õppime meie sedda?

Te: ses peatükis pühast ristl-usust.

Teine Peatük.

Pühast Risti-Usust.

*I. Mis tähendab se sanna Us?

Rässo asja, (1) usso-õppetust, (2) sedda usso
mis süddames on.

*II. Mis on usso-õppetus?

Keif, mis meile Jummal sanna meie hinge õnnistus'eks tarwis lähhab õppida ja uskuda.

*III. Mis on se usk, mis süddames on?

Se on sesamma, mis Jummal omma sanna ja pühha Waimo läbbi nende süddame sees sütab, kes temma sanna kuulwad, ja pattust pöörwad.

I. + *IV. Mis teeb meid siis õnsaks?

Ei mitte usso-õppetus, waid se usk, mis süddames on.

*V. Mitmesuggune on se Usk?

Rahhesuggune (1) wälle usk, (2) se tõsfine, dige ehk ellaw usk.

*VI. Mis on se tõsfine ja dige Usk?

Se on üks kindel lotus Jummal arms peäle, ehk se Jummal wäggi, mis läbbi inimenne, kes omma patto hädda õiete tunneb, JEsussest, kui omma aino õnnisteggiaast abbi otsib, omma patto waewas temma arms peäle lodab, ja temmast ka ükspäinis abbi otab ja saab. Ebr. 11, 1. 2 Kor. 4, 6. Mat. 15, 22. 25. 27. 28.

Selletus.

Sest kui sa neist pühhasi kümnest käsust õppinud tundma, et sa üks suur pattune ja sepärrast Jummal needmisse ja iggawesse wiha wäärt oled, ja sinno süddant patto pärrast waewataks: Siis sa õige usso läbbi, mis pühha Waimo arms-õppetusse läbbi sinno süddames sütab, õppid Jeesust õiete tundma ja õnnast pattust sel wiisil arwama, et Kristus kui se ilma süta Jummal tal sinno pattud õnnaks teinud ja nende sü pärrast sianõ asemel kannatanud, surnud ning sinno õigeks amisse pärrast surmast allestõusnud, ja nenda Jummalaga rahho teinud. Wata siis sinno kurb südda tunneb Jummal iggawest arms JEsusse sees sinno wastu, wihtab hea melega pattud, iggatseb JEsusse õiguse järrele

ad II. Usso-õppetus on nüüd se õppetus
sest kallist armust, mis Jummal JEsusse
Kristusse sees keikside kannimerte wasto
on näitnus, = ristli-õppetus = Ewangeliu,
= armsõppetus. — 4088

ad III. Risti-usk on felle õige pätkha
kolmeind Jummal tundmine ja felle
armoseäduste tundmine, et Jummal mid
tähtab Jeesuse läbbi õnsaks tekha. —
Tõsfine ja õige usk on se, kui sa sedda
sest pätkha kirjja õppetusest oled sanud,
ja ellaw on se usk, kui se nenda so südda
mes on, et se sind ka ajab, sedda mõdu
ellama ja teggema, kuidas sa pätkhast
kirjast oled õppind. —

Usk tuleb kulutanisest, agga usk
ei woi tõe polest õelust tõsõndaks
nimmetada, kui agga pätkha Waimo
läbbi! — Talluge, siis peab teile
antama! —

ja pöörmine pattust

Kahhetsemine ja usk = meel-
parranda minne. —

Panne hästi tähtle: Kas sa oled õna patto
kahhetanud? Ei muidõ so usk ei kõlba ütlegi.

Kas inimenne wõib uskuda, kui ta tahab?
Kui ta mitte ei tahab, siis langeb ta
kõrwawastõniste nettluse alla. —

Mee waimo uskuda, kui ta tahab, sest
Jummal on ab siis meile usko, et usk: sest
annest ei hütte.

Ei me ei wais mitte uskuda, kui Jumal ei
oleks oma suure meile annud, mis lebbi sa
meid õppetab, mis tohime uskuda, mis peale
tohime latta. - Ei me ei woi ennest kitleda
oma uss jarrast! -

Tõlendamise sanna: Sa oled ühe kaeu sisse langenud,
ülemelt. Sa ta ole ühe koe sinu juure makha, et
ja seft peale kinni hakeame, et sind woi uss
Tombada. - Kui sa ei tatta kinni kakkada (ehk
oleid jollunud ja mõtled, et sul on sead al hea küll
ja oleid nago unnes) siis jaeid ja sanna sisse
ja seab sead surnema. So ennestu lallhi. -

agga kui sa kakkad kinni ja sind Tombata
wäija: - Kes sa siis ennest woid kitleda
ja ütelda: "Ma olen kinni kakkunud ja olen
ennast wäjatombanud." - Ei mitte. Selle
tulle au anda, kes seada koid so katta andi! -

USA = se kinni kakkamine.
Jumala arm = se kois. -

Jumal is: ja tema arm meie õng
kustke on need kaks naggema ta arjad,
mis meie peame ussma. -

ad. XII. Mis on Jummal?

Jummal on üs Waim. Meie mõtled ja meid
wai tidda oiata õssa noista, ega tunda;
üspainis meie Waim woi tidda uskup
tunda. - Ja seft et Tema üs Waim on, siis
peame meie tidda ka Waimus kindla uss
kumardama, seasi kui se aeg tullele, mis
meie tidda pallest paldest name ja selgest
tunneme. -

Saa. 4, 14. Jumal on üs Waim, ja kes tidda kumardama
dauwad, need peawad tidda Waimus ja koid kumardama.
dama. - Mis üsti on se, kes ei woi surra, kes oleb ühes uss.
1 Tim. 6, 16. Mis üsti on se, kes ei woi surra, kes oleb ühes uss.
usftes, kullo üsti ei sa, tidda üsti inimene sp alle
inim, ega woi nähta; sellele alga auustus ja igawene
wäija.

Järele, lodab temma armo peale ja leiab temma seest
rahho, rõmo ja diget hingamist omma hingele. Sefinnane
usft teeb sind JUMMAL ees digeks, pühaks ja waggaks.

*VII. Mis on walle usft?

Se walle usft on 1) walle õppetus. 2) Se
tühhi mõtte, kui need inimessed omnast pattust
ei pödra, ja omnasti mõtlewad, et nimmad Jumma-
la peale lootwad ja õnsaks sawad. Jaf. 2, 20.

VIII. Mis sadab se dige usft usklike sees?

Se dige usft sadab (1) Jummalala armo, igga-
west digust ja pattude andeks-andmist. Rom. 3,
24. 25. 4 p. 5. 7. 8. f. Ap. T. 10, 43.

(2) Pühha Waimo abbi, se puhastab südda-
med pattust. Apost. Tegg. 15, 9. Kol. 1, 22 23.

(3) Diget armastust Jummalala ja liggimesse
wasto. 1 Joan. 4, 7-11. 5. p. 1. 2. 3. f.

(4) Sannakulelikko süddant. Ebr. 11, 8.

(5) Woimust keige pattude peale. 1 Joan. 5, 4.

IX. Kuida woime mele diget usko sada?

Kui meie Jummalala sanna ja uss-õppetust
hea melega kuleme, wastomõttame, ja allati
Jummalalt pühha Waimo pallume. Ebr. 4, 2.

*X. Kelle sisse peame meete ussma?

Selle kolm-aino Jummalala sisse. 1 Joan. 5, 7. 10.

*XI. Ons enam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma olle-
misse sees, Issa, Poeg, ja pühha Waim, ja
need kolm on üks, separrast on se ka üks suur sal-
laja assi. 5 Mos 6, 4. 1 Joan. 5, 7.

XII. Mis on Jummal?

Jummal on surem, kui et meie nõdder moisi-
tus peaks diete moistma, mis ja kui suur Jumi-
mal on. Omnasti on Jummal meile ni paljo en-
nestest

nefest teada annud, kui meile meie hinge õnnis-
rusfeks tarwis lähhab. Nenda on

* Jummal üks Waim, selge armastus,
pühha ja õige, iggawenne, feigewäggewam,
tõsine, helde ja armolinne, kes feikis pais-
tus on, kes feik asjad nääd, ja feik targas-
te seob. Ioan 4, 24. 1 Ioan. 4, 16.

XIII. Mis õppetab nüüd teine peatük?

Se õppetab tedda lähbidelt, mis meil tarwis
on teada ja uskuda Jummala ollemisest ja
teggudest

*XIV. Mitto õppetust õppetab teine peatük?

Kolm, (1) Lomisest (2) Argalunnastamis-
sest. (3) Pühhitsemisest.

Esimenne õppetus: Lomisest.

Minna ussun Jummala se Jes-
sa, feigewäggewama taewa ja Ma
Loja sisse.

*I. Küsim.

Mis on se lomine?

Se on Jummala tõ, kui Jummal feik kol
ja teggi, mis enne es olle olnud.

*II. Kes on feik asjad lonud?

Se suur Jummal, Jessa, Voeg, ja pühha
Waim 33 Paul. 6 f. 1 Kor. 8, 6.

*III. Mis asjast on Jummal feik lonud?

Ei ühhestele asjast. Ebr. 11, 3. 2 Kor. 4, 6.

Jummal on iggawenne. Tema hakkatuset a
ilma õfata ja tema jures ep ole muutmist le.
490, 2. Enne kui mäed sündis, ja Ma ja Maim
Lodi, siis olled sinna Jummal iggawest iggawest.

Jummal on Keigewäggewam; Ta teeb Keik, mis.
Ta tahab, omalt wäest, ja ei ürok; woi tedda
Kelda fedda teggemast, mis ta tahab.

433, 2. 9. Keik Ma kartko Jehowat, Keik Kes
Maimma peäle allawad, kartko Tema est; kui Tema
ütleb, siis se sündis, kui Tema käsib, siis se feilab
walmis. -
Nth. 10, 23. Arge kartke neid mitte, kes ikko ässa-
tapwad ja ei woi mitte hinge tappa; agga kartke
ennam tedda kes hinge ja ikko woi diiruda
põrgas. -

Eph. 3, 20. Jomal woiß annan kui eohhete
fukka keis ülle se, mis meie pallume ehk moir-
tama.

Jummal teeb keis asjad ja nääl keis: Ta teeb
keis, ni karti fedda mis on olud, kui fedda
mis on. Ta teeb ja nääl fedda Keigewähhepat
ni karti kui fedda Keigefuremat asja. Ta on
süddame tuudja, kelle es süddame mättes ep ole
keis i kaetud. -

1 Sam. 16, 7. Jaimeanne nääl mis silma
es, agga Jehowah nääl mis süddames.
Hebr. 4, 13. Ürok; loom ep ole temma es-
näggenatta, woiß keis on paljas ja awne
eik tema silmaes. -

Jummal on iggaw kokkas. 4145, 18. Jehowah
on liggi keikile, kes tedda appi hüüwad.
2. 12, 23, 24. Kes minna olled Jummal eiggidest? ikk Jehow
ja ei mitte ta Jummal Keigelt. Kes keis woiß warijale
minna warijapairusse, et minne ei peas tedda
näggenat? Ego minne teida taewa ja maa.
Jummal on pühha, Tema tahtmine on ükwa taiste
ka; pepparrast tahleb tema ke, et keis ladud.
Waimal enast keige se est peawat hoidma, mis
kurri on, ja fedda süddamest armastama, mis
keis on. -

2 brof. 4, 2. Teie peata pühha allema, sest
Minna allen pühha.
1 Pet. 1, 15. Nanda kui se, kes teid on kut-
nud, pühha on, sage ka teie piirkas-
kige oma elu sees.
1 S. 1. Sinna up ole mitte Jumal, kal hea
meel on äälistest; kes pakka se 2; 4; 4;
jo jures aset olla.

Jummal on õige, ta teo ju. hea ja rühtlas
kuija. Ta annab igapähele, mis tema asjast talu
4 11, 7. Jehowah on õige ja ta armastab õigust
Rom 2, 16. Ta maksab igapähele tema teo ju
järele.

Lülap sin meelmas näkise saggadaste, naga jotta
se õige Jumal fedda hea tarjumatta ja fedda
kuija naktlematta, agga jüft se fedda meie
lotust tallewa alo peale kinnitama
Mth 1, 11. Rõnu taga ja olge wägga rõõmsad;
sest teie peat on juur taewas

Jepäriett peame sama pühha õigust kartes,
ixra fedda noudma, et tema meie pärrest ellon
sime, ja kui meie ilmalita kannatame, siis
noime sama abbi peale julgud olla.

4 27, 27. Hoia, mis ilmalit mätta, ja
wata se peale, mis õige; sest sulle mille
wiimne järg on rakka.

4 27, 6. Jehowah toob sinna õigust ette, kui
walget ja so kohrat, kui louna selgust.
Jumal on hea ja selge armastus

4 145, 9. Hea on Jehowah kui kide wasto
ja tema hallastus kälb keik üle tema tegude.

1 Joh 4, 16. Jumal on armastus, ja kes armastab
tuote siise jääb, se jääb Jumala siise, ja Jumal
temma siise.

Ka Pettuuste ja üllekohtuste wasto on Jumal
armolinne.

4 145, 8, 9. Armolinne ja üks hallastaja on Jumal,
pitka melaga ja juur heldust. Hea on
Jehowah keikide wasto etc.

4 105, 13. Otskui Jofe laste peale hallastab, nend
hallastab Jehowah nende peale, kes tedda küt-
wad.

IV. Mitme päwaga on Jummal keik lonud?

Kue päwaga; Esimesel päwal loi Jum-
mal se walguise: teisel se taewa; kolmanda-
mal lahutas Jummal se Ma merrest ärra, ja
loi Ma peäl keik saggust rohto ja puud; neljanda-
mal se päwa Ku, ja need tähhed; wiendamal,
keik saggused kallad ja linnud; kuendamal keik-
saggused lojused, ussid, ja maad, ja wimaks se
innimese 1 Mos 1.

V. Mikspärast on Jummal keik lonud?

Et temma jega tahtis teada anda omma suurt
summalikko au, wägge, tarkust ja heldust.

VI. Ons Jummal suurt waewa se lomise tõ jures näinud?

Ei mitte, waid temma on keik asjad lonud om-
ma tahtmise ja sanna läbbi, kui enne fedda
ühegi ei olnud 33 Paul. 6, 1. Joan. 1, 3.

VII. Mitmesuggused on need lomad?

Rahhesuggused, (1) näggematta, (2) need
nähtawad lomad. Kol. 1, 16.

VIII. Kes on need üllemad neist nägge- matta lomadest?

Need Ingrid.

I.

Neist Ingridest.

I. Mis tähhendab se sanna Ingrid?

Se on ni paljo meie kele, kui üks Käst, fedda
täkkitakse sannumid wiima ehk muid asio aiama.

II. Mis on need Ingrid?

Nemmad on waimud Jummalast todud.

F 5

VII.

*III. Mitmesuggused on need Inglid?

Kahhesuggused, tersed head, tersed kurjad Inglid.

IV. Missuggused on need head Inglid?

Need head Inglid on waimud, targad, wäg-
gewad, pühhad ja õnsad. Neid on üks arma-
matta hulk, ja nende seas on üks kaunis wallitus,
monni on surema, monni wähhema au sees. Kol.
1, 16. 17. Matt. 25, 31. 18. p. 10. f.

*V. Mis tewad need head Inglid?

(1) Kuitwad nemmad Jummalat, ja tewad
temma tahtmist. (2) Kaitwad ja hoidwad
nemmad neid inimessi, feigeennamiste neid
waggasid. (3) On nemmad rõõmsad, kui kegt
pattust pörad. (4) Witwad nemmad waggade
hinged iggawesse rõõm paika. Jesa. 6, 2. 3.
103 Paul. 20. f. 34 Paul. 8. f. Ebr. 1, 14.

VI. Mis on sepärrast meie kohhus?

Meie kohhus on Jummalat Inglise kaitsemis-
se eest süddamest tännada, ja sedda nouda, et
meie süddamelikko pattustpöörmisssega neid woik-
sime rõmustada, ja nenda Jummalat tahtmist
tehha Ma peäl, kui sedda tehakse neist Inglise
taewas. Jlm. 19, 10. Luk. 15, 10. Matt. 4, 11.

*VII. Ons Jummal ka need kurjad
Inglid lonud?

Jah on lonud, agga mitte kurjaks, waid he-
aks ja ilmapattota. Joda. 6. salm. Joan. 8, 44.

*VIII. Kust nemmad siis kurjaks sanud?

Nemmad on Jummalast ärratagganenud, pat-
to teinud ja nenda omma ennestesü läbbi kur-
jaks ja pattuseks sanud, sepärrast hütakse neid
kur.

2. Peto 3.9. Isand on pitka melega meie wasto
ja kannatab meiga ja ei takka mitte, et mõned
peawad hukka minnema, waid et keik peawad
meleparrast mitte kätte jama. -

Jumal on si keigetargem, kes keik asjad
targaste teab.

Plö 2, 4. Kui sured on sinna teud Jehowah! Sa
oleid neid keik targaste teinud. -

Joh. 28, 29. Tema on imeikk nou pidanenud, sedda
tööst asja teab ta sureks

Plö 7, 5. Wereta Jehowah peäle omad teed ja lada
temma peäle, küe ta teimetab keis hästi. -

Joh. 13, 7. Mis minna teen, sedda ei tea sinna
näed mitte, agga pärrast sedda peud sa teada
jama. -

Jumal on tööline. Tema janna ei wa-
nalletada agga jetta ja tema õppetused, too-
tusjed ja ähwardemised peawad keis
toeks jama. -

Plö 33, 4. Jehowajanna on äige ja keis tema
kõõ on tööstused. -

Hebr. 6, 18. Se on üks asja, mis ei liigu, et Jehowah
ei woi walletada

Jumal on üle keis wallitust ja ei ükski
woid teida sundida agga teida keilda. -

Plö 135, 6. Keis mis Jehowah ta teeb, teeb tema
taewas ja ma peäl, merde ja keikide süga-
waste sees. -

Rom 9, 20. Agga oh inimenne! Kes oled
sinna, kes ja wasto Jumalat kosta? Kes
ja mis tehtud on, ütled teggiale: Mis oled
ja mind nenda teinud? -

Jumal on üks: Jsa. 44, 6. Nenda ütled Jehowah:
Minna olen esimenne, minna olen wiimane,

ja pake muud Jumalat kei minna. -

Eph 4, 6. Üks Jumal ja keikide Josta, kes on keikide
üle, ja keikide läbbi ja teie keikide sees. -

Meie ristisagus tõhine kedde Jsa. 44.
Jotak. nimetada.

Se suur ning pühha Jumal on nüüd
ennast meile ilmutanud imelikud wiisi
kolmes olemisses, kuidas ta iggawestelt ajalt
iggawesti on:

Isa - Poeg - Pühha Waim
Isa - lornioje läbbi; Poeg - ärra-
lunnastamioje läbbi; P. W. - Pühkijä-
miste läbbi. -

Sepärrast nimetame meie tedda

Kolmainus Jumal!

agga Jumala seest piddine kolmai naw
Jumolleminne on meie üks suur salko
asti! -

Röm. 11, 33. Oh tedda Jumala riikuse
tarkuse ja tarkuise sügawust! Kui
ärra arwamatta on tema kohtomist
miste ja ärra moistmatta terna wiisi.

Se suur Jummal on ennast meile ilmu-
tanud ja oma wägge näitnud lornioje läbi,
ja näitab tedda ikka weel salko läbbi et ta
keik köiab ja üllespab.

Kui meie siddasinnast mailma kättele panem
ja read astud, mis siin mailmas on, siin näem
1) et mailm isse märkamalka suur on: Täi-
ke, kuuwa kätthed; meie mail on üks piisok!

2) Et siin mailmas üpris wägga paljo arjad
ja lomad on. -

3) Keikil on oma seadud wiis: kohhus, puu,
lomad oma taiduspegu, inimesed. -
etc. etc.

Paljo on ka wägge maitse lomad!
üks on kappas keik arjad on lomad,
üks kes keik torgaste on seadud,
üks kes keik loali tse ja üllespab

Kurjaks waimuks, kurratiks, n. t. s. 2 Petr. 2,
4. Jud. Ram. 6. salm.

IX. Mis süggused on need kurjad Ingrid
ehk kurratid?

Need kurjad Ingrid on ka waimud, wägge-
wad, kawwalad, pettised, rojased, wallelikud;
agga se jures Jummalal õnnest lahti, ja pimme-
dusse abhelattega Finnistend iggawesteks huk-
katusseks. Neid on ka üpris paljo, neil on isse
wallitus, et teine on surem teist. Luf. 11, 15.

*X. Mis tewad need kurjad inglid?

Nemmad pannewad allari Jummalal wasto,
ja puawad innimesse hukka sata, neid kurje in-
nimesse nende rummalusse sees kinnipiddada, weid
waggasid ueste Jummalast ärra augutelleda.

XI. Mis on sepärrast meie kohhus?

Meie kohhus on (1) Jummalat süddamest tän-
nada, et temma omma Poia on läkkitanud meie
lunnastajaks ja õnnisteggiaks, et temma ka
kurrati tödd meie süddames piddi ärra kkkuma.
(2) On meie kohhus, et meie keigest wäest kurrati
melewallast selle sure Jummalal pole pörame. 1
Joan. 3, 8. 1 Peetr. 5, 8. 9. Ebr. 2, 14. 15.

II.

Neist nähtawaißt lomadest.

*I. Mis süggused on need nähtawad lonad?
Keik mis meie filmaga woime nähha.

*II. Kes on need üllemad neist nähta-
waißt lomadest?

Need inimesed. 1 Mos. 1, 27. 28. Ap. T. 17, 28.

*III.

*III. Kas sa ussub, et Jummal ta sind on lonud?

Tah minna ussun, et Jummal mind ja keit lomad on lonud. 139 Paul. 14-16. f.

*IV. Kust on Jummal esfimesse innimesse ihho lonud?

ühhest mulla tükkest. 1 Mos. 2, 7.

*V. Kust temma hinge sai?

Jummal puhhus temma ninnasse ühhe ellawa hinge. 1 Kor. 15, 45.

*VI. Kuida on Jummal innimesse lonud ihho polest?

Jummal on temmale annud silmad, kõrwad ja keit liikmed, ja enne kui innimenne patto sisse langes, olli ta se ihho keige liikmettega ilma pattota ja waewata.

*VII. Mis ta hinge sees lonud?

Moistust io keit meled. 94 Paul. 9-11. f.

VIII. Mis on se moistus?

Moistus on se, et innimenne woib midbagl õprida, tähhele panna ja meles pidada.

IX. Mitto meest on Jummal lonud?

Wis, (1) on kuulminne, (2) näggeminne, (3) haistminne, (4) maitsminne, (5) tundminne.

*X. Mis esfimesse innimesse nimmi olli? Adam.

*XI. Mis temma naese nimmi olli?

Ewa. 1 Mos. 3, 20.

*XII. Kust Jummal Ewat loi?

Adama külje-luust. 1 Mos. 2, 21.

*XIII.

Si üks keige arja teygia, mailma ühes-piddaja, taewa ning ma loja on Jumal. - Keit innimesed waiwad moista ja touda, et üks Jummal on, seft Jummal taew turristauwad sedda lo ühes. - -

Algmois olei Jumala lomine taiste hea. - Mos. 1, 31. Ja Jummal watis keige se peäle, mis teoli kinnad ja wata se olei wägga he. Nad üllemad lomad on need Waimud Inglid taewas ja innimesed Ma peäl. Keit Waimud said sees laded, et naad piddid pühad ja õnsad ollama; agga Wägga ei taktud Jumal neid enne jura piddada. -

Inglid on meite es näggematta, meie ei jada neid nähta. - Kui naad ennemist keit innimesega rääkisi, ja innimesed neid ka näggid, siis Jumal teggi neid nifuzuse, et kinnimene neid wois oma filmaga nähta ja oma kõt waga kuudda, agga need samad innimesed oleid ka wägga waggad.

Üks spus ja wägga ning pühha Ingel ei taktud Jumala hea ja õige walleit-just al jada, ja sai se läbbi kurjast ja õnnitumast. Temmaga taggareft wad moimed tused waimud ja said kurjast. Nenda sai Jumala jura lomise sees üks kurri walleit ja seätud = spõrg haud. Kurrat etc. - Kurjad waimud. -

Siin Ma peäl on lesamu Kurrat nüüd ka naad wõstid oma kaw waluse läbbi. Ei Temma issi ei wõi mitte ennam tassali pöönda ja õnsast fada, seft et

terra oma ennese taltmisega Jumalast
on taggand; agga need waasad inimesed
wainood weel õnneks jada, sest et need
keis arowatelemise läbbi on pakkuse
sanud. -

Põrgohaud on Jumalast mahbijätud
sest Jumal epoke neile inglidete, kes patto
keinud, mitte armo annud, waid on neid
pimeduse abhelattega põrgo lüppa-
nud ja äraannud, et need põrgopäewi
kinnipetaks. - 2 Petr. 2, 4. -

Ja need inglid, kes oma hakkatust
ei hoidnud, waid oma eluasest makha-
jätud, on tema surepäewa kohtoni
iggauekse Wangipõlwe pimmeduse
di kinnipiddand. - Jud. 6. -

Agga Jehannane Mailm epoke weel
mitte Jumalast melkajätud,
waid inimeste peäle on Jumal armo
heitnud ja on kannatanudwendaga,
et ta saaks weel morneid peäs ta
ja arnawaleifida Põrgohurwatast.

Inimesed piddid Ma peäl üks Jumal-
laste sugu olema - paradisi: ello.

Adama ja Ewa sees olei keis se sugu
lõdud. - 1 Petr. 3, 20. -

Inimese = ühe king ja waini
kinge ja waimo polest piddid ta Jumala
sarnane olema; agga sarnati pettus
läbbi sai keis se inimeste sugu kolla
rikkatud. - Salmo - langminne

Sehe läbbi on wale waini lehta walit-
susse ala sanud ja on surma põlwe
alea heidetud. - viid waini ad sid. -

*XIII. Kelle sarnatseks on Jummal inni-
mest lonud hinge polest?

Jummal on innimest ennese sarnatseks lonud,
nenda, et temma olli pühha, õige ja õnnis.

*XIV. Ons innimenne Jummalala sarnat-
seks jänud?

Ei olle mitte jänud. 1 Mos. 3, 1-7.

*XV. Mikspärrast mitte?

Sest et temma kurrati pettusse ja kawwa-
lusse läbbi Jummalala kässust ärratagganes, ja
sõi sest ärrakeeldud puust. Rom. 5, 12.

*XVI. Kelle sarnatseks on temma siis
sanud?

Kurrati sarnatseks. Kal. 5, 19-21. Ewes. 2, 2.

*XVII. On siis Adama patto läbbi keis in-
nimested kurrati sarnatseks sanud?

Jah, on sanud, Jummal parrago! ja se läbbi
se keige surema hädda ja waewa sisse sattund.
Rom. 5, 12. Eark. 2, 23. 24.

XVIII. Kunda on innimenne kurrati
sarnane?

Nenda on innimenne kurrati sarnane, et tem-
ma ommast wäest ei kolba ühtegi head teggema,
agga wägga usin ja walmis on kurja teggema.
Rom. 3, 10-18. 1 Mos. 8, 21. Jer. 4, 22.

XIX. Mis suguse hädda sisse on innimen-
ne patto läbbi sanud?

Se sure hädda sisse, et temma on üks wihha
ja surma laps, se on, Jummalala wihha ja ig-
gawesse põrgo pira wäärt. Ewes. 2, 3.

*XX.

† XX. Kas Jummal siis meid tahhab
jätta kurrati sarnatseks?

Ei tahha mitte; sest Jummalal ep olle hea meel
pattuse surmast, waid et temma peaks pattust
peästetud ja õnsaks sama. 1 Tim. 2, 4.

XXI. Agga kes hoiab ja toidab
innimest?

See Jummal, kes tedda on Ionud.

XXII. Kuida ta toidab neid?

Temma annab peäleegi rided, kingad, sõ-
mise ja jomise, kodda ja maia, naese ja
lapsi, põllo, weiksid ja keik wilja, keik ihho
ja ello tarwidust ja toidust, rohkest ja igga-
pääw. Ap. 14, 17. Ose. 2, 8.

XXIII. Kas Jummal weel enniam head
meile teeb?

Jah teeb, temma hoiab ja kaitseb meid
keige hädda ja kurja eest. 91 Paul. 9. 10. f.

XXIV. Kas Jummal murretseb kurjade
innimeste eest?

Jah murretseb, teeb neile palju head, ja
hoiab neid, muudo tappaks kurrat neid keik üh-
he hobiga. Matt. 5, 45. Rom. 2, 4.

XXV. Kes Jummal enniam waggade
eest murretseb?

Jah Jummal murretseb enniam waggade eest,
ja kaitseb neid. 1 Tim. 4, 10.

† XXVI. Kas siis waggad sedda wäärt on,
et Jummal neid peab kaitsuma?

Ei olle mitte waggadke sedda wäärt, palju
wähhem need kurjad. 1 Mos. 32, 11.

XXVII.

Jummal on nüüd oma pattha pärrest
Kurjade waimude arwo fees, ja seepärast
Jumala wilha al. -

liikha meel on surm; liikha meel on
waen Jumala wastu, sest tema ei heita
ennast Jumala keiso alla, sest et tema
walgi heita. - Kes liikha fees on, ei woi
Jumala mele pärrest olla. - Rom. 8, 6. 78.

Patto pärrest tuleb meie peäle keik
hädä, wahis, haigus, surm ja hukatus.

Keik innimesed on nüüd seue riikatud
põlwe fees ja sündinud; keikide sabbi on
se kuri hirmo läbbilainud, et keik on
pattuse ja Jumala auust ilma -

Pärripat.

Agga et keik kül meie keik Jumalast ollene
taggand ja ollene pattusest ja nuud, kuma-
tagi on Jummal, meie wastu weel se armo-
line Josa ja iggapääw ja iggal tunnil
tuneme meie tema armo talle ja heleduse
jälgid. - ad. 22. 199.

Josand ei wiivita mitte tootust (nuuda ki-
nonningad sedda wiivitus fees panna)
waid tema on pitke melega meie wastu
ja ei telha mitte et mooringad peawad
hukka minema, waid et keik peawad
meleparandamist kätte sama; agga
Josanda peawo talle. - 2 Pet. 3, 9.

Jo Adam ja Ewa said sedda armo-
tootust Jumalalt kuulda. 1 Mos. 3, 15.

Jumala riik Ma peäl on nüüd
üks armo-riik ja meie eloweg
on üks armo-geg. - Meie peana
sedda aega kabeits pidama, et
Jumala arm meile wa keisus talle

Se on üas arm, mis õnnistust fatal.
 Armult hoiab ja taidab ja kaitseb
 meid; armult appetal tema meid,
 armult kaunistab tema meid. -

Õppi oma patto oiete tundma, et ja
 Jumala arms oiete woid ^{õnne} maiste! -
 Käsi fanna õppetud. -

Röm 7, 7. Ma ei teäwad karja himo pat
 olewad, kui kärs ep oleks elaud:
 Siin ei pea mitte hirmustama!

Kui so pat sulle waeuero on, et ja tene
 enast oma patto parrast ärrakadra
 ja hukkamalõstetud olewad, siis on
 Jumala arm siinule õnnistuseks
 ilmand ja ja hakkad rõnaga sedda
 fanna Jesusest kuulma ja Jumal
 annab siis so palwe peäle ka oiget
 usso ferasse siise so südamesse! -

Woi pörgad ja tema helduse ja
 kannatuse ja pitka mele rikkust?
 eks ja ei tea, et Jumala heldus siin
 peab mere parvanda niise pole fakkid

Agga siine kogud is fennesele oma
 karjuse ja pattust pöõrmatte süda-
 mega Wilha otse kui warandust,
 sel Wilha ja Jumala õige kotto ilma-
 temise päwal! - - Iggawest elle

Karjet annab ta niile, kes heat tekher
 kannatusega hukkaminna motta
 õnne otsewad; agga karjet hirma ja
 Wilha niile, - kes tae fanna ei kule
 agga wõtawad ülekohto fanna kuulda
 Röm 2, 4. 5. 8. 9.

*XXVII. Mis parrast kaitseb ja hoiab
 Jummal neid?

Sedda keik teeb temma isalikkust, jum-
 malikkust armust ja heldussest.

*XXVIII. Mis on separrast meie kohhus?

Se eest on meie kohhus Jummalat kita,
 tännada, tenida ja temma fanna kuulda.

*XXIX. Kas sinna ussüd, sedda keik tõssi
 ollewad?

Jah se on tõeste tõssi.

XXX. Kas siis Jummal need teised lomad
 ka hoiab ja nende eest murretseb? +

Jah temma hoiab keik, mis temma on lonud, ka
 need keigealtwemad lojuksed. Matt. 10, 29. 30. ütleb
 Jesus, et ilma Jummal tahtmata ei lange warb-
 lane Ma peäle. 147 Paul. 9. f. õppetakse, et Jum-
 mal weistele toidust annab, ka neile nore kaarnai-
 le, kui nemmad tedda appi hüüdwad ehk nälja pär-
 rast küssendawad. 104 Paul. 21. f.

XXXI. Mis õppime meie sest?

Et keik innimeste murred ilma on, ja et mele se-
 parrast Jummal pole süddamest peame pöõrma,
 ja keik liad peatoidusse murred mahhajätma, sest et
 Jummal isse tahhab murretseda, 55 Paul. 23. f.

*XXXII. Ons Jummal meile weel
 suremat head teinud?

Jah on teinud, sest temma on meile omma aino-
 sündinud Poia läkkitanud Lunnastajaks ja õn-
 nisteggiaaks, kes meie patto läbbi furrati lapsiks
 ilime sanud. Rom. 8, 32.

XXXIII.

*XXXIII. Kust öppime meie sedda?

Pühhe Evangeliummi ehk armö-öppetusfest; ja lühhidelt teise peatükki teisest öppetusfest, fest Linnastamisest.

Teine Öppetus: Linnastamisest.

Minna ussun JEsusse Kristusse Jummal aino Poia meie JEsanda sisse, kes on sadud pühast Waimust, ilmale todud neitsist Mariast, kannatanud Pontsiusse Pilatusse al, risti peale podud, furnud ning mahhamaetud, allalainud põrgo-hauda, kolmandamal päwal jälle üllestoulnud surnust, ülleslainud taewa, istub Jummal omma keigewägewa JEsu parramal kael, seält temma tulleb kohhut moistma ellawatte ning surnutte peale.

I. Kes on meid innimesfi linnastanud?

Jesus Kristus, Jummal Poeg, tõssine Jummal ning tõssine innimenne.

II. Mis

Ep ole ühtegi mu sees õnnistust
ja ep ole ühtegi muud niinet taewa
al inimestele antud, kelle läbbi
nemmed praawad õigaks jama, kui
se nime Jesus Kristus.

Meie Jummal ep olle mitte ükspäinis ürridest, ajast, meiega kannatanud ja meid hoidnud ja kaitnud, et meie parrast jeda elawaga sisse plane hukcatakse sisse jama, waid ta on ippawest ärralinnastamisest meile seadud.

Jesuse Kristusse sees on ilmud ja meile ostaks pandud teik, mis meie ärralinnastamisest tarwis läbbab.

Ei meie ei woiar Jumala armu wõruda, sisse tudda keepärawest kannastada, kui Jummal ep oleris jeda jawa se läbbi arowallikawõ tõttu.

Selle öppetuse on kolm jüggo:

- 1) Öppetus fest, Kes JEsus on
- 2) fest, mis süggust sellest ärralinnastamisest toud temä õna peäl on teinud
- 3) fest, ippawestest JEsuse wäest ja meile wäest.

ad. I. Tema on se jama linnastaja, kes alguwäest on toudud, kelle peale teik waggad mailma algmisest on lodand ja kedda naad on ootand, jüllem kui teik loom, Jumala ja Maria poeg, taoline jama eti.

Kes mind näab, se näab jeda Josa, Joh. 11V, 9.

Se on mo armas poeg, kellest mul hea meel on.

Mk 3, 37.

ad.V. Jesus on Prohvet f.o. Tema on se keisiparrem
keisipühkam õppetaja, kes selguste sedda õpetat,
mis tõsi on. -

Jef. on üllem Preetel f.o. Ta on sedda sügust õhvit
meie eest Jumalale wiinud, mis läbbi Jumala wihha
sai lepitud. - Ta on keisofanna täieste täitnud ja
on meie wõlud tasunud oma werrearrast, ja surma
läbbi. -
Ta on ihunnast meie eest õhwiaks äraaenus
meie pattude eest. -

Ta on meie iggawenne ülem Preetel, kes meie
eest palwet teeb ja meid hoidab. -
Hebr. 9, 11-14. - 7, 25.

Jef. on kuningas f.o. tema wallitseb üle sedda
nõutava ja nõgema lornist, ja isseärrast, õppu-
aitab ja wallitseb temma oma kaggadust ja
oma fanna ja oma p. Waimo läbbi. -
Keis sedda tö nimetase pühha Keis -
Lunnastamis fero. -

Ta on meid annalunnastand cf. X. -
Ja misge on ta meid lunnastand? - oma õppetuse
läbbi ja cf. XI.
Karkus on rästus, et peame pühha ollema;
agga Jumala lapsel on se wõto läbbi antud, et ta
keisile püha olla. -

ad. IX. Jefus piddi fospis inimene ollema, et ta
meile selguste jaoks näitada, kuidas üks in-
mese õigat Jumala ees peab ollema. ja 2) et
ta meile jaoks näitada sedda patto reedmist ja
patto nuktust arrete külge; -

Jumala istand ja
Miksparrast ei lüütud Jumal üht pattust
annimest meite õppetuseks: nukkeld ja fob,
witi oma õigust ülennäitada?
Ei üksi inimene ep oheks sedda wiinud kanda
muida kei ta oheks hukka läinud; agga
tahtis, et üksi ei piddand etc. ja teme
armast ilma jana. -

Keis Jouso ajalix duo piddi ollema
üks lõpmatta kannatamene ilho ja huije
polest, ja piddi ühtlase ollema üks teis

*II. Mis on Jummal Poia nimmi?
JESUS KRISTUS. Wil. 2, 11.

*III. Mis on JESUS meie kele? +
üks ärrapeastja ja õnnisteggia. Matt. 1, 21.

*IV. Mis on KRISTUS meie kele? +
üks salwitud ehk woitud. 45 Paul. 8. f

*V. Misge on Kristus woitud?
Kui ennemuiste ülemad preestrid, Lunningad
ja prohwetid woiti õlliga; nenda on Kristus ka
woitud pühha Waimoga, ja on seatud meie ül-
lemaks Preetriks, Kuningaks ja Prohwetiks.

*VI. Kuida on temma tõssine Jummal?
Et temma Jummalast ommast Isast on sün-
dinud iggaweste. 2 Paul. 7. Mik. 5, 1.

*VII. Kuida on temma tõssine innimene?
Et temma sel aial, mis Jummal oli seadnud,
neitsist Mariast on ilmae rodud. Gal. 4, 4.

*VIII. Ons Jesusfel Kristusfel ka isha
lihha polest?

Et olle mitte, sest temma on pühha Waimust
fadud, ehk walmistud pühha neitsi Maria ihho
sees. Luk. 1, 35. Ebr. 7, 3.

*IX. Miksparrast piddi Jesus Kristus
tõssine Jummal ja tõssine innimen-
ne ollema?

Et temma piddi meie Isand ollema, kes
meid ärrakaddunud ja hukkamoi tetud inni-
mesti piddi peastma ja lunnastama.

*X. Kelle käest piddi temma meid peast-
ma ja lunnastama?

Keisist pattust, surmast ja kurrati wäest.

3

XL

*XI. Misga on temma meid lunnastanud?

Ei mitte kulla eht hõbedaga, waid omma pühha kallid werrega, ja omma ilmasäta kannatamisega ja surmaga. 1 Petr. 1, 18. 19.

*XII. On Jesus Kristus siis kannatanud?

Jah on kannatanud ihho ja hinge polest.

*XIII. Kenne al on temma kannatanud?

Pontsiuse Pilatusse al, kes seel ajal Judarahwa wallitseja olli. Matt. 27, 2. 26.

XIV. Mis kannatas Jesus hinge polest?

Jummala kange wiha patto peäle waemas tedda hirmsaste, ja keit patto wallo ja nuhtlused tundis temma, sepärrast hingistas temma werd aedas, ja kiskendas: minno Jummal, minno Jummal, miks sa mind olled mahhajätanud? Luf. 22, 44. Matt. 27, 46. Joan. 12, 27.

XV. Mis kannatas Jesus ihho polest?

Juda ja paggana rahwas tullid temma kut ühhe rõõwli peäle moakade ja nujadega, siddusid tedda ja wisid kohto kotta, süllitasid temma silmi, löbid tedda russtkaga ja kämlega kõrwa äre, ja kui nemmad tedda kül said teostanud, löbid nemmad tedda risti, ja naersid siiski weel tedda. Matt. 26, 55. 67. Luf. 23, 32. 33. 35. n. t. f.

XVI. On Jesus Kristus ka surnud?

Jah on surnud. Mark. 15, 37. 39.

*XVII. Mis surma temma surri?

Tedda lödi risti.

*XVIII. Miks ta risti surma pididi surema?

Et temma meid pididi lunnastama kässo needmisest

õige alle, et ükxi annest ai wõtta

Kiteldad. 7. lbi

Temma ~~Kütge~~ on arowalikkuks sanud se patto need minne patto peäle ja ühtlase jä ~~õige~~ õige, mis Jumala ees kõlbab. —

Wata, mis sügawa innimeane! wõtta siie kanda patto nuhtlust ja olle siir weel niisuguse ne pähta ja õige innimeane. —

Oh Isand Jumal, heida armo meie peäle! Jamma sees on üks täis kannadulmine, üks täis armastus Jum. ja innimete waato agga mis kato on meie seest?

Se arm selle imelike ilmutamise järe on si et Jumal olei jeeuse sees ja leppit-
tar maailma ispiennelega.

Keis mis tema on kannatanud ja teinud, oleks jündinud meile kuskasid misjeks, kui ep ollaks ühtlase Tema sees ka Jumala armo tootus taeps lainud. —

Meie patto peawad nüüd Tema pärrast andes antas fama; Tema tahab nüüd meid õigeks tegeema ja meie peame patto nuht-
lustest ilma jama, kui agga usso sees ja usso libbi Temma omad olleme. —

misest ja Jummalal wiibast. Kalat 3, 13.

*XIX. Kas jäi ta risti?

Ei jäänud mitte, waid tedda maeti mahha.

*XX. Ons temma haua sisse jäänud?

Ei olle mitte, waid temma on üllestousnud sur-
nust kolm indamal päwal. Luk. 24, 5. 6.

*XXI. Ons ta ka pörgo läinud?

Joh on pörgo läinud kulutama neile, kes
pörigus ollid, et temma se dige önnisteggia, kedda
nemmad ei tahtnud omma ello aial wastowõtta,
ja et ta patto, kurrati ja surma peäle olli woimust
sanud. 1 Pet. 3 19. 4 p. 6. f. Ewes. 4, 9. 10.

*XXII. Kuhho läks temma pärrast
üllestousmist?

Kui temma nellikümmed päwa sai nähtawal
kombel Ma peäl olnud, läks ta taewa, seal istub
temma Jummalal omma keigewäggewama
Jesa parramal kael, pallub meie eest, ja an-
nab pühha Waimo neile, kes süddamest Jumma-
lat palluwad. Ebr. 7, 25. Joan. 14, 16. 18.

XXIII. Läks temma siis kaugele meist ärra?

Ei mitte, waid et temma isse suur Jummal on,
siis on temma meie jures ma-ilma otsani, agga
mitte nähtawal kombel. Matt. 18, 20. 28 p. 20. f.

XXIV. On Jummal siis luliikmid, et Je-
sus dõltakse Jesa parramal kael
istuwad?

Jummalal ei olle mitte luliikmid, egga istet tartwis.

*XXV. Mis on siis Jummalal parram
käsfi?

Se on Jummalal üpris wäga suur au, wäg-
gi ja melewal taewad sees ja Ma peäl.

8 2

*XXVI.

Kuust meie trame Jeddä, et Jummal Kristus
Tullenist jo algmis sed on ennejäädud?

Jeddä õppetab meid pühha Kirii, U. T. ja
ka W. T. - esimese armotust 1 Moos 3, 15.

1 Joh. 3, 8. - abraamile 1 Moos. 22, 18. - Gal. 3, 16.

Jakobule 1 Moos. 29, 10. Tawetile. - Ja Moos ning
keis Propheetid on tema Tullenist enne kühkust
ja selgerte enndätkendarud. Act. 3, 24. 10, 43.

Jesuse sees on keis Jummal arm ja heldus,
algmisest olei tootud, taiesse sanud, menda
et Jummal sees se esija, se tuuo u. m. l. taiesse
on auwalikkus ja nähtawus sanud, kas
kui ta isä ja tema apostlid sedätkä kinnitawad

Mth. 11, 27. - Joh. 14, 6-9. 17, 25. 26. - 1, 18.

1 Tim. 3, 16. -

Kes nüüd Tema siise usub, sellel on seäjä
ja taiesse Jummal siise. - Joh. 16, 28-31.

Ei meie ei wai Jummal se kosa siise usub,
keis meie ei usku Jesuse siise.

Jesus, se inimene sektem. Wädin, on Jummal
pueg, on isä iggawest ajast se Jummal ja se
istub kelle peäle woimo late. - Miks. 5, 1. -

Rom. 9, 5. -

Jesus, Jummalal pueg = Walgus walgusest, Jummal
nägg, Tema Talle, se Janna, mis algmisest olei,
ja mis läbbi keis aja on laded, - se ello.

Kui se näggwetta Jummal, si isä, kedda ükri,
ei nä, egge woi hälla, U. T. ajal on wast
inimistde kaitab, ehk nendega räkib, si isä
on olnud Jesama, kedda U. T. nimetasse Kris-
tus.

Tema on Jummal ainopäädinud pueg, ei mitte kui
meie, armust läpiks wastowõadud.

*XXVI. Mis se on, et Jesus istub omma
Issa parramal käel?

Se on, et meie Issand Jesus sesamma jum-
malikko au ja wäega wallitseb, kui taewane Issa,
ja keikis paikus on. Ewes. 1, 19-23.

*XXVII. Kui temma keikis paikus on,
miskparrast meie tedda ei nä?

Sepärrast, et temmal üks ärrafelletud ihho on;
agga wiimfel päwal peawad meie filmad tedda
nägema. Ap. T. 1, 11. Jlm. 1, 7.

*XXVIII. Miskparrast tulleb temma jälle
wiimfel päwal nähtawal kombel?

Et ta tahhab kobbut moista ellawatte ja
surnutte peäle. 2 Kor. 5, 10. Ap. T. 17, 30. 31.

XXIX. Misfuggused on need ellawad
ja surnud?

Need ellawad on, kes siis Ma peäl ellawad, kui
Jesus tulleb. Need surnud on, kes enne on är-
rasurnud, ja siis peawad ülestouma.

+ *XXX. Mil aial tulleb wiimne pääw?

Sedda ei tea meie mitte, egga Inglise taewas,
waid Jummal üksi. Matt. 24, 36. 42.

XXXI. Miskparrast on wiimne pääw
meile teadmatta?

Sepärrast, et meie iggapääw peame sedda oot-
ma, ja se wasto ennast walmistama. Luk. 21, 36.

XXXII. Kuida moistab Jesus Kristus
kobbut?

Temma moistab sedda möda, kui iggaüks siin
ilmas on ellanud.

2 Cor.

Ta nimetus üksi ennalt Jumala pojaks; —
meine Issa, ja ei mitte meie Issa. —

Jesur korr. jum p. = Jummal, kedda peame augs-
tome. — Kes Tema ei austa, ei austa ka sedda
Isat mitte. Joh. 2, 24. —

imeimeise poja nime = Jesur. —

Oh Teano olge Jumalal iggaewste! Sedda Jumala poega
on meile austa, parrast oma au ürrikofle,
ajak maksajat and ja on imeimeise sonud
waino, küge ja ilko palost! —

Jumala poeg ja imeimeise poeg on Tema leeg
ineliakue wifil ühes kous, = Jesu Kristus, ta si
Jummal uigu ka ta si inimeimeine on mi and
Issand, meie lunnastaja, se oige wad hemeg
mitte ja Jumala wadhel: —

Masiast ilmaledadud ilma mehheta, et ta
ilma pattata pidid, allema, sest et ta Jumalale
waiko ello koonus kobbada. —
Taewa wäed taunistafid. Temma parrast, jagge
kuunistafid, Prohwetid ja enne, ja keige wimne
Doonni se ristia. —

II Sest aralunnastamise tööst!

Jumala õiguise parrast pidid meie pattud
rühheldud sama, ja meie oleimil siis hukka-
moistetud ja orra kadunud imeimeise. — Kui
meid nüüd ometi: pidid aralunnastada ma,
siis pidid se ierka nenda siidima, et Jumala
õiguise ierka siis orraõga illes waiko siis ma
jada. — Ei waiko ingel, ei ürr. lodud wain
ep oleks wainud meid lunnastada, waid se oli
üks õigo siige Jumala armo to, se parrast pidid
meie lunnastaja ta siie Jumal alle ma, ja
ta siie inimeimeine pidid ta ollena wid Not. d.
IX.

Mison. Jis ja ärraluanustamiseks to?²

Meie Isand Jēf. K. on omä inimeseks jama, se
 omä ello, omä oppetus, omä teygade, omä
 konna tamiše, surma ja ülestoumisse
 läbbi, kuni ta jäle Isand jama lask ja sedda
 Waino läuaitas. Mu peäle, - oigel wigel
 lunnastand ja lahti teinud keigist keigist
 melewakust, mis al meie nayo wanjo de
 me ännamala ees, s. o. Keididest pattudest
 surmast ja kussati wäest; nenda etta
 meid enes omäns wotand, kedda ta pü
 haks ja insaks teeb. - Sest nimetame meid
 tedda nüüd omäns Isandaks.

Arja sumala armouse, kes keigist K. sedda
 wisi meile lunnastamisest on teinud
 Kuida on Kristus meid lunnastand keigist
 pattudest?

Kristus on meid ärralennitanud Jumala
 et meie nüüd eadepooldmist kätte jame ke
 eadise elu pattudest, et meie keigist pattu
 mehtlusest hikkatuses peame ilma jama.
 Jumal on tedda, kes ühkeste pattudest ei teonud,
 meie eest patto ohwina teinud, et meie
 piddime Jumala õigusest jame tema sees
 Jumal on inimese mehtlusest keigist keigist
 panna, kes ilma ke; patto ei teinud, ja ta
 meile nüüd tema sees ja tema läbi; armouse
 Jēf. 9:15. Kristus olei tema peäl, et meile
 piddi rakko olema.

Gal 3:13. Kristus on meid ärralunnastand kass
 needmisest, kui ta sai needmisest meid eest.
 Et meid piddi nüüd hea südamis lunnastand
 Jumala wasto, ja uus rõõm jolates, on
 Isand pole pöönda, sest et meid Kristus on

2 Kor. 5, 10. Sest meie peame keif arwa
 likkaks sama Kristusse kohto - järre ees, et
 iggawiks peab sedda möda sama, kui temma
 ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri.

XXXIII. Kuida moistab Jesus nüüd koh
 hut waggade peäle?

Et nemmad siin pattude andeks-andmist ja woi
 must keige patto peäle on sanud Jesusse Kristus
 se omma Isanda läbbi, ja temma sanna kuul
 nud, sepärrast moistab temma neid lahti keigist
 waewast, hukatussest ja nuhtlussest, ja sadab
 neid iggawesse hingamisse ja ilmalõpymatta rõmo
 paika. Matt. 25, 34-40. Joan. 5, 24. Jlm. 7, 14-17.

XXXIV. Mis kohhut moistab Jesus kurja
 de ja nende sannakuulmatta peäle?

Et nemmad siin ei tahnud Jesusse sanna kuulda
 egga temma rigi sees ellada; sepärrast moistab
 temma neid hukka ja annab neid waewajatte ja
 pinajatte kätte. Rom. 2, 8. 9. Matt 25, 41-46.

XXXV. Eks Jesus meie Isand keifi in
 nimesst ep olle iggawessest hukatus
 sest peastnud?

Jesus on keif peastnud ja omma kalli wer
 raga lunnastanud, agga mitte sepärrast, et nem
 mad omma pattuse ello sees piddid jama ja siiski
 insaks sama. 2 Kor. 5, 15. Rom. 14, 7. 8. 9.

*XXXVI. Mikspärrast on siis Jesus
 meid lunnastanud?

Et meie temma ommad piddime ollema,

ja temma rikis temma al ellama, ja tedda te-
nima Kol. 1, 13. 14. Luk. 1, 74. 75.

+ XXXVII. Eks siis kurdad inimessed ep
olle JEsusse ommad?

Ei olle mitte, waid nemmad on kurrati ommad,
kunni nemmad kurrati sanna kuulwad ja patto
tõdd armastawad. Joan. 8, 44. I Joan. 3, 8.
XXXVIII. Eks kurdad ka ei ella JEsusse rikis?

Ei ella mitte, waid nemmad ellawad kurrati
rigi sees, sest et kurrat kui üks kunningas nende
süddames wallitseb. pattused himmud neile kääsib,
ja nemmad ka kui truid allamad temma sanna
kuulwad, ja temma tahtmisse järrele tewad.
Ew. 2, 2. Tit 3, 3. Ilmut. 22, 15.

+ XXXIX. Kes on siis JEsusse ommad?

Need on JEsusse ommad, kes siin ilmas tem-
ma rikis temma al ellawad ja tedda teniwad.
Tit. 2, 14. Joan 12, 26. I Kor. 7, 23.

+ XL. Kes ellawad temma rikis temma al?

Need ellawad temma rikis temma al, kes kui
truid allamad JEsusse sanna hea melega wõtwad
kuulda, kelle süddames meie Jssand Jesus Kristus
kui üks kunningas wallitseb. Kal. 2, 19. 20.

*XLI. Kuida peame meie tedda tenima?

Iggawesse õigusse, waggadusse ja õnnis-
tusse sees, nenda kui temma on illestousnud
surnust, ellab ja wallitseb iggaweste.

XLII. Kelle käest tulleb iggawenne digus,
waggadus ja õnnistus?

Ei mitte meie käest ehk wäest, waid ükspäinis
meie Jssanda JEsusse käest. Temma üksi on
woinud meid lunnastada ja meile iggawest di-
gust

Keikide pattud on Jss. kannud; Keikide cest
on Tema oma woad arrawalleand pattudeandess,
endmidess ja iggawest arralunnasta mist
on Tema inimeste leidnud; - agga ei mitte
keik ei: tohki, agga woi tedda lunnastamist
omale pärrida. I Joh. 2, 2.

Kes ei woi sest arralunnastamisest kasso sada?
Need, kes ei tahha pattule lunnastada!

Ni taeste kei sinna sedda patto wiikad ja
sedda armo otteid JEsusse läbbi, ni toiste anab
Dumal sinulle JEsusse pärrust so pattud an-
daks!

Sinno polest on tarwis üks kindel ellaw
leok JEsusse jõe. -

Mis on se õige ellaw leok JEsusse jõe?

ilmusite, pühkaga ja õiguse teppakse, et peame
Kõlbama Dumala õigusse ees!

B) Kuida on Krist. meid lunnastanud surmast?

Kristus on sedda kartust surma cest meitelt arast-
wõtnud; Surma käest on ta woinust wõtnud, et
meie ei kardaks enam mitte sedda tulewa wiikra
ilmumist, agga sedda iggawest surma ja hukat.
ja ta sest weinsilikust surmast teab ta meid
wabhass, et meie pärrust ikko surma woina
keho jõe sada. - (Jestpidamine uusjündimund)

C) Kuida on Krist meid woinust Kurrat?

Patto läbbi ja surma läbbi on Kurratil meile
meite üle. - Temma on se küspäiw ja se kaheaja kes
isfi meite peäle surma löös tab, et ta Dumala õig-
käest waga nouab, et meie Temaga peame wõit-
jõe sanna. - Kristus on meid õiges wiikra
kõõl meite peäle sünd tosti? kes wõib meid huk-
maiste, kui Dumal se on, kes meid õiguse tab.
Kes Kurratil wõib lewa wõit middu; pärr-
et Dumale paig, se k. isfi meie patto on
kannud?

Oh. a. h. ka teid ei tahaks kussut mitte ei, heame
 lahtilasta, Jst. Kiekatusest peawad sin istu
 weel olema; jae teid nayo kawuul us leble
 Keleya patto pale kuttub, pea jale nayo moony
 Louaer ^{lahtis} ja jine wägge Mailma laste
 jellfi jisse, temma kussa kaht nist higgema.
 arjga meid ei woi; ka mitte pette, kui usku
 Kri turse jisse seigome. Kristus on wägge
 wam tadda, ja kussat pöggenob taest; mie
 uk on so wainut, mis Mailma ärrawoi
 dab.

Se pärrast piddi Kristus ku kolbe lahkata
 kurrati: Kiekatuse ja tema kawaladma
 fuudo samu ja meie rönusta misets on
 se illesoijotud, keida Oepo kurratit orra
 waidri sel korral ja keige oma elloga

Mie waine kül oma kätt mis järele oppida,
 mi miepeame usk ma; agga usk mie seest
 elawast saab, et meid se läbbi, uendatse el jesse
 ei woi; mie mitte omast wäest kätto laida, woi
 se. peab meid kuttuma, walgustama, ärratama
 pühhitama. Jst. laukitub melle oma wainu
 se meid lissariikuid inimesi; jalle peab wäest
 ei p kussat teggema!

Mis on tarwis, kui meie aiate tõi polett Jstut k.
 tahame omess Jstadeks nime tada?

Meie peame tema sarna kuulma ja oig
 usklikud ristiniimesed oloma. so. pitta wainu
 tunnustas peab meie juudameroloma.

1 Kor. 12. 13. Ei woi ei woi; Jstut Jstadeks nime
 tada, kui agga patta waino läbbi!

1 Kor. 12. 14. Lihhalis meel ei sa mitte patta, mis
 Jumala waino asjad on; se on Tema üks jalle
 dur, ja tema ei woi neid mitte tada.

Röm 3. 14. Ni mitte, kui Jumala waino läbbi juttu
 med sinatied on Jumala lapsed!

gust sata. Temma üks teeb meid diete waggaks,
 kui meie omma patto hädda tunneme, ja judda-
 mest diige usso läbbi temmast abbi otsime. Rom.
 5, 17. 21. Wil. 3, 8. 9. 10. 11. 12.

XLIII. Kawaks peawad need, kes pattust
 pöörwad, Jesust tenima?

Ei mitte üks ehk kaks päwa, ehk nädalat, waid
 allati omma ello aia peawad nemmad kurrati ja
 patto wasto pannema, senni kui meie Jssand Je-
 sus neid keigest pattust, häddast ja waewast saab
 peästnud; otse nenda kui temma on illestousnud
 surnust, ja ei surre mitte ennam, waid ellab
 ja wallitseb iggaweste. Ebr. 10, 35 = 39.

*XLIV. Kas sinna ussüd sedda keif
 tööst ollewad?

Jah, se on töeste töesti. Ap. T. 24, 14 = 16.

*XLV. Agga kas meie woime ommast
 wäest Jesust nenda tenida?

Ei woi mitte, waid pühha Waino wäe ja
 abbi läbbi. Wil. 4, 13. 2 Kor. 3, 5.

XLVI. Kust öppime meie sedda?

Teise peatükki kolmandamast öppetusest, püh-
 hitsemisest.

Kolmas Öppetus:

Pihhitsemisest.

Minna ussun pühha Waino
 sisse, uht pühha risti-kogodust,
 pühhade ossasamist, pattude an-
 detse

deks-andmist, libha ülestoustmist
ja iggawest ello, Amen.

I. Mis se on: pühitsemita?

Se on: pühaks puhtaks, ja waggaks t'ggema.

II. Kes teeb innimesi pühaks?

Suur Jummal keige-enna miste õpetakse püh-
has kirjas sedda pühha Waimo tō ollewad, et
temma pühitseb. Esak. 36, 26 27. Rom. 15, 16.

III. Mis läbbi pühitseb temmia?

Jummal sanna ja Sakramentide läbbi.

IV. Mis on pühha Waim?

Pühha Waim on kolmas seie aino Jummal
ollemise sees, üks ainus tõssine Jummal, Jēsa
ja Po'aga Apost. 1. 5, 3. 4.

V. Miksparrast nimmetakse tedda
pühaks?

Separrast, et temma isie pühha on, ja neid,
kes Jummal sanna wõtwad kuulda, pühaks
ja waggaks teeb. 1 Kor. 6, 11. Joan. 16, 13.

VI. Kas inimenne ei woi mitte ommast
wäest Jesusse sisse uskuda egga
waggaks sada?

Ei woi mitte: sest ükski inimenne ei woi om-
mast melest ja wäest Jesusse Kristusse om-
ma Jesanda sis'e uskuda, egga temma jure
sada 1 Kor. 2, 14. Joan. 3, 6.

VII. On siis inimenne nenda foggone
arrarikkutud?

Inimenne on nenda arrarikkutud, et ühtegi
head temma sees ei olle, et temma ei woi, egga
tabha

Sedda elawat woko sama Jumala käest
pühha Waimo läbbi, ja selle woko sees pühit-
setakse meid.

Mis on p. W. tō meie pühitsemise jures? -
ta ärratab meid patto unelt, ta näitab
meile seiwise armastust ja orno ja kuttul meid,
ta walgustab meid, ja aitab meid ühtepalko

Mis pühitseb Tema meid?

Jumala sanna läbbi, sakramentide
läbbi, ja mitmes wiisil meie elso läbbi. -
ad. VI. & VII.

Lihaid meid ei sa mitte kätte, mis Jumala
Waimo asjad on; se on temal üks jöledus ja
toma ei woi neid mitte turda. 1 Kor. 2, 14. -
Jumal on se, kes omi p. W. läbbi meie sees, et
meid talle meid ja waimo selha Tema hea tegeparra
Kas p. W. talle? Kas so meid warts p. W. pühit-
sema? - Ei mitte! Sa pead Tema järele
iggattema, pead Jumala sanna ja sakram. jure
kima, tedda palluma, ja orno süddant Temal
lasti teygema ja keige warts woitlema,
mis tedda woies keelda, so siise tullemeft
ja siid pühitsemast.

Ja mis keleb tedda? - Keik pat, liha kima,
silma himme, mäelma armastaw. -
Keige se warts pead sa woitlema, mäida
arrafalgema, liha rioti löma ihhald-
mistega ja himudega, segeid kooja kiusatuse
wasto pämema! - Gal 5, 24.

Meie Waim ep olle mitte hea, egga pühha,
waid meie woime wast pühaks sada
Jumala Waimo läbbi, separrast nimeta. Pühha
Waim!

ad. VIII. Ap. teg. 26, 47. 18. — Ma lakkitan ja
pagganatte jure, nende silmad lahti teygana
et nemed pimedusest wõiksid pöörduda wal-
guse poole ja Sadara Waimusest Samala pole
et nemed wõiksid pattude andeks andmist jela.
ad. IX. Mis on õndis k. Riigeespiter oma p. W.
omma Längrittele? —

Näli: pühi, pühke, kui nemed palwe ja pal-
musega kolis oliid ja Jeesuse tootust ootid.
mis olei p. W. esimeane k. Längritte ja
Apostleide fees? —

Nemmad said kange Tule puhumistega ja kühki
mõisiga ning Tulee keledega sedda imeliste
tarkust, kuis sedda kuulutama ja õppetama,
mis naad Jeesusest oliid kuuland, nende kuis
Jes. oli taotand; „Agga kui: Sinu se tae Wain
tulel, se jühkudao teid keige tae fosse Joh. 16, 13,
ja se kooostis p. W. kedda mino Jofa tahkel
lekkitada minno nimel, Jofama peal teid õppe-
tama keik, ja teie onle tühjetama keik, mis
minna teile olen ütletand Joh. 14, 26. —

12 Apostlid. Petrus (Simon p.), Johannes, Wilippus,
Jängrid ja Andreas ja Jakobus
Bartholomäus, Thomas, Matthäus, Jakobus, Ju-
das (Tadäus), Simon (Kanaas), Judas (Iskariot)
ja Jofa asemele Matthias. Tärrast sai Jofanda
läbbi wäl p. p. Paulus Apostle ko walestetud. —

Naad keit on nüüd sest ajast sedda armo õppe-
tust p. W. wies kuulutanud tahhetega ja ime-
teygudega ja nende üht risti poggadust Läng-
ritte Judara kawa ni kui Paggana raku kaff.
Jeesuse õppetud = Apostleide õppetud. —
risti poggadus on siis se uus p. W. Jomine
kas Jumal fees ekab ja inimiste Waimude
ülle ja nende fees wallitfel. —

tahha isse-ennest mõttelda, räkida ja tehha, mis
dige ja hea on. 1 Kor. 2, 14. Ewes. 4, 18.

VIII. Kuida sawad siis innimesesed
Jesuse jure?

Kui pühha Waim neid Ewangeliiummi
ehk armo-õppetuse läbbi kutsub, omma an-
nettega walgustab, ja dige usso sees pühhi-
seb ja hoiab. Ap. T. 26, 18.

IX. Mis on Ewangeliium ehk armo-
õppetud?

Se on need rõõmsad saannud, et Jummal
omma Poia keifile innimestele, kes kurrati me-
lewalla al, on lakkitanud lunnastajaks ja õnnis-
teggiaks. H

X. Kas siis keif innimesesed wõtwad ewan-
geliummi sanna wasto?

Ei wõtta mitte. Rom. 10, 16. Surem hull
põlgab sedda, ja ei tahha keigest pattust pöörduda.

XI. Ons neil, kes sanna ei kule, Ewan-
geliummi sannast kasso?

Neil ep olle ühtegi kasso, sepärrast et nemmad
omma pattuse ja rummala ello sees tahtwad jä-
da; agga neil on surem kahio, sest et nemmad
omma Jssanda tahtmist teadwad, ja ei te sedda
mitte. Luf. 12, 47. 2 Kor. 2, 16. Ebr. 4, 2.

XII. Kas Jummal tunneb neid, kes ewan-
geliummi sanna wastowõtwad?

Jummal tunneb neid iggawesest aiaast, ja on
neid enne ma = ilma algmist ärrawallitsenud.
Rom. 8, 29. 2 Tim. 2, 19. Ewes. 1, 4.

XIII. Mis kasso on neil, kes ewangeliummi sanna wõtwad kuulda?

Kes ewangeliummi sanna wõtwad kuulda, neil on se suur kasso, et pühha Waim neid omma annetega walgustab ja dige usfo sees pühhitseb ja hoiab. Rom. 15, 16. 1 p. 16. s. Tit. 2, 11-12.

XIV. Mis suggused on need sinna sed pühha Waimo annid?

Dige usk, dige armastus Jummal ja inimeste wasto, kannatlik ja tasfane meel, ja keik muud head kumbed, mis Jummal omma kaskude sees kassib. Kal. 5, 22. Ewes. 5, 9.

XV. Kulda walgustab pühha Waim sanakulelikkud omma annetega?

Kui temma nende süddame rummalust ja pimmedust ärrawõttab, ja pühha tarkust neile jälle annab, et nemmad diete moistwad sedda kurja ollewad, mis nemmad enne ei usknud kurja ollewad: ja et nemmad sedda ka diete usknud, omma hinge õnneks tarwis minnewad, mis nemmad enne nenda ei moistnud egga usknud. Ewes. 1, 17. 18. 19.

XVI. Mikspärrast õõldakse: temma walgustab?

Se innimenne, kes rummalust armastab, ja ei tahha heal meel Jummal sanna diete kuulda ja õppida, se ellab sure pimmedusse sees. Kui nüüd pühha Waim ewangeliummi sanna läbbi tedda kutsub, ja temma kuleb ja usub Jummal sanna, siis peäseb temma sest surest waimolikkust pimmedussest, ja saab targemaks, ehk tulleb walgusse ette; sepärrast õõldakse: pühha Waim wal-

mis on nüüd pärrast wõndunud selle ühke pühha ristilõggodusega?

Tarkatusest oleid keik koggoduse liid med ühke ellawer uskur. Kuine küse, liid med, egga sedda suremats se koggodus laski, kui moard jo sündis koggoduse lapsis, siis se colimenne pühhitse ja waggodus kaddus ka; - umrothi: kus was nisjude sees, ja nenda on se luggu praegõ weel ma peal, egga kummatagi jääb etka se üks pühhoristilõggodus, Kristo p. Waino läbbi kogu seätud ja kristust sanna peale rajatud. -

Kes on nüüd selle koggoduseliid med, mis nähtaw on ma peal ja ka wäljuspidrite kumbedega on seätud? -

Keik need, kes sedda usko kolmaino Jumala siise tunistawad, - Kennel Jumala sanna õppetus on, mis siibi ramato sees üllewad on, - kes need sakramentid pruukiwad, mis Jeesus on seädud. -

Olego nüüd kül, et koggoduse illo ja ka õppetus koggoduse sees mitmis kolhas jo mitmel wiisil on riknutud ja ärrafiggata, siiski hoiab se õffard kummatagi ka sedda riknutud koggodust ja pruukib sedda nüüd inimeste katusmisses ja kaawatamisjess mitmel wiisil. - Kes õppetuse amet, siiso tunistaw ja sakramentid on, jääs on ristilõggodus. Se on siin ma peal ühke noda sarnane mis merresse wisjatakse ja keigeluggu kalle kokkõ weab, mis nemad, kui se kais on, weddawad ülles äre ja istuwad maha ja kogguwad häid astjude siise, egg a pakkaid wisatawad nemad ärra. -

Kristus ütles: Nenda peab se sündinud Mailma
aja lõppetusele; ingeid peavad wälja minema
ja kurgi õigede seast ärra laskutama ja peaw
neid tuleks ahojõ siise keitma; jäl peab olla
illumineerida ja karmaste kiristamine. Pa
siis ütles Jesus: Kes olete teie sedda Keit
moistand? — Mth 13, 47 etc.

Mis peame meie sest mõtlema, et se rist-
kõggodus nüüd on laskutud? —

Jaawsti rahwa kõggodus — Hõnnerahwa
kõggodus — Lutheruse rahwa kõggodus. —

Jummal kannatab sellega; agga ükspäini
need on taepolest se õige pühha kõggod. liikum.

Kes Jumala sanna ja seuse seer. pruukwad si
kes enast lasewad pühhitteada p. w. läbbi.

oh. a. h. Siin ma piäl on palju waleliikuid,
falleliikuid, uleskõrte ja kurgad kõggod.

sest; neil op olla muud, kui se paljas ristitah-
wa nime, agga ei naad oma nime pärrast.

Ei se Jumala kotto ees kei sama rahwa seina.
Teie peate nüüd peu su enast selle kõggodusse

liikumise isi kunnistama oma ristmisje uelma
misje päwal; oh. a. h. et teie siis mitte nende

seltsi siise enast ei anna, kes palja nime pu-
lest kõggodusse on, waid et teie Pühha W. läbbi

Ka saawste sanna läbbi ja sanna se. läbbi õig
uhojõ seer pühhitteada, sedda addeko Jumal,
se Jofand! —

Mis on pühhade osfa ja minne? —

Se on se õige töösiine Jofanda sef. kõggodus,
mis selle wallawu kõggodusse seer on se ta miis

istumise, muist taewas on, — keide meinde
innimiste kõggodus, kes on Jumalale pühhi-

setud p. w. läbbi. — Wagustat awori õnnimise
Kes meie teame selgele, kes ne adde pühhitteada
õrrud on? — Ei mitte! — Pa sa sa sa sa

walgustab, se on, wiib pimmedusfest walgusse
ette. 119 Paul. 104. 105. f. 1 Petr. 2, 9.

XVII. Kuida päästab pühha Waim rummalusfest?

Kui temma neid, kes JEsusse sanna mõtwad
kuulda, ueste sünnitab, et nemmad mõtwad om-
ma patto hädda tunda, kahhersedada, ja õige usso
läbbi omma pattust ello parrandada Tit. 3, 5. 6. 7.

XVIII. Mis on uussündimine?

Se on, kui Jummal omma sanna läbbi õige
usso walgust innimesse sees sütab, temma kowwa
süddant tummaks teeb, et temma woib illestous-
ta waimolikkõ surma seest, ja ue ello sees ellada,
sest et temmal uus meel, mõtte ja wiisid on.

XIX. Mis on patto kahhetsemine?

Kui inimenne omma patto pärrast süddamest
kurb on ja wihkab pattud. 2 Kor. 7, 10.

XX. Kuida pühhitseb ehk parrandab pühha Waim usklikud?

Kes omma patto kahhetsewad, ja ueste on
sündinud, neid pühhitseb pühha Waim nenda, et
temma nende süddamed õige usso läbbi päaw pä-
walt waggamaks ja puhtamaks teeb walle-usust,
ebba-usust, wihhast, kawwalusfest, wallest, ning
keigest kurgast himmust, et waggad neid ei armas-
ta, waid kowwaste nende wasto pannerwad. Ap-
post. Tegg. 15, 9. Ebr. 12, 7-11. Rom. 6, 12.

XXI. Mis sugguse usso läbbi pühhitseb pühha Waim?

Õige usso läbbi; sest walle-usst teeb innimesse
wallatumaks ja kurgemaks. Wata 2 Peat. 6.
Rüsim. 78. lehhe küljes. 2 Petr. 1, 5-8.

XXII.

XXII. Kes hoiab waggad dige usso sees?

Pühha Waim, kes neile diget usso on annud, se hoiab ka dige usso sees otsani keik, kes wallatumaal kombel ei põlga Jummalala armo sanna.

XXIII. Kuida nimmetakse neid hopis, ked: da pühha Waim kutsub, foggub, walgustab, n. t. s.

Neld nimmetakse pühha risti-foggodusseks ehk pühhaks.

II.

Pühhast risti-foggodussest, ja pühhadade osasamisest.

I. Mis on pühha risti-foggodus?

Keik pühhad risti-innimesed siin Ma peäl, mis pühha Waim Ewangeliummi ehk armo-õppetusse läbbi kutsub, foggub, walgustab, pühhitseb, ja Jesuse Kristuse jures dige ja aino usso sees hoiab. 1 Pet. 2, 9.

II. Üks üks ainus foggodus?

Jah, on üks ainus, kellel on üks Jummal, üks Kristus, üks Waim, üks õppetus, ühhesugused Sakramentid ja üks iggawenne ello. Ewef. 4, 3-6. 1 Kor. 12, 4-13.

III. Eks olle mitto risti-foggodusid siin Ma peäl?

Et kül mitmes paikas Jummalala lapsed on, siiski on nemmad keik ühhes kous Jummalala ees üks ainus foggodus, kelle pea Jesus Kristus on; otsego üks ainus ihho on, ja selle küljes on mitto liikmet. Rom. 12, 4. 5. 6. Ewef. 4, 15. 16.

IV.

innimeane ei woi teiste süddomad tunda, waid kumal on se, kes neld tunde, kes tema omma ksedon: siis ussune meie pühhadade osasamisest, siis ja seäl, ehk küe se naggematto on ja lautud ma peäl; egga küinidel pühhad on ühhesugune kuto minne, ühhesugune uss ja waim, ühhesugune kaiminne ses ussus, naad on kui üss ehk, kelle pea on Kristus, ja kes siin Maime läbbi; ka teine teisega ühhes on. — Iggar kothar, iggar põlwees waid sinna — kes ja innimeane jo pathune olled — pühhad de arrur olla. ✕

Waimo läbbi, on naad ussus; lotusjes ja armastusjes keik ühhesugused ja kui naad teine teist tundwad, siis palluwad naad teine teise eest, ja aitwad teine teist waino. Liikude ni kui alkoholidude, orjade polist ja jawad ka keik ühhes õnnistussest osas. Joh. 13, 35. Seppsamalt tundwad keik, et teie minne jüngerid ollete, kui teie armastus on isekeskeis. —

2 Kor 6, 16. Tunnistage teine teisele isekeskeisomad eksitused, ja tehke palwed teine teise eest, et teie terwees jata. —

Ehk kül naad pathused iggapäiw on slawid, siis arwatakse neid kumetagi; iggapäiw diges sepukse pärrast, ja neid pühhadetarse sanna ja waino läbbi; ühtepukko. — Kui nemad kül siin Ma peäl altes well ibnuwiggatu ei ole, waid pleawad wõitloma Pathaga, Muilmaga, Kumet, ja surnaga, siis naad teadwad ommeti, et neil jo on osja pühhadade pärrandussest taewas, mis ja on se pärrast ikka rõõmsad lotusjes! — ja sofand hoiab ja kaitseb omma ksed ja armad neile iggawest ello — ja nemad ei jä elledis kulle

Agga ühheft innimesest peadja ometi; ka teadma, kas ta on pühkade arrojese, ehk ollematta, kas ta on ellaw ja tospine kofanda koggodusse like, u mitte? — Kes on seuke? — Sinna isf: pead ez refest jedda teadma! —

Agga äng peatko ürk; ispienast, möthelby. Noh külap mind ikka waotower kalf. Zepose on ägga ma pelee ja ni kurri; külap ma ikka ole äng riitiiinimene etc. — O. a. b. ei se latta konda, kui sa nenda äng kattes mötter oleis lonkamas; selge, kiidet, ustud pühha Waimo kunnistur peab so süddameg allema. —

Sepärrast peab iggäks, kes Jumala ees kui deserte omu tahab seista, möthes ja ellus lakkuma sealle: kaude ristiiinimete külgest, ja takkanoudma äigast, uokro, armastust ja rahho nendega, kes deserit paktast süddamest appi hüüwad. —

Seks on awis, et meie waesed pattufes annast koggodusse fees lasteme pühhitseba Puhha Waimo läbbi, ja keis neid armoaatid hästi poukime, mis seltoke läbbi meile püh. tsemisteks on seätud: Jah, siis jumme meie jedda äiget uut kindla Waimo, sedd pühha Waimo kunnistust süddamest!

Kas need Puh. andid on siis taoste keis de ristiiinimetele taotud? — On kül moru seppesed P. W. andid, mis mitte keididele ei anta, (immed tekha — Jum. loana Kulutada). — ägga need andid süddame pühhitsemisteks on keididele taotud, ja on keididele tarwis, ja neid peab

IV. Mikspärrast döldakse: pühha koggodus?

Sepärrast, et pühha Waim sedda pühhitseb ja puhhastab pattust. Ewes. 5, 26. 2 p. 19. f. n. t. f.

V. Mikspärrast döldakse: risti-koggodus? Kristusse pärrast, kelle õppetust pühha koggodus wõttab kuulda, ja Kristusse risti kanda kannatlikko süddamega. Matt. 16, 24.

*VI. Kussa tunnukse pühha risti-koggodusse ollewad?

Seäl, kus 1) Jummal sanna selgeste ja puh-taste õppetakse, 2) pühhad sakramentid Kristusse seadmisse järrele wäljajaetakse, ja et kül mitte keif, ommeti monningad kui Jummalalapsed sedda möda ellawad. Joan. 8, 31. 32.

VII. On siis keif pühha risti-koggodus, kes Jummal sanna kuulwad kõrwadega?

Ei olle mitte keif pühha risti-koggodus; surem hulk on jummalakartmatta, kes omma hinge pärrast mitte ei kaäna murret nenda, kui Jummal sanna õppetab. Matt. 7, 13 21. 15 p. 8. f.

*VIII. Mis on pühkade ossa-saminne?

Kui waggad innimesesed pühha Waimo läbbi teine teisega Jummalast, ja teine teise käest issekestis ossa ja kasso sawad. 1 Pet. 4, 10. 11.

IX. Kes on need pühhad?

Keif waggad pühha risti-koggodusse lapsed, sedda pühha Waim walgustab ja pühhitseb.

X. Kuida sawad nemmad teine teisega ühhesugguse ossa?

Nenda, et mis ühhe pühha innimesse pärrast

on, se on ka teise pärralt; Kui üks pallub, siis teisele tulleb sest kasso: kui üks kannatab, siis teise kannatamad ka: kui Jummal ühhe wagga rõmistas, siis teised on ka rõdmsad. Se läbbi nüüd, et üks Jummal la Boim keikide süddames wallitseb, sepärrast tulleb keikide heaks, mis head ial teisele Jummalast antakse. Se on nüüd pühhade õssa = saminne. I Roc. 12, 20 = 27. Ewes. 4, 3 = 7.

III.

Pattude Andeks = andmisest.

*I. Kas sa ussud pattude andeks = andmist?

Jah, minna ussun, et pattud andeks antakse. Ewes. 1, 7. Luk. 24, 46. 47.

*II. Kes annab pattud andeks?

Kolmasainus Jummal, kes omma sullastele ka on meelwolda annud pattud andeks anda neile, kes ommast pattust süddamest pöörwad. Esek. 18, 21. 22. Mark. 2, 7. Joan. 20, 23.

III. Mis pattud annab Jummal andeks?

Keik pattud, agga mitte sedda patto, mis pühha Waimo wasto tehakse. Matt. 12, 31. 32.

+ IV. Mis on se pat pühha Waimo wasto?

Sedda nimmetakse pattuks pühha Waimo wasto, kui innimenne, kes Jummalala sanna wägge ommas süddames on tunnud, pärrast sedda wallatumal kombel põlgab, teotab, ja ütleb sedda kurrati tõ ollewad, mis Jummalala tõ on, ja jääb sefunnatse omma kurjusse sees otsani. Mark. 3, 22 = 30.

V.

iggaüks uskur noudma ja kätte sama oma hinge õnnetuseks! —

Teie peate keik P. W. õnne sama, sest teie ja teie laote pärralt on se kootus, ja keikide pärralt, kes ka keugel on, keddui samal meie lõpand tahkal enne se ju ne kutpada. Act. 2, 34. —

Kis sa wast oiete ussun P. W. sõs, kui so sõs tunnistab ja tunub, et ta ka sinna peäle on wäljwallatud, et ka sinna temalt õsta sada!

Agga kas meie sa ote P. W. annid jofand, siis, kui meid ristiti? — Muidagi; agga cimitsefeda teie meie peame pärrast jod meid annid meile hoidma jofist; ka heamelega teie na pühha sada, meid iggafena P. W. pühhitse meie jofale. —

Pühhitsemine = meie pattefud same pühha, et Jummalala meilef oiete armsad olleme; — Des. Ks. Arsalunnas toimine saab oiete meite oma pärranduseks, et meie too poleft paltust ja suumalt laltif same ja uut ello oma süddamef tunneme, sepärrast = uendaminne, uesfündimine! —

Kes se uesfündimine fündib. ärkifelt ühhe korraga? — Ei mitte! — haige innime is ja ka ühhe korraga teewest, waid oma korraga ja seadusef järele kaub se haige, piisat haual. — Walnis uesfündin on se uollik innimeane, siis kui ta on on saad fündala jures! —

Kuida pühhitse nüüd P. Waim meie? — Mis on tema tõ meie uesfündinise jures? —

V. Eks siis Jummal ei woi ka sedda patto andeks anda?

Kül Jummal tahhaks ja woiks sedda andeks anda, kui nisuggune tigge innimmenne wõttaks ommast kangekaelussest pöördä; agga et nisuggune ei pöra mitte, sepärrast ei woi Jummal temmale sedda andeks anda. Luf. 12, 19. Ebr. 6, 4. 6. 1 Joan. 5, 16.

*VI. Kellele antakse pattud andeks?

Neile, kes ommad pattud diete tundwad, südda mest kahetsewad, ja õige usfoga Jeesuse käest abbi otsiwad. Esek. 18, 21. 22. Rom. 4, 5.

*VII. Kellele ei anta pattud andeks?

Neile, kes tahtwad omma rummalusse ja patto sees jäda. Joan. 8, 24. Ap. T. 8, 20-23.

*VIII. Kas need, kennele pattud andeks antud, patto kiusatussest ka foggone lahti on?

Ei olle mitte. Ebr. 12, 1.

*IX. Millal sawad nemmad sest lahti? Kui nemmad surrewad. Rom. 8, 22. 23. 24.

IV.

Lihha üllestousmisest.

*I. Kas keik innimesed peawad surrema? Jah peawad. Rom. 5, 12. 6 p. 23. f.

II. Kes on surma innimesse peäle saatnud? Ei mitte Jummal, waid kurrat, kelle kaddeusse ja petrusse läbbi keik innimesed patto ja surma sisse sattunud. 1 Mos. 3, 3. 4. 5. 13. 19. Rom. 5, 12.

III. Kuida tulleb surm innimeste peäle? Monne wiisiga: Teised surrewad wannusse, teised

1.) Ta kutsub meid: ta äratab meid patto
 unneft Jumala körso läbbi, ja näitab meile
 siis helderte sedda armeliot Jumala tahtmiss,
 Jeesuse läbbi, meid lura nastala ja õfaks teha.
 Nanda olle me meie riidinnainesse Keis Kut-
 sutud ühe pühha kutomiofega Jeesuse Kõrso
 õfalanõfale, Tema rigi, Tema auafiofe,
 et pühhad päre andusest peame õfajama.
 Jumal on meile enne armõ kulutanud
 ja paaranud, enne meile selle jäwale õgat-
 fefime ja palefime. —

Misõga kutsub P. W. meid? — Ewarg. ehk õp-
 labbi; — Oppetuse ameti poleft kappoduofe
 fees kutsub P. W. — Oppetuse amet on õpostõs
 ajaot fiatud. — Oppetaja fanna agga peale
Piibli seest wõttud fana! — Oppetuse amet
 on nõdõatthe abbis fiatud!

Teised panned tähkel sedda Jumala fana, teised
 ei lali; fõst wiid X. XI. XII. — Kõrso fannime.
 Kes õite tähhele panned ja kuleb sedda
 kutomist, selle südda me fees

2.) Sünnitab P. W. tõsift kahetsõfariist, et
 meie oma patto häddy õite tanneme, et meile
 sest kahjo on, ja et heafmõõga talle me fana
 ka armõ ja meleparrandamist kätte fada,
 ja kõi õite kahhetel, se pöra ka seft patto
 mis ta kahhetel; seft

3.) P. W. muutat sedda patto kahhetõfara
 idant menda, et ta tahhõ se rõmõga selle
 Jumala pole pöra, kes sedda oi helderte kut-
 sul, kellest ta taab, et ta tahhal aitada ja õn-
 tuks teha. —
 Kõrõ meiga füllele sü nõda P. W. juhõemise
 pärele Jeesuse püre, Tema käest patto
 andõbandmist ja uut ello wõtmõ!

teised haigusse läbbi, teisi tappetaks wäggise; teised lähhendamad omma ello aega, ja surewad enne aega lianomisse, prassianisse, liajulgusse ja sure kurwastusse läbbi. 2 Kor. 7, 10.

*IV. Mis on sepärrast meie kohhus õppida?

(1) On meie kohhus õppida ja moista, mis hirmus asfi pat on, mis pärrast innimesed peawad surema. Rom. 6, 23. 7p. 24. f.

(2) Peame allati ennaste mele tulletama, et meie surelikkud olleme. 90 Saul. 11. 12 f.

(3) Peame meie õige pattustöödemisse ja õige usso läbbi iggapäwa ennast walmistama omma surma wasto. Mat 24, 42. 44. 2Pet. 3, 11-12.

*V. Mis kasso on neil, kes sedda südda mest õppiwad?

(1) Et neil ep olle tarwis surma karta, sepärrast et Kristus omma surma läbbi surma ülle woi must sanud. (2) Et surm neil ep olle mitte üks Jumala nuhtlus, waid keige hädda lõppetud.

VI. Eks siis innimesed ei jä surma sees?

Ei jä mitte. 3Imut. 29, 13.

*VII. Kas nemmad siis surmasti peawad üllestousma?

Jah, peawad üllestousma. Joan. 5, 28. 29.

*VIII. Mil aial?

Wiimisel päwal. Tan. 12, 2. 3. Joan. 6, 39.

*IX. Mis peab üllestousma?

Ei mitte hing, sest hing ei sure; waid lihha ehk meie ihho, mis mullaks lainud, peab üllestousma.

*X.

Kes Jesus. jure siis on lainud p. W. arais, se Jaab 4.) P. W. läbbi; sedda tunnistust seid damerse, et ta pattud on andeks ostud.

P. W. nimetat kakkhetsepat ja usklikud pattust selle usso fter, et ku temo pärralt se pattude andeks ostmine on, mis alg- misjo oli; teatud jo Jesus. Ks. fees kowwawat kinnitud. — Ja se se me hea südda me tun- tus, et minna pattude andeks ostmist kind- 14. 15. se on se õige meliparranda meid kowwawat wäggi ja halli kor; se on se wa- mus, mis läbbi; wäggewaks same, iggäpäi, heste patto wasto waiteldas.

Pattude andeks ostmine = õigeks moist mine Jumala polest. — Jumal kakkhetsepat, kes õigeks moist, kes agga patto kakkhetsepat seddamega uskud; agga sedda patto p. W. wasto ei woi andeks ostada, ei felle- pinnale agga tulewa ello fees, sest et niis- pattude põlgab jo Jumala oomo jo jääb kowwaks oma põlgumise jo teetamise fees.

Kes nüüd pattude and. nende on omu südd- misse sanud, et naad iski; selgesti tundwad sedda kallist rahko Jumalaga, niid S) waljustab se p. W. iska enam, et naad kull iska enam omu ärrarikkatud põlmet kinnitud agga ku Jumala mo fanna) wägge iska enam tundwad, ja iski ennes sedda moistwad, kui wägga õnnis se hing, kes Jumala jure kippub. — Millal on nüüd sepine and waljustamine õige ja täiens sanud? —

fiis, kui mitte üro painis meie meel ja
maistus selgeminne sedda patto tunneb nin
ka Jumala armo ju. see, waid kui kuis se seest
pidine inaimend ue ello ju. ja mala ju. es
on sanud; = kui: ja sedda ka fiddames tammis
mis ja peast oleed oppind. * Oh Jumal
aites tiid sedda! Tema walguustas
teid, minna ei woi muud, kui: teid oppi-
tada. Arge olge enae mitte rakkul, emu
waite üttelda: „Selge walguus on toorniste
mo fiddames!“ Jah se walguus Isia wõtte
tuule anda tarkuuse ja ilmatta mis se waimu
temma tundmises, et teie moistuse wal-
guustad filmad woiksid näkha keis Tema
larmo ja heldust, et teie woiksite teada
mis Tema au pürra adasle rikkus on
pühade inimeste sees! —

Se pürrast on fiis kõige walguustas
ikka ka pühkisse minne ihhus, ilma
selleta ei sa ükoki Isia andat näkha,
ja mis läbb; si pattude andespoandmine
meile jiduwaks hinge õnnistajaks woi-
lta. f. o. meie fidda saab usko läbb; si
wäes guktas tektud ja läbbi ja läbbi
pühkissetud, ja keis mis meil on, waimu
ja hing ja ihho saab hoitud ilmalaist me-
henda et meie ka pühaks fame keise
oma ello sees. — Jumala Räk on fiis meie
nago ülleskirjotud, ei mitte kui: „Sinna peat
waid nenda et sa ütled: „Ma tahhan, ma woi-
keis waimu Räk, mis meid surma
Räk on lahti teinud, mis meid ellawo-
teeb“

*X. Kas fiis sesamma ihho ja lihha, mis
meil nüüd on, peab üllestouma?

Sesamma ihho ja lihha peab üllestouma,
agga mitte ennam pattune, többine ehk surretik,
waid waimolikko kombatega. Job. 9, 26. 27.

*XI. Kes ärratab furnud üles?

Kolm-ainus Jummal. 2 Kor. 4, 14. Joan. 5,
25. 26. Rom. 8, 11. Luk. 7, 14.

*XII. Mis sugustid innimesi ärratab
Jummal üles?

Keis innimesi, pühaid ja kurjaid.

XIII. Mis kasso on pühadel sest üles-
toumisses?

Et nemmad iggawesse ello ja rõmo sisse sa-
wad. Matt 25, 34. 46. 1 Petr. 1, 7. 8. 9

XIV. Mis kasso on kurjadel?

Ühtegi kasso; waid suur kahjo ja hõdda saab
neile, sest nemmad peawad üllestouma iggawes-
siks hukatussiks ja teotussiks. Jes 66, 24.
Ilmut. 21, 8. Matt. 25 41. 46.

XV. Kas fiis pühadel ja kurjadel saab
ühhesuggune ihho ollema?

Ei mitte: pühade ihhud peawad paistma kul-
pällik omma taewase Isia au rigi sees; agga kur-
jade ihudel saab hirmus näggo ollema. Matt.
13, 43. Jes. 66, 24. Ilmut. 21, 8.

XVI. Mis pürrast peawad needsammad
ihhud, mis fiin ilmas on olnud,
üllestouma?

Et iggawks peab sama palka sedda möda, kul-
temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. Se
ihho

Ihho, mis siin on hädda ja risti kannatanud, ia Jēsusse sanna kuulnud, peab sama rõmus- tud, ia se ihho, mis siin on wallatust teinud, peab sama waawatud. 2 Tessal. 1, 6. 7. 8. 9. 10. XVII. Agga kuida woiwad need ihhud, mis annimogi on põrmuks läinud, ehk mui- do laiale sanud, üllestousta?

Et meie kül ei woi sedda moista; ommeti tah- hab ia woib Jummal tehha üle sedda, mis meie moistame, nenda kui temma on sedda isse tootanud ia kulutanud. Joan. 5, 28. 29.

*XVIII. Mis tulleb siis, kui surnud on üllestoušnud?

Suur kōhhus ia ma-ilma ots. Jlm. 20, 12.

XIX. Kes moistab siis kōhhut?

Kolm-ainus Jummal; keige-ennamiste meie Jēsand Jēsus Kristus, kes on seätud kōhromoi- staks, ja tulleb nähtawal kombel keikide pühha Inglise ja mitme tuhhande pühhadega kōhhut moistma. Ap. Teg. 17, 31. 10 p. 42. s. 2 Tim. 4, 1. Rom. 2, 16. Matt. 25, 31. 32.

XX. Kelle peäle moistab temma kōhhut?

(1) Kurrati ja keikide kurja Inglise peäle 2 Petr 2, 4. (2) Keikide innimeste peäle.

*XXI. Kas keik peawad kōhto ette tullesma?

Jah peawad. 2 Kor. 5, 10.

XXII. Kuida moistetakse kōhhut?

Jummal sanna järrele moistab Jēsus Kristus kōhhut, ei mitte ükspäinis arwalikkude pattude, waid ka süddame mõttele ja nouude peäle, et iggäiks peab sama sedda mõda, kui temma on el- lanud. Joan. 12, 48. 1 Kor. 4, 5. 2 Kor. 5, 10.

XXIII.

ja meie olleme siis taie poleft nago ueste lōdud hea teegudale, olleme ellauad Jum mala lapsed. — —

Nenda on siis keik pūhittamis
1) Kuto minne ja 2) Rakhetse minne
3) Pattušt pōõrminne ja 4) Oigeks moistamine
= pattude andestamine

5) Walgustamine ja 6) Rūhittamine
Se keik on 7) Uus sūdinainne.

Jumal teeb oma p. W. wāest.

Enimes Fakkab ~~sinne~~ maad Jumalale!

Kui Jumal kutsub, siis meie Rakhetse (Põrrogo Jumal. Ei mitte keik; mõned ei pōõrni tēhke sedda kuto mist.)

Kui meie pōõrame, siis Jumal moistab meid oigeks pattude andestamise läbbi. — (Ei keie ei sa tait pattus. Jist et nemad ei ja pōõrmissa tee peäl)

Kui Jumal meid nüüd walgustab, siis meie peame maad andma pūhittamiselle! — —

Kui meie nenda olleme walgustud ja pūhittatud p. W. läbbi — siis olleme ueste sūdinaid, siis tunneme isse sedda uut lohist andestuse; ja oled siis se uus loom Kristusse gees, — wannad arjad on mõda läinud, wata, keik on uus sanud! siis wõtame enneste peäle sedda uut innimist, kes Jum mala Jarnattaks on lōdud tohtise oiguse ja pūhittuse gees. — Siis ajal ja wallittes meid se p. W. keige hea tōle,

fest meie oleme Kristusega koos, ilma kellest
meie ühtegi ei jada; ja ~~tema~~ annab
meile siis wägga kangeks sada tema
Waimo läbbi ~~festpidamise~~ innimesek polk
et meie keige Jumala täiusega jama
haidetud! — Oh. a. h. Ei ni fuggude
ep ole teie well mitte jand, ja minna
ep ole sedda ku well mitte kätte jand;
agga need kallid ja sured taastused on meil!
Oh et agga nüüd se aduro hakkatug teie
sees ollas alga nud, et se p. W. teie ello
sees teid saaks pühitsetada! — Noudlem
sedda pühitsemist teie; se on se ette-
jäätud märk meie õnnistuseas! —
Walwagem ja pallagem! Ja Jumal aitk
et sedda kätte saaksime! Amen.

Kuuda on nüüd ühe uute fündind pühitsemise
pöörja päiminne ja ella mine. —
Ei ta uue ep ole mitte fündind, waid on
ellaw ja tuggu armastuse sees, ja keige
fuggude head teud, karmid ja wifid
on tema sees se Waimo kusse, ja ta
paistab ka maailma rahwa kes oma õig-
ja armastuse teegudega, ja oma fündin-
mes wikkab ta ikka enam keir need
pattud, mis läbbi endise ello polest se
wanna inimeane fündind wõttud s. o. ta
läab oma lilla riigi keige oma ihaldamir-
tega ja fünditab sedda selle Waimo wäes, kes
tema sees ellab. —

Kas need uute fündind inimesed peawad
siis well Pöörja wõitlema? —

XXIII. Kas siis tulleb ma ilma ots?

Jah tulleb, nenda kui Apostel Petrus on ku-
lutanud 2 Petr. 3, 10. ja maenitseb sepärrast 11.
ja 13. salmis. Matt. 24, 35.

*XXIV. Kubho siis sawad pühhad?

Iggawesse ellusse.

*XXV. Kubho sawad kurjad?

Iggawesse hukatusse sisse. Matt. 25, 46.

V.

Iggawesfest ellust.

I. Mis on iggawenne ello?

Iggawenne ello on se kallis Jummal au
ja rõmo riik, ja se õnnis põlli, mis keik waggad
ja pühhad sawad, kes pühast Waimust on
kutsutud, walgustud, ja pühitsetud, et nem-
mad Jummalat pallest pallesse näwad, ja ig-
gaweste ellawad ühhe ilmalõpmatta rõmo sees,
mis meie siin ilmas ei woi mõista. 1 Kor. 13, 12.
1 Petr. 1, 3. 4. 5. 1 Tim. 21, 3. 4.

II. Kes saab iggawesse ello sisse?

Keik need, kes tõeste Jesusse Kristusse sisse
ustwad, temma sanna kuulwad, ja pühha Wai-
mo läbbi ennast lastewad pühitsetada.

III. Kas keikide rõdm saab ühhefuggune
ollema?

Sedda suremat murret fegi siin ilmas on pidi-
danud omma hinge eest, ja sedda enam wae-
wa fegi on näinud, sedda surem saab temma
au ja rõdm ollema. 1 Kor. 15, 41. 42. 43. 49.

H 2

IV.

IV. Mis peab siis meie keigesurem murre ollema, kui meie iggawesse ello sisse tahhame saga?

Et meie peame aegsaste sedda kitsast ello reed armastama, ja wihkama sedda laia patto teed, mis huffatusse sisse satub, nenda kui meie Jofand JEsus Kristus õppetab. Matt. 7, 13. 14.

VI.

Iggawesest huffatusfest.

I. Mis on iggawenne huffatus?

Se on se wägga hirmus ja kurri põlli, mis Jummala fanna sees nimmetakse tulle-ja weewli-ga põllewaks järweks. Jlm. 19, 20. 20 p. 10. f.

II. Kes saab iggawesse huffatusse sisse?

(1) Keik, kes rummalusse ja arwalikkude pattude sees jäwad ellama. Jlm. 21, 8.

(2) Kes omma ihho ja ilmalikkude asjade eest ennam murret kandwad, kui omma hinge parrandamisest eest, kes ma- ilma rikkust, au ja him-mud takka noudwad ja armastawad.

III. Kas keikide wallo ja piin saab ühhe-suggune ollema?

Ei mitte; waid sedda ennam kegi wallatus ja patto teinud, sedda ennam kegi Jummala fanna põlnud; sedda surem saab temma wallo ja piin ollema. Matt. 11, 20. 24. 23 p. 14. f.

IV. Mis peab sepärrast meie keigesurem murre ollema?

Et meie omma JEsusse armo-õppetust heal meel euleme ja wastowõttame. Joan. 5, 24. Keige-en-na

Muidugi! Nende sees hakkab wastse õige lootlemine waimo ja lihka wahhel. - wid. in. -

Noad tegewad ka patto, agga ei mitte kurju meega, kui patteppöörmutty rahwa; sepärrast ulla waid nenda iggapäwase Rakketspöör ja patteppöör misse sees ja otsewad iggapäwse pattude andest-andmist, ja omma sudda metto römusta misseks uskuwad nenda iggapäwse sekk Rakkets pattude andestandmist sekk seppärrast. -

Jah a. h. Meie peame wäitlenu walwa-der ja paludes ja keia piddi hoolt kordma ja omma usku õiget kindlat noud üller-näitma ja siin wäitluse ajal sedda ussinend ollema, omma kuto mist ja ärrawallitsemist kinnitama, sest mille on need keigesuremed ja Rakkets too tuuse armo anniks ontud, et meie nende läbi; jummalikkust olle missest peame osja fama, kui meie same ärrapõygenenust sekk radduwast asjast, mis kurju himo fies on siin Mailmas! - Walwama peame ja paluma, ja ütkepukko isse ennast läbbikatsuma! - Meie teame se hea Jofand kes meie sees on algaan sedda hea Tööd, sedda siin ka konda salab ja lõppetab, meid õppetab, ja juhatab ja hoiab, et meid kül rokkete usib katus olea p. w. wäes, et kindlas jäne otjari, kui iggawesse ello kroonipärrime!

Ormen

Lilka üllertõug, ja iggawestt elu

mis on se ots, kuni peame ustarwad jama
p. W. hõidmise läbi?

Se on se surm, mis patto palwaks meil
keikidel on seätud, sest et meie keik ollene
patto teinud. — Agga usklikkudel ep olle se
muud kui gedlepinatse nukake kome matka-
pannemine, mis nemad ei kardaw, waid
nemmad iggattewad peälegi: «Oh kes
päästab mind sest siinattest surma ihkust,
ja patto ihkust? — Kaosõ on neil surred,
sest et Kristus nende ello on; surm on
neil se täis ärralus naste minne, se
täis uus sündimine. —

Mis siis sündib inimese waima, kei-
ta ihkust saal lahutada? — Se surma-
põli on neil wael üs; aramoißtmatta
põli ja teidnatta põli; meis teume agga
sedda, et meipärrast oma surma alle me wai-
mo polest just rihamoißsugused, kuida me ei
ollimeht moisugused me sin ilto sar die-
lanud; meie mäheto me selgeste keiki endi
ello tegused ja sarnõ; ja need patwad me kelle
sematta ja anduõardnatta oliid, jätwid ka
waino külge. — Lilka lähkõs pormuõs
wain lähkõs jumala juõe, se on nago se ei
meme kokkur, sest kuud kolle jo tehhar
lahutatust pattuõte ja waggade, usklikkude
ja uskmatte waimude wabrel, et igga
üks oma eanese paika peab minnema.
Kes jofanda sees surredaw, on kolle õrõõd
jõõõ Roddo jofanda juõõ; kennel. Jumala jama
on alaud, agga kes om neti sedda ei uskunud,
neil on wachõ ja abharõus; kes ep olle siin
kuulda jama Jumala jama, neil on se surm
mõlue sees wael otada — W. Krist põrgõõõõõ.

ennamiste, et meie ka hästi tähhele panneme, mis
Jesús maenitseb Luk. 21, 36. Walwage ja pal-
luge iggal aial!

*V. Kust õppime meie sedda õppetust
palwest?

Meie katekismusse ramato kolmandamast pea-
tükkist.

Kolmas Peatük.

Õssa meie Palwest.

*I. Mis läbbi same meie Jummalala käest
õiget usko ja keikõsugused muud annid?

Süddamelikko palwe läbbi. Jak. 1, 5. 6.

*II. Ous Jummal ka kästnud palluda?
Jah on kästnud. Matt. 7, 7. 8.

*III. Kelle kohhus on palwet tehha?

Keikide innimeste kohhus, agga keik ei kolba
palwele. Öpp. san. 28, 9. Joan. 9, 31.

*IV. Kes ei kolba palwele?

Se ei kolba palwele, kes melega omma rum-
malusse ja patto sees jääb ellama. Jes. 1, 15. 16.

*V. Kes woib siis Jummalala mele pärrast
palluda?

Se pallub Jummalala mele pärrast kes omma
patto hädda tunneb, ommast rummalusseft ja
pattust põrab, ja Jesusse Kristusse käest abbi
õisid. Joan. 9, 31. 145 Paul. 18. 19. f.

*VI. Kuida peab temma palluma?

Waimus ja tões. Joan. 4, 24.

VII. Kust saab innimenne wägge ja tarkust Jummalat palluda?

Jummalala Waimo ja sanna labbi tulles õige tarkus Jummalat palluda.

*VIII. Mis peame meie palluma?

Keik, mis meie ja meie liggimesse ihho ja hinge heaks tarwis lähhäb. Rom. 8, 26.

*IX. Kenne nimmel peame meie palluma?

Jesuse nimmel. Joan. 16, 23.

*X. Kelle eest peame meie palluma?

Jesse-enneste, Keikide innimeste, ka meie waenlaste eest; keige ennamiste keigide waggade Jummalaste eest. I Tim. 2, 1-4. Mat. 5, 44. Ewes. 6, 18.

*XI. Mil aial peame meie palluma?

Jggal aial, nenda kui meie Jssand JEsus Kristus omma sanna sees käsib. Luk. 18, 1, 21, 36. I Tessal. 5, 17. Ewes. 6, 18.

*XII. Kus paikas peame meie palwet teggema?

Keikis paikus. I Tim. 2, 8. Joan. 4, 21.

*XIII. Mis on keigeparras palwe?

Jssa meie palwe, mis meie Jssand JEsus meid on õppetanud. Matt. 6, 9-13.

XIV. Kas meie ei pea teiste sannadega palluma, kui Jssa meie palwes on?

Kah peame sedda möda, kui meie hinge ja ihho hädda meid õppetab. Ugga keik, mis meie laiemalt peame palluma omma hädda sees, sedda on meie Jssand JEsus meid lähhidelt Jssa meie palwe sees õppetanud. Joan. 17. Ewes. 6, 18.

Õppe-

Mis meie usume kirjide jäwale fest, mis lihhaga peab sündima pärrast surma?
 Si waonna patto lihka peab malleks sama, mis fest ta on waatab, ja mis temu külges Jumala riigile ei kälba, peab ära mädanema ja põrmus sama; lihku ja wesi ei wo: Jumala riik: pärrida;

Uhis ma peon teygema, et ma 100 in on
Jasofade?
Sidda appetab find Jammala pükha kääp
fanna. -

2.) Oygga ma epolle mitte teinud, ja tenren
ka et ma ei jüdagi omest wäest sedda kääp
teita, nenda kuisse kääp wainolison, jüpp
ollen ma ikka kääp need misse al üks änd
kaddunud ja hukkamoihtud inimenne:
Kust ma seian nüüd abbi, kust saan min
ärralunnastamist? - Kes peab min
wilets inimeane! Kes peastab mind
sinnastest surma ihkust? -

Oh kule, ristira kuu wõõtu ristust
selle kama, sam. jõe. - Samal on sulle
õnnistust walmistanud; samala paey on
 sulle abimekells ja õnnisteggiaks jaur,
 2. wain tahab sedda heat ärralunast
 tamise ja pühillemise tood soles
 tekha ja randa fata! -

3.) Oh kuida se saur samala arm
õite minno oma õnniks Jaab?
Palle, jüis peab sulle antema!

Se on se õsi menne kinni hakkenine
iggawesest ellust. -
Kui sa nüüd õppust labbi Jammala omest
olled keulda saud ju tead, et Jeesus sind
waib aitada, ju kui sa omas süddems
ka kääp: oh kas ta waib mind wa
aitada? - Jüis on ka sinule se wõõtar
N. kääp. see üles kääp taud. 100 9, 13.

Oppetus Jssa meie Palwest.

* Utle ülles Jssa meie Palwe essi-
messed sannad?

Jssa meie, ehk meie Jssa, kes sa
olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se labbi armolik-
kult kutsuda, n. t. f.

* I. Kes on se Jssa, kedda meie peame
palluma?

Kolm-ainus Jummal. Matt. 4, 10.

* II. Mikspärrast nimmetame meie tedda
Jssaks, ja mitte sureks Kuningaks?

Sepärrast, et armolinne Jummal Jssa nim-
mega meid tahhab armolikkult kutsuda, et
meie peame uskma, tedda meie õige Jssa —
— issa palluwad. Kal 4, 6. Rom. 8, 14.

III. Mikspärrast õõldakse: meie Jssa?

Sepärrast et meie kohhus on, ei mitte ükspäi-
nis ennaste eest, waid keikide innimeste eest pal-
luda, sest et Jummal keikide Jssa on. Ewef. 4, 6.

IV. Mikspärrast õõldakse: Kes sinna
olled taewas?

Sega tunnistame meie Jummalat suurt au, et
temma ep olle üks surrelik issa, waid üks wägger
iggawenne Jssa, kes ellades ei surre.

V. Mis on se: kes sinna olled Taewas?

Se on: kes sinna olled keigewäggerwam, ilma-
otsata sure au sees, helde ja armolinne, kes kei-

Eis paikas on, heal meel tahhab, ja kes woib aidata keik kes ilma karmwalusfeta temmast abbi o siwad. Jer. 23, 23. 24. Zan. 4. 31. 32. 34.

VI. Mis peame meie weel siin tähhele pannema?

Meie peame ka harti ommad süddamed läbbi katsuma, kas meie ka tõeste Jummalalapsed olleme, kes selle helde taewase Jesa sanna wõitwad kuulda. Sest kes omma rummalusse sees tahhab jada, ja Jummalalanna põlgab, se on kurari laps, ja ei woi julgeste Jummalat ommaks Jesaks hüda. I Kor. n. 3. 9. 21. 22. 24.

Esimenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

I. Mis on Jummalalanna nimmi?

Jummalal isse, temma pühha sanna, pühhad sakramendid, ja keik, kust teid ta tunnuksse.

II. Eks Jummalalanna nimmi olle pühha ilma meie palweta?

Jummalal nimmi on kül isse-enneses pühha — pühhitsetud. 72 Paul. 17. 18. 19. f.

III. Kuida pühhitsetakse Jummalalanna nimmi?

(1) Kui Jummalalanna sanna selgeste ja pühhaste õppetakse, ja (2) meie ka pühhaste kül Jummalal lapsed sedda möda ellame.

IV. Kas meie ommast wäest jouame selgeste Jummalalanna sanna õppetada, ja pühhaste ellada?

Ei joua mitte. Sepärrast on meie kõbbus süddamest palluda: Sedda aita meid, armas taewane Jesa. Jerem. 15, 16. V.

Kaalus on käärtud, mis jä pead tegeema; aaga uuelik innimenne, kes nüüd kül tunnab, et ta kolwato on käärt ees, tahhab ometi hea meelga sedda kisk teha, ja sedda heat tahtmist annab ta nüüd palweto Jummalale teada. — Näed käärt on nüüd selle peatükki sees palweto muuetud.

Esimene palwe sanna = esim. käärt. Uuelik nimetab sedda keigewõggenamet Isjaks. —

1 ja 2. palwe. = 2 ja 3. käärt; ja 3. palweto pallutakse et keikis asjus Jummalal käärt peaks täidetud sanna, et Jummalal tahtmist järle õigus peaks ollema ma peal ja et se sinne maine ello keikis peaks taewa ello sarnatõks sanna. — Sellepärast palweto igapääl Ceib, pattadesandis, arwapeastõus.

Kül woim, kui siina woib uskuda; keik woib sündida sellele, kes ussub! — Ja weta nüüd on wist si esimenne palwe. — Isjaks, minna ussun (s. o. ma tahhaks kül uskuda; ja s. o. usko hakkatus Mehe palest.) aita minna uskmatto süddame. — So nüüd se si. w. õppeta li sind erka. — Parreminne palwema ja sügema, et jä täiemaks lähhad oma usko ja oma ello sees ornastõks Jummalal wäeto. — Ja se keigeparrajas palweto on siis se, kui se sanna waim meie ast ja meie sees palweto teeb õhkomistega, mis üroki ei woi ülle sälda! — Sest waim küllele siis meie nõdrustele appi, kui ni

ei tea mitte, mis meie peame paluma
nenda kui kohus on! —

Kas teame ka felyeste ja kirilaste, et meie
palus Jumala pole meid aitab? et mille
selt on niisugusid kopsid? —

Oh muudugi! Sest Jumal on isegi kirikute
leibid meid haledeto kaitnud, et meid
kõik head palus ja palumistega teinud
juras peame ottinud. — et meie teada
Jummal palub meid, et meie teada
peame paluma. —

Oh a. h. ärge mõtlege pis mitte, et se neg
kõik on, et peame paluma, loaid
tekkimise da müüd Jumalale laaga!
Oh mis waene lugu, et innuimeid seida
nagu kopsid arwawad, et peame
paluma. — Ei se pole ka mitte palus!
Mis on Jumal tootanud neile kopsid, kes
teada oiete paluavad? —

Jummal, kes kopsid kui kohus woi
keik üle seida teha, kui meie moiste
ja palume, oh alymistest ja W. T. ja U. T.
seida tootust kiinitanud, et ta teadab
anda leida, kes teada ottinud ja õrrap
neid, kes teada süddamest appi küüdiwad, ja
teha keik, mis wõlkkand ja kaeft nõu-
wad! — W. T. õn palus palus kõned ja südi
agid ullerhiipid; ja küüd - ka; ja inga
wõid jaab seida koh kette tunne, et Jumal
imeid palus sügil palumisi; tekkel palus.
Kas teie ep olete seida weel mitte tunnud?
Oh kattuige agga! —

V. Kes ei pühitse mitte Jummal
nimme?

Kes teist wist õppetab ja ellab kui Jum-
mala sanna õppetab, se ei pühitse mitte meie
seas Jummal nimme. Esek. 36, 22. 23.

VI. Kes õppetab teist wist, kui Jum-
mala sanna?

Se, kes õppetab, et innimenne ommeti woi-
daks sada, ehk temma kül omma rummalisuse
sees jääb, ja ussub ja peab need kõned, mis
Jummal ial ep olle kaitnud. Matt. 23, 23.

VII. Kes ellab teist wist, kui Jummal
sanna õppetab?

Kes ei lasse mitte pühha Waimo läbbi omma
süddant parrandada, ja lobab ommeti daks
sada, et temma kül seida tööd armastab, mis
Jummal omma sanna sees on keelnud.

VIII. Kas meie isse ennast walle õppetus-
se ja kurja ello eest woime hoida?

Ei woi mitte. Sepärrast peame meie Jum-
malat süddamest paluma: Se eest hoia meid,
armas taewane Jesa. Joan. 17, 15. 17.

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

I. Mitmesuggune on Jummal riik?

Kolmesuggune, (1) Wäe-riik. (2) Armo-
riik. (3) Au-riik

II. Mis on Jummal wäe riik?

Keik sefannane ma-ilm, kus Jummal keikide
lomade üle wallitseb. I Maa r. 29, 10-13.

H 5

III.

*III. Mis on armo riik?

Pühha risti = koggodus, ja iggaühhe Jum-
mala lapse südda, kus ta omma armo ja san-
na läbbi wallitseb, ja nenda omma pühha risti-
koggodust hoiab ja omma armo andedega täi-
dab. Rom. 14, 17. Luf. 17, 20. 21.

*IV. Mis on au riik?

Iggawenne ello. 2 Tim. 4, 18. Luf. 22, 28. 29.

*V. Mis sagguse rigi pärrast pallume
meie siin?

Ei mitte wäe-rigi pärrast, mis sees meie jo el-
lame; waid meie pallume armo = ja au = rigi pä-
rast 2 Tess. 1, 11. 12. Rom. 8, 17. 22. 23.

*VI. Eks Jummal riik tulles ilma meie
palweta?

Jummal riik tulleb kül ilma meie palweta
isse ennesest, — meie jure tulleks.

*VII. Kuida tulleb Jummal armo = riik
meie süddamesse?

Kui taewane Jesa omma pühha Waimo
— ning seäl iggaweste.

VIII. Kas saab au = riki?

Kes pühha Waimo armo läbbi Jummal san-
na on uskud, ja Jummal mele pärrast el-
lanud omma ello otsani. Ilm. 2, 25 = 28.

IX. Kes panneb Jummal rigi wasto?

Kurrati riik. Kurrat nimmetakse sepärrast ma-
llma jummalaks, kes pimmedusse sees wallitseb.
Ewef. 6, 12. Ilm. 12, 7. 9. 2 Kor. 4, 4.

X. Mis on kurrati riik?

Se on patto riik, seäl sees ellatakse Jummal
ja temma pühha sanna wasto. 2 Kor. 4, 4.

XI.

Kuida meie ristirikwas tohime ja peame
panalat paluma? —

Jesa nimega tedu nimetades peame desuuse
nimel tedu paluma s. o. desuuse sanna järrele
desuuse käsjo järrele, desuuse taktmist, jannele,
lesst et meie jess jalgiste teame, et meie se
Jummal hea mele pärrast on. —

Kes woiw nüüd desuuse nimel palweta tedu, mis
ta teab, et se hinge kasta ei si talle! (riinust
oma taktmist, et patto tö woiw rouda
minna). —

Kes pattoste palub, ei se mitte! —
Se pärrast kui meie palu me, ei pea meie
mitte salalikkud olema, müüdo meie palu-
me ja teotama oma palwega Jummalat!

Joes peame meie tedu appi küüdnä!
s. o. meie peame ka taaste ka tundma ennest
ka hädä sees olewad, ja peame taaste
ka mötlemä jelle peäle, küüdnä meie palumä!

Ei minna ei woi ühtegi wägijä rouda —
agge Jummal takkab hoo omiligu rogi kottõn!
minna ollen patto — agge Jummal
on omolinne! —

Luk 18, 13. peab kuige palu se ühtopallume
üllem sanna olema! —

Mis meie tohime palu se Jummal wäest
palweta? — Reik, mis meie tarwidakse
ihho ja hinge polest! —

Thi 4, 6. agge murrettese ühtigi, waid laste
leige oma palumist palu se ohkamist
täbbi tönnoga Jummalale teada sanna
murret peawad palwets sanna!
1 Peti. 5, 7. Thi Reik oma murret tona
peäle, ja murret teie est! —

Muidugi on se hinge murte se keige äärmiselt
ja hinge hädä püvvest peame keige ena mitte
paleuma! —

Palve = palumine, eest palumine, tona-
minne, kiitmine = Kõnne Jumalaga

Mis se on, et peame lojumatte paleuma!

Ei se pale mitte, et meie lojumatte peame paleu-
fannad tegemä, waid meie peame ka

tood tegemä, mis meid on nästus, ja

kes Jumala tahtmist ei takka teha, selle

palu ei wai Jumala meie püvvest olla.

agga keige tõjures peame ikka omus mõtte

Jumala ees olema; ja et meie riisuguse

toetegiad oleksime, siis on tarwis, et meie

wakkest isjäärre is palwe fannad läbbi

arratame ja toetame. — Sepüvvest komikul

ja õntul ja sõna ajal, ja igga kod kui p. w.

meie südamaid isjäärre is digutab ja pallude

ajab. —

Palwe fannad woitwad mitme suguse olla!

Paljo fannad ja piisut fannad! — Agga irna palu

meie Jumala ees ja ei mitte ilma kirjand

inimese ees; agga irna hüblene ka mitte

inimese ees palwet tegemä, kui südda kut-
sub! —

wäjuspididised aujad kombed. — põlu ei

makka lüngema, kaed riiti pannema. —

Äge oppetage mitte lapsi enne küed riiti panemä

enaga naad tekked omel; piisut maistwad

meie palu on. — Paljus wäjuspididised

kombed ei takkenda ühtegi! —

Palu ka teine tüfega, kui armastus ja sõna

olite! —

Züdde oppetab paluma; Jumala armoeeni

mei kätte same, oppetab loinama; ja armastus

oppetab lojumatte paleuma. —

XI. Kes ellab kurrati rigi sees?

Kes patto ja rummalusse sees tahhab jäda,
ja armastab sedda, mis Jummal on keelnud,
se ellab kurrati rigi sees. Rom. 6, 16.

XII. Kes ellab Jummal rigi sees?

Kes omma kalli Dnisteggia JEsusse sanna
armastab, ja sedda wõttab kuulda, se ellab
Jummal rigi sees, ja Jummal riik on selle
süddames. Joan. 17, 8. 24. Ebr. 12, 28.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui
taewas, nenda ka Ma peal.

*I. Mis pallume meie siin?

Et Jummal tahtminne peab sündima.

*II. Eks Jummal tahtminne ei sünni
ilma meie palweta?

Jummal hea armolinne tahtminne sünni
kui — jures sünniks.

*III. Mis tahhab Jummal?

Et meie omma patto hädä peame tundma,
JEsusse omma Dnisteggia sisse üskma, pühaste
ellama, ja nenda iggaweste õnsaks sama.

*IV. Ons Jummal tahtminne ikka hea?

Jah, on hea; ka siis, kui temma nuhtleb, et
kui meie sedda ei moista. 135 Saul. 6. Jes. 45, 7.

*V. Kes peab Jummal tahtmist teggema?

Inimesed keik peaksid Jummal tahtmist teg-
gema, agga waggad üskpäinis woitwad sedda teh-
ha pühha Waimo abbi läbbi. Rom. 8, 14.

*VI.

*VI. Kuida peab Jummalatahtminne
Ma peäl sündima?

Nenda kui taewas Ingrid ja õnsad innimesed sedda teggewad. 103 Paul. 20. 21. f.

VII. Kas siis Jummalatahtminne nenda
woib sündida Ma peäl kui taewas?

Et Jummalatahtminne kül usklikkuis ei tehta ni täieste ja ilma pattota, kui taewas; omme ti kuusawad waggad pühha Waimo armo läbbi Jummalatahtmist tehha keigest süddamest, rõmoga ja ilma kawwalusseta. Ebr. 13, 20. 21.

*VIII. Kes julgeb Jummalatahtmist
wasto panna?

Need kolm hinge waenlast: kurrat, ma-ilm ja meie lihha tahtminne.

IX. Mis siis kurrat tahhab?

Zemma tahhab, et innimesed ei pea mitte Jummalatahtmist kuulma, mitte uskma, mitte pattust pöörma egga õnsaks sama. Luk. 8, 12.

X. Mis on ma-ilm?

Ma-ilm on keik kurjad innimesed, kes isse kurja armastawad, ja teisi wõtwad eksitada.

XI. Mis siis ma-ilm tahhab?

Ma-ilm tahhab, et need Jummalatahtmist, kes isse usso läbbi kurrati käest veäsnud, peawad nende kombat ja wisid heaks kütma, ja nende nou järrele ellama. 1 Tess. 2, 15. 16.

XII. Mis on lihha?

Lihha tähhendab siin meie kurja pattust süddant. 1 Petr. 2, 11.

XIII.

Õnne ja a dige paluudu keigest süddamest on se keige parrem; agga Isja me. paluud fannade fees anta se meie pühha oppetust jekt, mis meie keige ena mitte peame paluud sepärrast pruigitas. Sedda paluud waika kui nõnned kour on, ärrata mis sear ja jühhatamisest. — Ja selle fees on ka keik kour, mis ial üks weene pattune woib paluuda. — Keik paluud mis sear, mis ei mau ikke nende pühha paluud mitte jija, ehk mis nende wasto on, — ei kõlba mitte. —

Isja meie paluud

Jummal, se keigewagru, tahhab meie Isja olla! Surem meel kui Isja ja ena armastus on se taewase Isja armastus. —

meie = meie feltis on paljo usklikkuid Jummalatahtmist, kes tedda paluudwad.

Kes se alled taewas = kartuofega ja lotust ja prame tedda paluudma. —

h.
Sest et meie ap olle wul mitte täieste Jummalatahtmist pühha Isja lapsid, siis meie ei woi kül keige õpituus meid ärrat paluud, kui, pühha, etc. f. o. Oh et meie sedda oiete ärramoistawime, mis se kalle Isja nime on! Oh et ka toepolest se lapsed woi olla, kes mitte palju fanna polest kind kour, ei nimeta! Cith et meie ilmaasjato sedda

nime ei pruuki!
a) Kus innimesed tedda ei tunc: „Oh oppeta neid, sedda tuncma! — Ilmuta ennast neid ikke, ennam!
b) Kus walle oppetus on ja walleust: „Oh enna selget oppetust, ja hoia meid keige oppetust faga
c) Kus keige tuncma on ja agga karriello: „Oh ärrata et meie õnnele läbbi sedda oiet tahtmist

Uuon; Oh et keik Mailm oppits, Sind. Es fah
 nimmetame! Oh et walle oppatus ja seggen
 Jenna iggar kolles kants! Oh et keik Kes
 palwas ütewad, mei dsofi! Ka sijn Jenna
 kulieksud lapped oma elw fees. waikeid olla
 mie tuuirtame jio sin et mie kaad
 Kophus on, Keis Samala nime aures telha
 ja footome nuud, et meie sedda hea melega
 ka takkeme; sest mis ma pulkun, sedda ma
 omet, ka takka, nuudo teen ma wallat
 ja narrin sedda, Dedda ma pallun. Oh mölle
 sijnu äppa omas süddames, mis se süddame-
 tungja sin nule wöttars waartada. —
 Oi, oi rahwas walletawad paljo oma jio
 mie lobbi fenisega! —
 Oh japaawast pallogara ennin, kui et too
 lame! —

2 4. 3.

Kui Samala nime pühhotsetakse, jio talleb tau
 riis, j. o. Temma armoric. —
 Oh kui mitto ristiaimosepud tundwad Samala
 nime, agga ei pühhitse sedda; ai seäl polle
 Samala armoric. —
 Kui mitto paggana rahwas ei tea weel ühes
 Samala nimest. —
 Samala rigi lappes peame jama ja jäma!
 Jio olime d. lappes; kui ennast ka lasseme Tomp
 wallitseta. — Ta waleitsete p. W. läbbi. —
 Kurrats riin sifab Samala rigi wasto. —
 Oh anna mie iäka kokke minn omä p. Waime, et
 mie mitte üspäin hakkame et. waidet
 ka faie nass faasime, nenda et iggawast
 jo auwigi perriabs waimegada. —
 Samala tahtminne juiis kül ämo mie pui, h. on.
 lomioses ja kohtoraisioses; agga meie
 palume, et miel süddamed faasid Temm p. W.
 läbbi wallitsetad et mie Samala tahtminne
 hea melega tekkime! —

XIII. Mis on süis lihha tahtminne?
 Lihha tahtminne on keik kurrad himmud ja nou-
 ud, mis süddames rouswad, sepärrast on meie
 lihha kurrati ja ma- ilma surem söbber, ja wöt-
 tab heal meel sedda kurrja nou wasto, mis
 kurrat ja ma-ilm annab. Kal. 5, 16. 17. 18.

*XIV. Mis nou on süis neil kolmekstel?
 Temmad ei tahha lasta meid Jummal
 nimme pühhitseta, egga Jummal rikki
 meie jure tulla. 2 Kor 4, 4.

*XV. Kes tahhab meile nendesinnaste hin-
 ge waenlaste wasto appi tulla?
 Armolinne taewane Josa tahhab isse keige
 nende kurrja nou ja tahtmist rikkuda ja keelda.
 Rom 16, 20. 1 Joan. 3, 8.

*XVI. Mis on süis temma armolinne ja
 hea tahtminne?

Et temma meid kinnitab ja hoiab kindlaste
 omma sanna ja usso sees meie otsani.

XVII. Kas Jummal tahhab sedda ka
 tehha?

Jah temma tahhab sedda tdest tehha, sest se on
 temma armolinne ja hea tahtminne.

Relias Palwe.

Meie iggapawast leiba anna
 meile tännapääw.

*I. Mis pallume meie süin?
 Keik sedda, mis meie waese ihho toidusses
 ja älespiddamisses tarwis lähhäb.

II. Kelle

II. Kelle käest same meie iggapäwast leiba?

Omna taewase Jēsa käest, kes meid on lonud, hoidnud, ja toidull tootanud. 132 Saul. 15. f.

*III. Kelle eest pallume meie iggapäwast leiba?

Enneste ja teikide eest, waggade ja kurjade eest. Matt. 5, 45. 1 Tim. 2, 1.

*IV. Kas Jummal annab ka kurjadele iggapäwast leiba?

Jah Jummal annab iggapäwast leiba kül ilma meie palweta ka teikile kurja innimestele, et temma se läbbi neile tahhab omma rohke armo teada anda, kas nemmad wõttaksid targemaks sada ja pattust pöörida. Rom. 2, 4.

*V. Mikspärrast pallume meie siis?

Meie pallume sesinnatsē palwe sees, et temma meile annaks sedda moista ning tännoga wastowõtta meie iggapäwast leiba.

*VI. Kas siis waggad ja kurjad omma iggapäwast leiba wastowõtwad üh:
hel wiisil?

Ei mitte, waid waggad wõtwad omma leiba tännoga wasto; agga kurjad tännamatta süddamega. 1 Tim. 4, 3. 4. 5. Sir. 50, 24. 25. 26.

VII. Kuida wõtwad siis waggad omma iggapäwast leiba tännoga wasto?

Nenda et nemmad moistwad sedda dietē, et nemmad middagi wäart ep olle, sepärrast ei reisk ka nemmad ka mitte Jummalat wilja pattuks, waid prugiwad sedda omma enneste tarwidusseks, toitwad waesi ja kütwad Jummalat.

VIII.

ku põhjus süüis Jummalat tahtmine, agga meie palume, et Jummalat keegi armalinud tahtmine siis ma peäl süüis, et meie ka taewasig. orjalestest pääsime. Nenda kui lauev :-

Mikspärrast pallume siis ma peäl Jummalat tahtmine wees mitte Tema laste tahtmine? - Soft et siis alles weel üks kurri tahtmine waltitob, ja se peab arwa wõitud ja murtud sama. - Kuida süüis? - wāt. Katek.

Kela kurratid! - Tema tahhab, et meie ei pea uudeks ja õnsaks sama! - Päästa meid maailma awibatellemisest ja eapitamisest! - Maimeis fial. Kurjused ja orjad kurratid. -

Oh aita mo nõdrust! - mo omma lihha on nõdder ja ei takko sedda heat tehha. -

Oh inimene! panne tähele mis sa pälid! - Mis sa sedda paleud, kui sa seft ei kolige, mis Jummalat tahtmine on? - Agga innimene wõtleb ivera: - minne tahtmine süüis! - Sedde wasto pallume niid uolig ristiinimene: Sinne taht seft se on parrer, kui minne. - O i arm. Päästa meid! Karwata meid ja korriksa minne ka, et ma se lapsiks woin sada. -

II

Selle palwe sees tunnistas uolig ristiinimene et Jummal se on, kes keik talo aral, ja et Temma se on, kes keik tood õnnitab ja kui Tema sedda tahhab, õnnitamathu jastu, et siis teftgi ei woiaks meila kaapuks tulla. Keie kurjadel inimtel, kes Jummalat mitte ei tännad ja omna iggapäwast leiba, et o. on naid jannad andid inimene ka kurt. - Kui se omna iggapäwast leiba hästi prugida, siis tannad ka Jummalat. -

Kui ürs innimeane ütku waele heat tub ja
tunale wieja ehk rakha a waul, et ta ei pea
nälgä surrema, agga jefama prukib jeda
fääs, et ta kõrsko lähkäh, ennast totis joo.
Jeda raiskub ja siis surreb! Mis kofa
on tal fest. — wat. VIII. —
Oh durtal aito, et — mis si meile annad, kõrsto
faas wastawoatid ja siis takt meile jata
prugitud! —

ad XII. meie tohime jumala käest otu di
kük, mis rakkoliste ja hea ello tarwis
fawis lähkäh, kui se meile kas fup on,
ja sepawast tohime sedda keik paluda,
agga meie ei tea mitte selgeote eto eto.
separrast: „Lapse miid rakkul olla fuke
iggapawase leibaga, mis ja meile annad,
et meie mitte siis hea takt meile wasta
enram ei noue! — Oita, et meie omaid
famaid ei koona murrega, waid et
keik murret wõhke siis peäle heidame
meie iggapan. = mis ja oma fadust mida
meil omais leibaks meile annad! —

woõras leib = warrastud, — ahnuse läbb;
noutud, — ehk laidkuse pärrast karko paja-
tud. —
oma palle higgi fees. wiat. IX.
Kes moad karrib ja kulwab, — on nago kuni
ka rippud, kappil leib kül on, peawad jeda
enram ka täd tiggema! —
Anna meile = aito et keik fawisid oma
tarwidust! — Ma tuhhan sedda, mis ja malle
annad, ka jaggada neile, keddu fa mo liggi-
meseks se ad! —

VIII. Kuida wõtwad furjad omma igga-
pawast leiba tännamatta süddamega
wasto?

Nenda et nemmad prugiwad Jumala wilja
furjaste ja ahnussoga, liajomisse, prassimisse
ja kõrkussoga sedda raiskawad ja pillawad. Jer.
5, 23. 24. 2 Petr. 2, 12. 13.

IX. Mil wisil on Jummal tootanud ig-
gapawast leiba anda?

Ed ja waewa läbbi. I Mos. Kam. 3, 19.
Omna palle higgi sees pead sinna leiba söma.
2 Tesf. 3, 8. 10=12.

X. Kes niid lais on, ja ei te ühhelegi
head, ellab ommast furest warrandussfest
ehk kerjab teiste käest, kas se sööb om-
ma leiba tännago?

Ei mitte; waid nisuggused innimesed on war-
gad, fes omma toidust Jumala ja innimeste
käest warrastawad. Luk 12, 19=21.

*XI. Mikspärrast pallume meie igga-
pawast leiba?

Et meie ei pea mitte tullewa aasta ette murret-
fema, waid rahkul ollema sega, mis meile igga-
pääw tarwis lähkäh. I Tim. 6, 8. Öpp. fan. 30, 8. 9.

*XII. Mis on iggapawane leib?

Keik mis meie ihho toidussfeks ning ülles-
piddamissfeks tarwis lähkäh, söminne, jo-
minne, rided, kingad, fodda, maia, põld,
weiksed, rahha, warra, wagga abbifasa,
waggad lapsed, wagga perre, waggad ning
truid üllemad, hea wallitsus, hea ilm, rah-
ho,

ho, terwis, aus ello, head sõbrad, truid naab-
red, ia mund nisuggused asjad.

XIII. Mikspärrast nimmetakse sedda
keik leiwaks?

Sepärrast et need asjad keik siin ilmas melle
ni tarwis lähäwad, kui iggapäwane leib.

Bies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wõl-
lad, kui meie andeks anname om-
ma wõlglastele.

I. Misuggused wõllad on need?

Keik pattud, olgo teadawad ehk teadmatta.

II. Kelle eest pallume meie siin?

Isse, enneste ia keikide innimeste eest.

III. Kas meie peame ka kurjade innimeste
eest palluma?

Jah peame, kui meie isje esite olleme pattust
põõrnud, ka teiste kurjade innimeste eest pallu-
ma, et Jummal tahhaks neid pattust peasta ia
parrandada, et nemmad nenda woiksid pattude
andeks-andmist sada. Luk. 23, 34. Ap. T. 7, 60.

IV. Kes annab pattud andeks?

Taewane Isja.

V. Kuida meie temma käest andeks-
andmist pallume?

Et temma ei tahhaks wadata meie pattude
peäle, egga nende pärrast meile sedda feelda,
mis meie pallume. 51 Paul. 11. f.

VI

Kui meie nüüd Isja käest iggäsi leiba olleme
pallunud, siis peab koke meie mele fallen a-
et meie sedda opole mitto wäert meie pattu-
pärrast, ja et meie sepärrast üks wainolig
toides kinge polest, s.o. pattude andeksand-
minne, wägga tarwis on. —

Se Palwe opole mitto nisuggused pattu-
antud, kes wel melega iggapä patto kee-
slawad ja ilmaohi wel ei kochetud oma
patto, waid wõllid ka lele, kenne ka
wel paljo patto ja üllekohto on Jumala
ees; sepärrast peawad ka nemmad esoff
igga palwe juus alla andoma ja isja
wasto üttema: „Oh Sa tead parrerinnad
kui meie, mis meie siins wasto olleme
patto teinud mõthidega, jonnadega ja te-
dega etc. Ps. 130, 2-4. Isford kule mo
heäle, siins kōrwad pargo tallele mo
ollondikud palumiste heäle. — Kui siins
dehawah! tahhaksid keik üllekohat melega
pidada, kes siis jonnas, Isford! so eos feista
agga siins ka on andeksandminne. —
Meie wõllad on kül momeid meil endel
teadmatta, agga felegi pärrast on naad
wõllad, mis meie ei jada ärritasheda ja
ja ükspäinis Isjuse pärrast woik nei
andeksantata. — Isjuse pärrast woik
nüüd siindida, et se Isja ei wata meie pattu-
peäle. —
Andeksandmist peame pallume iggapä
nago iggapäwast leiba! —

Kui meie = meie tustame nüüd ka hea
melega, et ka meie tahhame etc.
Kis oüte kahhetseb ja oma ennese ju püra
kuub on, si ei mõtle mitte enam wihha
peäle.
Kas sa annad hea melega andeks? — Jah!
Noh, kas siin siis peatsid heldem olema
Kui Jummal? —

*VI. Kas meie sedda wäärt olleme?
Meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie
pallume — tenime. Zan. 9, 18.

VII. Eks Jummal polle õppetajattele mele-
walda annud pattud andeks anda?

Jah on annud. Nenda ütleb Kristus. Joan.
20, 22. 23. Matt. 18, 18. Luf. 10, 16.

*VIII. Kellele antakse pattud andeks?

Meile, kes omma patto hädda diete tundwad,
sedda süddamest kahhetsewad, ja õige usfoga
Jesusse käest abbi otsiwad. Luf. 7, 37. 47. 48.

IX. Eks siis keik, kes pihtil käiwad, ei sa
pattude andeks andmist?

Ei sa mitte. Need, kes pattust süddamest pöör-
nud, Kristusse siise usfowad, patto tö wihkawad,
ja selle wasto pannewad, nende pattud on an-
deks antud; agga nende pattud, kes patto ja
rummalusse sees ma-ilma wiisi järrele tahtwad jä-
da, ei anta mitte Jummalast andeks

X. Kas siis Waggad on pattude andeks
andmistet wäärt?

Ei olle mitte wäärt; waid armust Kristusse
päärast antakse pattud andeks nelle, kes Jesusse
siise usfowad, ja temma sanna wõtwad kuulda.

XI. Kas siis waggad tewad melega
paljo, patto?

Ei te mitte, waid omma nõdrusse läbbi ekfiwad
nemmad koagematta; ja sedda arwawad nem-
mad ka raskeks pattuks, et kül Jummal Kristus-

se pärrast neile sedda keif süüks ei arwa. Rom. 7,
17=25. 19 Paul. 13. s. 1 Joan. 1, 9. 2 p. 1. 2. s.

*XII. Mis tootawad need waggad
Jummalale?

Et nemmad tahtwad ka süddamest andeks
anda, ja heal meel head tehha neile, kes nen-
de wasto eksiwad. Matt. 18, 21. 22.

XIII. Kelle pattud tootawad waggad
andeks anda?

Nende pattud, kes waggade enneste wasto on
kurja teinud. Matt. 6, 14. 15.

*XIV. Kuida andwad niid waggad om-
ma waenlaste pattud andeks?

Nenda et nemmad ei tahhagi se peäle möttelda;
waid tahtwad weel peälegi omma kurjateggiattele
head tehha, kui se tarmis lähhäb. Kol. 3, 13.

XV. Ons need ka waggad, kes sallaja
wihha omma liggimesse wasto
piddawad?

Ei olle mitte waggad, waid tiggedad, kes ütle-
wad, et nemmad tahtwad andeks anda, agga
nommad ei leppi mitte süddamest. 3 Mos. 19, 17.
18. Sir. 28, 1=11. s. Matt. 26, 49.

XVI. Kas nisuggused woiwad ka Jesa
meie palwe diete palluda?

Ei woi mitte, waid nemmad palluwad isseem-
neste wasto. Matt. 5, 23. 24.

XVII. Mis teeb Jummal nisugguste
Wata Matt. 18, 32=35. salmist sadik.

Rues

Kues Palwe.

Urra sata meid mitte kiusatusse
sisse.

*I. Mitmesuggune on kiusatus?

Kahhesuggune, teine hea, se on Jummalast;
teine kurri, se on kurratist.

*II. Kas siis Jummal ei kiusa kurjaste?

Jummal ei kiusa keddagi kurjaste

*III. Kuida Jummal siis kiusab?

Temma kiusab innimeste heaks (1) heategges-
mistega, (2) kaskudega, (3) waeste haddaliste
innimestega, (4) patruste kurjade innimestega,
(5) keigesugguse ristri ja willetsussiga. 1 Petr. 4:
12. Rom. 2, 4. Luk. 16, 20. Jak. 1, 12.

IV. Kuida kiusab Jummal heateg-
gemistega?

Menda, et temma toeb innimestele paljo head
ihho ja hinge polest, ja katusub, kas innimesed
tannoga sedda moistwad, ja Jummal sanna
kuultwad. 2 Mos. 16, 4 5 Mos. 7, 2, 3.

V. Kuida kiusab Jummal kaskudega?

Temma kiusab, kas innimenne temma sanna
tahhab kuulda ehk mitte. 1 Mos. 22, 2. n. t. s.

VI. Kuida Jummal kiusab waeste had-
daliste innimestega?

Jummal lasseb separrast waesed ellada nende
seas, kellel ennam warrandust on, et Jummal
katusub,

Fatsub, kas nisuggused omma waese liggimessele
head tewad ehk mitte. 5 Mos. 15, 11.

VII. Kuida kiusab Jummal pattuste
kurjade innimestega?

Jummal lasseb ommad lapsed sepärrast kurjade
hulkas ellada, et temma kiusab, kas temma lapsed
ka korwaste nende teiste kurja tööd wihkawad.
5 Mos. 13, 3. 4. Kohom. 2, 21. 22.

VIII. Mikspärrast kiusab Jummal risti
ja willetsussega?

Et innimesed peawad pattust pöörma, patto
wihkama, kannatlikkud ollema, waggamaks ja
wimaks õnsaks sama. 1 Petr. 1, 6. 7. 4 p. 12. s.
Gal. 13, 9. Ebr. 12, 5 = 11.

IX. Mikspärrast kiusab Jummal nenda
innimesi, eks Jummal enne ei tea,
misfuggused nemmad on?

Jummal teab küll, misfuggused innimesed on:
agga temma kiusab neid sepärrast, et innimestele
peab teada sama, misfuggused nemmad on ehk
ollematta. 2 Ala r. 32, 31. Joan. 6, 5. 6.

X. Kes kiusab meid kurjaste?

Need kolm hinge waenlast, kurrat, ma-ilm,
ja meie lihha.

XI. Kuida kiusab kurrat?

Kurrat kiusab ja arwatelleb innimesi kurja
teggema, kui temma kurjad mõtted ja hummud
innimesse südamesse külwab. Joan. 13, 2.
1 Kunn. 22, 22. 1 Ala r. 21, 1.

XII.

XII. Kuida ma:ilm kiusab?

Ma:ilm ehk kurdad innimesed kiusawad, kui nemmad omma jummalakartmatta ello ja kõnne-
ga teisi puawad patto sisse sata. 1 Kor. 15, 33.
1 Joan. 2, 15. Opp. san. 1, 10. 2 Tim. 3, 13.

XIII. Kuida lihha kiusab?

Meie lihha ehk meie kurri südda kiusab meid, kui temma tahhab omma ennese kuria himmude, kur-
rati ja ma-ilma kuria nou järrele tehha. Jak. 1, 14, 15.

*XIV. Kes neist kolmest teeb meile keige-
siremat kahjo?

Meie ennese lihha ehk kurri südda teeb meile kei-
gesiremat kahjo; sest temmata ei woi kurrat egga
ma-ilm meid patto sisse sata. Mark. 7, 21-23.

XV. Mis on kurrati, ma:ilma ja
meie lihha nou?

Se on nende nou, et nemmad tahtwad
meid sata ebba:usso, kaksipiddimõtlemise,
ja monne mu sure patto ja habbi sisse.

XVI. Mis on ebba:usf?

Ebba:usf on, kui innimenne sedda ussub, mis
Jummal ep olle kasknud uskuda egga piddada.

XVII. Mis on kaksipiddimõtleminne?

Kaksipiddimõtleminne on se, kui innimenne
kurrati, ma:ilma ja omma lihha sanna ja nou
ennam ussub, kui Jummal sanna ja õppetust.

XVIII. Mis sugused on need sured
pattud ja habbi?

Keif, mis Jummal omma pühha sanna ja
kaskude sees on keelnud. Kalat. 5, 19-21.

XIX. Mis sagguse kiusatusse wasto peame meie abbi otsima?

Ei mitte Jummal kiusatusse wasto, sest se tulleb meie hinge heaks; waid kurja kiusatusse wasto. Jof. 1, 12. 13. 14. Ewes. 6, 11. 12.

XX. Kas meie peame palluma, et ükski kurri kiusatus ei pea meie peäle tulles?

Sedda ei woi meie palluda; sest Jummal on kasknud, et meie peame omma hinge waenlaste wasto pannema ja wõitlema. Ewes. 6, 13. 1 Kor. 10, 13. Joan. 17, 15. Kal. 5, 17.

*XXI. Mis meie nüüd pallume seinnatse Palwe sees?

Meie pallume, et Jummal tabhaks meid hoida ja üllespidada, kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärarawoidame ja woinust same.

Seitsmes Palwe.

Peasta meid ärra sest kurjast.

*I. Mis meie pallume siin?

Et Jummal tabhaks meid üksford kurjast kogon peasta. 2 Tim. 4, 18.

II. Kelle läbbi tulles keik kurri?

Kurrati ja patto läbbi tulleswad keik kurjad nuhtlused, hädda ja waew. Rom. 5, 12.

*III. Mitmesuggune on se kurri ehk kahjo? Mehasuggune, (1) hinge- (2) ihho- (3) warrandusse ja (4) au-kahjo. Mat. 26, 38. 27 p. 26-30. f.

IV.

IV. Mis on hinge kahjo?

Hinge kahjo on keik pattud, turjad kiusatused, kangelaelus, ja iggawenne surm.

V. Mis on ihho kahjo?

Haigus, wallo, wiggadus, janno, nalg, alastus, wangi-põlli n. t. s. 2 Kor. II, 23. 27.

VI. Mis on warrandusse kahjo?

Kui meie omma ärrariisutakse, ärrawarrastakse, ehk teist wisi hukka saab. Ebr. 10, 33. 34.

VII. Mis on au kahjo?

Kui innimest ilmasüta põlgtakse, naertakse, teotakse, n. t. s. Luu. 6, 21. 22. 23.

VIII. Mikspärrast lasseb Jummal meid lapsed sadik ni paljo häddaga waewata?

Sedda teeb Jummal keik omma targa nou läbbl meie hinge heaks, et meie peame õppima patto wihkama, mis läbbi keik hädda tulnud; ja Jummal sanna armastama, Jummalat süddamest palluma, et temma tahhaks meid õige usso, armo, tarkusse ja kannatussega ehitada ja finnitada. Ebr. 12, 11. Jak. 1, 12. Rom. 5, 3. 4. 5.

IX. Kas siis se hädda ja kahjo on Jummalal nuhtlus?

Kes Jummal sanna ja omma hinge pärrast suurt ei holi, ja jäwad omma rummalusse sees neil on keik hädda ja kahjo üks raske nuhtlus: Agga kes ommast rummalussest Jeesusse pole süddamest pöörwad ja temma sanna wõttwad kuulda, neil ei olle nende hädda mitte üks nuhtlus, waid üks hea rist, mis hinge kasuks tulleb.

X. Kas siis nisuggune hädda waggadele ilma Jummal tahtmatta woib juhtuda?

Ei woi mitte. Matt. 10, 29. 30.

XI. Kas sünnib waggadele palluda, et ühtegi hädda nende peäle ei tulleks?

Ei sünni mitte, waid se sünnib neile palluda, et Jummal ommal aial neid tahhaks hoida ja ärrapeästa sest häddast ja waewast, mis nende Eohhus on siin ilmas kannatada. Joan. 17, 15.

*XII. Kuida peästab Jummal waggad?

1) Kui temma nende risti wähhendab, ja omma Waimoga neid rõmustab, 2) kui temma õnsa otša neile annab, ja armoga sest sünnat sest hädda orrust ennese jure taewa wõttab. 2 Kor. 1, 10. 2 Tim. 4, 18.

XIII. Kas sünnib surma Jummalalt palluda?

Nenda kui need innimesed surma himmustawad, kelle kässt ei käi nende kurja himmo ja tahtmisse järrel, ei sünni mitte waggadele surma palluda; sest waggad ihaldawad surma sepärrast, et nemmad patto koor mast tahhaksid lahti sada. ja omma õnnisteagiast pallest pallesse näha. 2 Kor 5, 1-9. Wil. 1, 22. 23.

*XIV. Mis süggused on Issa meie paltwe wiimsed sannad?

Sest sinno pärralt on se riik, ja se wäggi, ja se au iggaweste, amen.

XV.

*XV. Mis dyppetawad need sannad ?

Need sannad kinnitawad nendewaggade usko, et nemmad peawad kindlaste uskma, et Jummal tahhab nende palwet kuulda. Jes. 65, 24.

*XVI. Kas Jummal peab siis nende palwet kuulma ?

Jah peab, sest temma pärralt on se riik, ja meie olleme temma rigi lapsed. 27 Paul. 8. s.

*XVII. Kas ta woib palwet kuulda ?

Jah woib, sest temma pärralt on se wäggi.

*XVIII. Kas ta tahhab palwet kuulda ?

Jah tahhab, sest temma pärralt on se au, ja keik sünnib temma pühha nimme auuks. 1 Ma r. 29, 10-14. 22 Paul. 5, 6. s. 1 Joan. 5, 14.

*XIX. Mis se on : Amen ?

Se on: et minna pean kindlaste uskma, et taewane Jesa meie palwe heldeste on wastowõtnud — sündima.

*XX. Kas Jummal keikide palwet kuleb ?

Ei kule mitte nende palwet, kes melega omma rummalusse ja wallatusse sees tahtwad jada. wata 2 Kõst. 20, ja 21, küsim:

*XXI. Kust woime meie müüd sedda kindlaste uskuda, et Jummal meie palwet kuleb ?

Sest, et Jummal isse 1) on meid käsknud nenda palluda, ja 2) tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Joan. 16, 23.

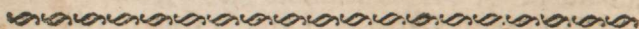
*XXII. Kas sinna ka ussüd sedda kindlaste ?

Amen, Amen, se on, jah, jah, se peab tõeste nenda sündima. 145 Paul. 18. 19. s.

*XVIII. Kust tulleb nisuggune ust?

Jummala sannast, ja pühhaist Sakramentideft. 1 Joan. 5, 8 = 10.

Sppetus Sakramentideft.

*I. Mis on üks Sakrament?

Sakrament on üks nähtaw assi, mis läbbi Jummal omma näggematta armo ja annid pak-
kub ja annab, ja sega ommad tootused ja meie usko finnitab.

II. Mitto Sakramenti ollid wanna-
Seädusse aial?

Kaks, (1) ümberleikamisse- (2) Pasa-talle sakrament. 1 Mos. 17, 7 = 13. 2 Mos. 12, 3 = 27.

*III. Mitto sakramenti on ue
Seädusse aial?

Kaks, (1) Kristimisse-, (2) Altari-ehk pühha
õhto-õdmaaia sakrament.

IV. Mitto asja tulleswad ühhe sakra-
menti jures tähhele panna?

Kolm, (1) üks nähtaw assi, (2) üks nägge-
matta assi, (3) Jummal kass ja tootus.

Rel-

Reltias Peatük.

Pühhas Ristmiesfest.

I. Mis on Ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas weesi —
— ühtepandud.

II. On siis pühha Ristminne üks Sakrament?

Jah on, sedda tunnukse fest, et ristmisesse on
üks nähtaw ja üks näggematta asst, ja Jum-
mala kääst ja tootus.

III. Mis on nähtaw asst ristmisesse? Weesi

IV. Mis on näggematta asst?

Näggematta asst on Jummal Jēsa, Poeg
ja pühha Waim omma armo andibega.

V. Ons Jummal ka ristmiesset seädnuud ja käästnuud?

Jah on seädnuud; fest ristminne ei olle pal-
jas weesi, waid üks nisuggune weesi, mis
Jummala käästus on seätud, ja Jummal
sannaga ühtepandud. Luk. 3, 2.

VI. Mis on se Jummal kääst-sanna?

Kui meie Jēsand Jēsus Kristus ütleb: Mat-
teusse ramato wiimses peatükkis (28, 19.)
Wänge ja appetage teit — nimmel.

VII. Mis on se tootusse sanna?

Kui meie Jēsand Jēsus Kristus ütleb: Mar-
tusse ramato wiimses peatükkis (16, 16.) Res-
usub

usub ja kedda ristitalse — hukka moisetama.

*VIII. Mis annab ehk satab ristminne?

Temma satab pattude andeks andmist —
— kuluwad. 1 Petr. 3, 21.

IX. Eks meie Jssand JEsus meile keif
sedda head ei teinud?

Jah temma on omma sanna kuulumisse, kanna-
tamisse ja surma läbbi ükspäinis meid lunnas-
tanud pattust, surmast ja kurratist, ja on keif
õnnistust meile saatnud. Rom. 5, 8 = 11.

X. Kuida siis ristminne meile keif sedda
satab?

Se Jssand, kes meile keif sedda head on saat-
nud, se Jssand on ka ristmist seadnud, ja too-
tanud ristmisse läbbi keikile usklikeudele sedda õn-
nistust anda.

XI. Kas siis keif, kes ristitud on, sawad
sedda õnnistust?

Ni kaua kui nemmad õige usso läbbi omma õn-
nisteggia sanna kuulwad, on keif õnnistus nende
päralt; agga kes wallatumal kombel kurrati ja
patto sanna wõtmad kuulda, need kautawad keif
sedda õnnistust ärra, mis armas JEsus neile oll-
annud. 1 Petr. 1, 5. 2 Petr. 1, 3-9.

*XII. Kuida woib wessi ni sured asjad
tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte, waid Jum-
mala sanna, — pühha Waimo läbbi.

XIII.

*XIII. Mis õppetab pühha Paulus
sestinnatsest asjast?

Paulus ütleb Titusse ramato kolmandamas
peatükis: Jummal on meid õnsaks teinud
vefündimisse — se on tõeste tõssi.

IV *XIV. Mis tähendab nifuggune wee-
ristminne?

Se tähendab, et wanna Adam peab ig-
gapawase kahhetsemisse — iggaweste
ellama. I Petr. 3, 20. 21.

*XV. Mis on wanna Adam?

Se on meie kurri pattune südda ehk pärris-pat
keikide kurja himmudega, mis meie onima wanne-
matte läbbi esimesest Adamast olleme pärrinud.
Rom 5, 12. Ewef. 4, 22.

*XVI. Mis läbbi peab temma sama
ärä: upputud?

Iggapawase kahhetsemisse ja pattust-
pöörmissesse läbbi. Kol 2, 11. 14.

XVII. Mis on iggapawane kahhetse-
minne ja pattust pöörminne?

Se on, kui üks wagga risti-innimenne tunneb
diete, et patto tõ hirmus on, ja otsib se wasto
JEsussest abbi, ja kahhetseb ehk on kurb igga-
pääw selle pärrast, mis temma tunneb ennese süd-
dames Jummalatahtemisse wasto ollewad, ja
ei kule patto ihhaldamist, waid JEsusse fanna.

XVIII. Kuida surretakse se läbbi
pärris: pat?

Pärris-pat surretakse ehk upputakse ärä, se on
temma käest woetakse woimust nenda, et pärris-
pat-

pat keige mu patto ja kurja himmudega üht
wagga innimest ei woi sundida patto mele pärrast
teggema. 2 Kor. 7, 9 = 11. Rom. 8, 13.

**XIX. Kas Jummal sanna sedda ka
nenda õppetab ?**

Jah õppetab Rom. 6, 12. ärge wallitsego
pat mitte kui kunningas teie surrelikko ih-
ho sees, et teie wõttaksite temma sanna kuul-
da temma himmude sees.

**XX. Mikspärrast kãstakse wanna
Adamat upputada ?**

Se kõnne sünnib ühte se wanna wisiga, kui
uslikkud homiko- ja louna- made sees allasti pid-
did jõkke astuma, kolm kord wee alla minnema
ja jälle ettetullema. Matt 3, 16.

**XXI. Mis siis se upputaminne diete
tähhendas ?**

Et üks wagga Jummal laps JEsusse läbbi
ikka piddi patto wasto pannema ja sedda alla-
wautama, ja patto peäle woimust sama. Gal.
5, 24. 2p 19. 20. 21. s. Rom 6, 6.

*XXII. Mis peab ette tullema ?

Uus innimenne. 2 Kor. 4, 16.

*XXIII. Mis on uus innimenne ?

Se on uus südda ja meel, mis Jummal nei-
leannab, kes JEsusse Kristusse sisse süddamest
uskwad. Efes. 36, 26. Kol. 3, 10.

***XXIV. Kuida peab uus innimenne
ettetullema ?**

Nenda, et temma usso walgus peab ennam ja
ennam

ennam paistma keikfugguste hea teggude sees.
Mat. 5, 16. 1 Kor. 15, 58. 1 Tess. 4, 1.

XXV. Kuida peab uus innimenne
üllestouma ?

Temma ei pea mitte patto hädda ja furrati
kuisamisse pärrast meelt ärraheltima, egga wägga
arraks minnema, waid iggapääw julgeste JEsus-
se armo läbbi patto wasto pannema.

*XXVI. Kuida peab uus innimenne
ellama ?

Temma peab õigusse ja puhhastusse sees
Jummala ees iggaweste ellama. Luk. 1, 74-75.

XXVII. Mis se on : õigusse ja pühhas-
tusse sees ellama ?

Se on JEsusse armust ja õigussest ükspäi-
nis abbi ofsimä, Jummala ja waggade inni-
meste mele pärrast teggema, ennast mitte teäd-
wa pattoga rojastama. Rom. 8, 1. 2. 2 Kor. 7,
1. Ebr 12, 14. 15. 16. Joan. 15, 5.

XXVIII. Kelle ees peab uus innimenne
nenda ellama ?

Ei mitte ükspäinis filmakirjaks innimeste näh-
hes; waid Jummala ees, kes meie süddame
pohja ja mõtted läbbikatsub. 1 Mos. 17, 1.

*XXIX. Kus on se kirjotud, et ristminne
sedda keik rähhendab ?

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Roma-
rahwale kirjotud kuendamä peatükkis: Meie
õlleme Kristussega — udes ellus kaima.

XXX.

XXX. Kuida olleme meie Kristussega mahhamaetud?

Et Kristus meie assemel on surnud ja mahhamaetud, sepärrast arwab Jummal sedda keiske kassuks, kes on ristitud, ja süddamest uskwad, otsego olleksid nemmad isse omma pattude pärrast surnud ja mahhamaetud. 2 Kor. 5, 15.

*XXXI. Mikspärrast olleme meie Kristussega mahhamaetud surma sisse?

Et meie iggapäiw pattused himmud süddames peame surretama, ja otsego haua sisse jätma, ja keik risti ja surma hea melega kannatama. Rom. 6. 11. 12. 13. Luu. 14, 26 27.

*XXXII. On Kristus haua sisse jänud?

Ei olle mitte; waid temma on üllesärratud surnust Issa au, se on Jummal wäe läbbi.

*XXXIII. Mikspärrast on Kristus üllesärratud?

Et meie peame udes ellus käima. Rom. 6, 3. 11.

XXXIV. Mis on uus ello ja waimolik üllestouminne?

Kui inimenne enne omma kurja himmude järrele on ellanud, ja omma au, kasso, ja tahtmist takkanoudnud; agga pärrast Kristusse läbbi hakkab omma ello sees teggema Jummal tahtmise järrele, ja liggimesse heaks.

XXXV. Kas meie ommast wäest woime ue ello sees käia?

Ei wol mitte, waid Issa au ehk wäe läbbi, kes Kristus on üllesärratanud; sepärrast teotamad ja

ja põlgwad need Jummalaga wägge, kes ennast ei arwa woiwad ue ello sees kãia. Ewes. 1, 19. 20.

XXXVI. Kas siis sünnib lapsi ristida?

Jah sünnib, orsego wanna seadusse aial lapsõ-
kessi ümberleikati. Ap. Teg. 2, 39. Matt. 19, 14.

XXXVII. Kas siis lapsed woiwad ka
uskuda?

Jah woiwad Jummalaga armo ja abbi läbbi,
sest nende pärralt õõldakse Jummalaga rigi ollewad,
agga Jummalaga riki ei ja ükski ilma usjota. Matt.
18, 3. 6. 8 Paul. 3. f.

XXXVIII. Kust teame meie, et Jummalaga
riik lapsõkeste pärralt on?

Meie Jõesand Jõesus Kristus ütleb Mark. 10,
14. 15. Lastõ need lapsõkessed minno jure tulla
ja ärge keelge neid mitte, sest nisuguste pär-
ralt on Jummalaga riik. Tõest minna ütlen teile:
kes ial Jummalaga riki wasto ei wõrta kui lap-
sõkõ, se ei sa mitte senna sisse. Ja temma wõtris
neid süllesse, ja panni kãed nende peäle, ja
õnnistas neid.

XXXIX. Mis on isõsa ja emma kõhhus?

Et nemmad omma lapse pärrast Jummalat
süddamest peawad palluma, ja omma lapse rist-
misse jures ei pea marrud pidama liajõmisse,
prassõmisse ja mu ebba-usjoga.

XL. Mis on wadderitte kõhhus?

Et nemmad peawad lapse assemel ärrawand-
ma kurratit, temma teud, asjad ja kõmbed, lapse
eest Jummalat palluma, ja ni palju, kui nemmad
jõudwad, lapse hinge ja ihõ eest murretsõma.

R

XLI.

XLI. Mis suggused peavad diged wadde-
rid ollema?

Nemmad peavad isse Zummalat dige usso
lääbi diete tundma, kartma, ja temma järrele
süddamest iggatsema, kurrati tödd ja kumbed ka
isse ärrawandma ehk mahhajätma.

XLII. Mis sest wigga, et wadderid rum-
malad ja wallatumad pattused on?

Kui wadderid isse rummalad on, ja ligajo-
mlst ehk muud pattud armastawad, siis kurrat
irmitab neid, et nemmad julgewad laste assemel
kurrati tödd ärrawanduda, ja isse jäwad kurrat-
ti mõrkude sees.

Wies Peatük.

Pühhas Altari Sakramentist.

*I. Mis on Altari Sakrament.

Se on meie Issanda JEsuse Kristusse
tõsine ihho ja werri — seätud.

II. Kuida nimmetakse altari sakra-
ment teist wisi?

Sedda nimmetakse pühhas kirias Issanda oh-
to:to:maiatks, ehk Issanda JEsuse lauaks.

III. Mikspärrast nimmetakse sedda
sakramentiks?

Sepärrast, et se jures on (1) üks nähtaw
assi, (2) üks näggematta assi, (3) JEsuse kääst
ja tootus.

*IV.

***IV. Mis on nähtaw asfi altari
Sakramentis?**

Leib ja wiin.

*V. Mis on näggematta asfi?

Meie Isanda JEsuse Kristusse ihho ja werri.

*VI. Mis on Jummalas kääso: sanna?

Kui temma ütleb: wörke ja söge, se on minno ihho; joge keik seält seest, se on minno werri.

*VII. Mis on tootusse sanna?

Kui JEsus Kristus ütleb: mis teie ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeks- andmis- seks.

**VIII. Mikspärrast nimmetakse sedda
Altari sakramentiks?**

Sepärrast, et se altari peäl keigeennamiste wäljajaetakse.

**IX. Mis se on: Jummalas armul, ehk
Jummalas fännal kääma?**

Se on otse nipaljo, kui JEsuse laua jure kääma.

*X. Kes on nüüd sedda seädnuud?

Meie Isand JEsus Kristus.

*XI. Mil aial?

Sel ösel, mil tedda ärra-anti.

*XII. Kus on se kirjotud?

Nenda kirjotawad pühhad ewangelistid, Matteus, Markus, Lukas ja pühha Paulus. Wat. 19. Küssim.

*XIII. Kennele on Kristus sedda seädnuð?

Temma on sedda keitile risti-rahvale seädnuð; agga õlged wodrad sesinnatse laua jures on ükspäinis tõssised risti-innimesed.

*XIV. Kes on üks tõssine risti-innimenne?

Se on tõssine risti-innimenne, kes JEsusse Kristusse sisse ussub, kelle sees pühha Waim on, kes pattude andeks-andmist sanud, ja ka omma pattuste himmude wasto panneb, ja neid surretab. 2 Korint 6, 4-10.

*XV. Mis siis Kristus teinud, kui temma se sure sõma-aia seadis?

Temma wõttis leiba, tännas, murdis ja andis omma Jüngrittele. Selsammal kombel wõttis temma karrika pärrast õbro-sõma-aega, tännas ja andis omma Jüngrittele.

XVI. Mis ta neile ütles?

Temma ütles: wõtke, söge, se on minno ihho; joge keit seält seest, sesinnane karrikas on se uus seädus minno werre sees.

*XVII. Mis sa leiwage ühtlase sööd?

Jesusse tõssist ihho.

*XVIII. Mis sa winaga ühtlase jood?

Jesusse tõssist werd.

*XIX. Kas sinna siis kindlaste ussub, et sa se õnnistud leiwaga JEsusse ihho, ja se õnnistud winaga JEsusse werd saad?

Jah, minna ussun sedda kindlaste JEsusse sanna

Mõned küsimused - II Peatükki jätkus

1.) Mis on keige se Jumala käätsäna õhtu jäülem seana?

2.) Mis arwo sane weie enndett, kui Jumala käätsäna õiete kättele panneme?

3.) Kas käätsäna weib meile rakko anda ja õnaks tekka?

4.) Mis on meil waestel pattustel wäga karmis?

5.) Mis on se kõnne seanneme Ewange-liemmi sees?

6.) Mis on need üllemad õppetused pühha ristiusõsõ sees?

7.) Mis lootab Jumal meile Ewangeliumi läbbi?

Pattuwõõtsustust - ja abbi melopanna daniõssõ.

8.) Kelle läbbi on Jumal õna isalapsõ arwo nou konda saatnu?

9.) Kes on käätsäna ja armosanna meile annud?

10.) Kas inimenne weib õnalt wäest jedda õnõlta?

11.) Kuida nimetasse neid mehki, kes ette ja kuida maistõid nemad Jumala teenid ja nouad üleopanna?

12.) Mitõpärast ei maista keit inimõsõ pühha õiga?

13.) Kuida peame meie pühha kirija lugema?

14.) Mitõpärast on õppetused kaggaduse sees karmis?

15.) Lugge neid 3 ristiõsõ õppetust?

16.) Mis on keige õppetust ja keige õige usõ õige hakises?

17.) Mis puggufes ramatus prakitatse meie
Koguduses veel ühespuggufeks usso õppe-
tuffeks? —

18.) Mis on ebbauok?

19.) Mis leitakse rõhkemine inimeste jines:
ebbauoko wai õiget usko?

20.) Mis on riõtiuok? — Kui kawa peame
usko ma?

21.) Kuida jame meie õiget usko?

22.) Kelle peäle peame keigsemamiste waatra?

23.) Kes on Kristus?

24.) Mis puggufes Koguduses sees on le keige selge
riõtiuok?

25.) Mis rahjo on seft, kui inimene omma kege
godust maha jättab?

26.) Mis on elaw usk?

27.) Kuida juab meie usk elawaks?

28.) Kuida kaub usk ka wakkest irra?

29.) Kes on Mawa usso waenlased?

30.) Kuidas näitab õige elaw usk enäst wä-
art. 1.

1.) Kuida nimetab usklik inimene sedda jaf?

fanna peäle. Matt. 26, 26. 28. Mark. 14, 22. 24.
Luf. 22, 19. 20. I Kor. 10, 16. II p. 23 24 25.

*XX. Mis parrast on niud se õhto: sõma
aeg sätud?

Meie Isand JEsus ütleb: Luf. 22, 18. sedda
tehke minno mällestusfeks.

*XXI. Mis peame meie mälletama?

(1) Meie JEsuse suur armu meie wasto, et
temma tahab meie jure tulla, ja meie sees el-
lada. Joan. 14, 23. 17 p. 23. f.

(2) Temma kibbedat kannatamist ja sur-
ma, misga temma Jummalaga kange miha ja
raske nuhtlust meie peält ärrakannud. Luf. 22, 44.

(3) Temma suur wägge, et ta meie heaks
patto, surma ja kurrati peäle woimust sanud,
et ka meie woime neid ärrawoita, ja surmast
jälle üllestousta. Kol. 2, 12-15.

*XXII. Mis kasso on meil seftpuggufest
sõmissest ja jomissest?

Sedda näitwad meile need sinnatsed sannad:
mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse
pattude andeks- andmissfeks.

XXIII. Kennel on pattude andeks-
andminne?

Sellel, kes omma patto hädda õlete tunneb,
JEsuse sisse ussub, ja õige usso läbbi patto
wasto panneb. Jerem. 3, 12. 13.

*XXIV. Mis kasso tulleb meile pattude
andeks- andmissest?

Kus pattude andeks- andminne on, seal on
ka ello ja õnnistus. Luf. 1, 77.

*XXV. Kuida woib ihholik sōminne ja jominne nisuggused sured asjad tehha?

Sōminne ja jominne ei te sedda tōeste mitte — pattude andeks andminne.

XXVI. Kes saab neist sannust kasso?

Kes need sannad, mis meie Issand JEsus is-
se on õppetanud ja tootanud, süddamest ussub.

XXVII. Eks sest kül ei sa, kui kegi ussub
need sannad tōssised ollewad, sest et tem-
ma neid katekismusse ramato seest
õppib?

Ei sa sest kül, kui kegi neid ja muud JEsus-
se sanno õppib ja kuleb kui muud juttud, ja
usub neid sepärrast tōssised ollewad, et temma
neid ramato seest ehk teiste käest on õppinud;
waid senna jure lähhääb tarwis, et temma om-
mas süddames peab tundma Jummalä sanna
wägge, kuida se sanna temma süddant ligutab,
ja pattust puhastab. Jak. 1, 21. 1 Petr. 1, 22.

*XXVIII. Kes wõttab ausaste sefimmtse
sakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest — usklikud
süddamed.

XXIX. Mis on se : paastma?

Se on kassinaste ellama sōmisse, jomisse ja
keige mu asja polest, mis läbbi kurjad himmud-
kawatwad. Luk. 21, 34.

**XXX. Mis on se: ihho polest ennast
walmistama?**

Se on, kui kegi ennast pesseb, ja tulleb puh-
haste riettega JEsusse laua jure.

**XXXI. Kas need asjad meid kõlbawaks
rewad JEsusse laua jure minna?**

Ei te need asjad meid mitte kõlbawaks, sest et
need on wäljaspidised kumbed; agga Jummal
watab süddame sisse, misfuggune se on. 1 Sam.
16, 7. 2 Kor. 13, 5. 51 Paul. 19, 1.

***XXXII. Misfuggused käiwad nüüd
kurjaste JEsusse laua jure?**

Keif need, kes kaksipiddi mõtlewad ja ei
usu diete mitte.

*XXXIII. Kes mõtleb kaksipiddi?

Kes omma õnnisteggla JEsusse sanna ja
õppetussi ei usu, waid jäwad melega ühhe hõle-
tuma, rummala ja pattuse ello sees ellama.

XXXIV. Ons neil ka sest kahjo?

Jah on. 1 Kor. 11, 29. Kes kõlwato
sõõb ja joob, se sõõb ja joob isse-ennesele
nubelust.

***XXXV. Misfuggused käiwad ausaste
ja hästi JEsusse laua jure?**

Need, kes JEsusse sanna: mis teie eest ärra-
antakse, süddamest üstwad, kaksipiddiste mõt-
tette wasto pannewad, ja omma patto hädda sees
omma JEsusse kääst kowwaste abbi ootwad.

*XXXVI. Mis on sepärrast õigede ristii-
innimeste kohhus?

Et nemmad peavad isse-enneste peäle kohhut
moistma. I Kor. II, 31.

*XXXVII. Kuida peavad nemmad en-
neste peäle kohhut moistma?

Nemmad peavad omma süddant hästi Jum-
mala sanna järrele läbbikatsuma, ja ennast mit-
te fenna wasto wabbandama, mis nemmad kuul-
wad Jummalala sanna sees keeldud ollewad; waid
nemmad peavad feik pattused himmud, mõtted,
ja muud eksitused hea melega Jummalala ette
üllestunnistama, ja nende wasto JEsusse käest
abbi otsima. I Kor. II, 28.

XXXVIII. Mis kasso tulleb sest, kui meie
nenda ennesteste peäle kohhut
moistame?

I Kor. II, 31. õppetakse. Kui meie isse-en-
neste peäle kohhut moistame, siis ei moisteta
mitte meie peäle kohhut.

*XXXIX. Mis on ühhe tõsise Jummalala
lapsel kohhus, kes hästi JEsusse laua
jures käinud?

Temma kohhus on Jummalat temma kallil ar-
mo anni eest kita ja tännada, omma ello pääw
pääwalt JEsusse abbiga parrandada, pattude eest
ennast hoida, ja nenda ellada, kui wagga ristii-
innimesse kohhus on. I Petr. I, 14. 15.

I Kor. II, 26.

. Katekismusse DTS.

Taguse

Monned küsimised!

- 1.) Misopärrast on Jumal innimest lonud?
- 2.) Kas innimeane saab siin maailmas jubba
orjaks? - Mis kelab tedda õnne ja saanast?
- 3.) Mis sügune oli Jumalal loomine alg-
mõis? -
- 4.) Kes ollid need esimesed innimesed?
Mis oli nende põli? - Kuidas nimetati
nende esimest polwet p. kig.?
- 5.) Kas keik innimesed on nüüd pattused?
Kuida on naad pattused saanud? -
- 6.) Kas innimesed üsipaälis on pattused, wai
kas on keikid Jumalal loomad ka pattused saanud?
Mis sügune? - Kes on se esimene kurja-
teggia olnud? -
- 7.) Mis on kurjeti töö ka siin ma peäl?
- 8.) Kas innimesed on kurjade woi keatle wai-
mude arroses? -
- 9.) Mis peab Jumalala p. õigust mäda inimeste
wiimne kuggu olema? -
- 10.) Kas siin pattused innimesed ei woi siin
enam mitte sest hirmsest wiimsest kuggust
peäleda? -
- 11.) Misopärrast walitseb ja loiab Jumal
neid innimesi veel siin maailmas? -
- 12.) Kust teame sedda, et Jumal meid pattud
meile tahab andes anda? -
- 13.) Kelle läbbi on Jumal meile armo ja
kelaostust ilmutanud? -
- 14.) Kust õppime meie keik sedda Jumalala
imemelike armo-nou tundma, mis ta jef.
läbbi on taewo teinud?

Taweti Lauulo-Ramato

Eßfimenne Paul.

Wägga önnis on se innimmenne, kes ei käi dälade nou järrel, egga seisa pattuste tee peäl, egga istu pilkiate järre peäl.

2. Waid kel hea meel on Jehowa kässo-öppetustest, ja mötleb ta kässo-öppetusse peäle ödd ja päwad.

3. Siis on temma ofsego pu, mis wee-soonte äre istutud, mis omma wilja annab ommal aial, ja kelle lehhed ei puddene, ja keif mis ta wöttab tehha, lähhäb korda.

4. Ägga nenda ep olle need kes dälad, waid nemmad on kui agganad, mis tuul laiale aiab.

5. Sepärrast ei woi dälad mitte kohto ees seista, egga pattused digede koggodusfes.

6. Sest Jehowa tunneb digede teed, egga dälatte te lähhäb huffa.

LXXIII. Paul.

Sawi laul. Jummal on siiski hea Israelile, neile kes puhtad on süddamest.

2. Ägga minno jallad olleksid pea kōrwale läinud, mo sammud olleksid niškohhe libbistand.

3. Sest ma kaetsefin neid kes hullutasid, kui ma dälatte rahho-pölwe näggin.

4. Sest nemmad ep olle kimpus omma surmani, waid nende rammo seisab terwe.

5. Nemmad ei olle waepas kui muud waesed inimesfed, ja neid ei nuhhelra kui teised inimesfed.

6. Sepärrast on surustus nende ümber kui keed; wäggiwald kattab neid kui illusad rided.

R 5

7. Sed

15.) Kelle läbbi on p. K. ülespärred?

16.) Mis on W. T. - ja mis on U. T. -

17.) Mis Testament on keigenausti tarwis, rist; inimesel luggeda ja öppida?

18.) Kus on p. K. ülemad öppetused lühidelt kokkopandud?

19.) Mis öppetakse I. II. sti. peaturki?

A.

10.) Lugga neid kümme kätko?

2.) Kelle läbbi on need kätso meile antud?

3.) Mis tarwis on need k. k. meile antud?

4.) Kas K. on juddauma Jumala kätsojäre kinni tarud, woi kühjaks teinud?

5.) Mis on keikide kätso kätso nimed?

6.) Keige räkil Jumal, kui ta ütleb „Sinna!“

7.) On enam kui üks Jumal?

8.) Mis nimetakse waepas Jumalaks?

9.) Kas talhime kuiode ees kumardand?

10.) Kuida on se fuur Jumal oma räpp inimesetele näitand?

11.) Mis on se keige kimsam waepas Jumalate mistus, mis seer kumataxi se fuur inimesete hull seisab?

12.) Mis pärrast peame Jumalat kartma?

13.) Kas tallime inimesi ka kartma?

14.) Kuida peame Jumalat ülle K. ay. armaotma?

15.) Lugga 2. kätko. - Mis on Jumala nime?

16.) Kannele tume kahjo, kui Jumala nime sinis nime?

17.) Kas keik wandumine on kusti?

18.) Mis peame sest kausumistest mötlemä?

19.) Kuidas peame Jumala nime austata?

20.) Mis tähendab se isijel wandumine

mis selle kätso kätso?

7 Sedda näisse nende lihhamast filmist; nemmad teavad enim pahha, kui inimese südda mõis ärramõttelda.

8. Nemmad nulgivad teisi ja rägivad liateggemist kurjast melest; nemmad rägivad ülle rinna.

9. Nemmad pannuvad omma suud taewasse, ja nende keel käib mõda maad.

10. Sepärrast põrab nende rahwas seie, ja neile pigistakse rohkesti wet wälja.

11. Ja nemmad ütlewad: kuida peaks Jummal sedda teadma? ja kas se Reigefõrgem peaks sedda tundma?

12. Wata, need on need dälad, ja neil on waike assi siin ilmas, ja kaswatavad warrandust.

13. Agga ilmaasjata ollen ma puhhastanud omma süddant, ja ilma süta tõga ommad käed pesnud.

14. Ja ollen waewatud olnud iggapäiw, ja mind nomitakse igga hommiko.

15. Kui ma olleksin mõttelnud: ma tahhan nenda juttustada kui nemmad; wata siis olleksin ma pettust so laste suggu wasto teinud.

16. Sepärrast noudsin ma sedda ärramoista; agga se oli mo melest waem.

17. Senni kui ma sain Jummal pühha paika, ja pannin tähhele nende wimist otsa.

18. Sinna panned neid tõdest libbed a peäle, sa lasjed neid langeda sure ärrahawitomisse sisse.

19. Kuida härwitakse neid ärra filma pillmisel! nemmad sawad otsa, nemmad lõpivad ärra sure hirmo päerast.

20. Otsigo ka-^{us} selle unne-näggo, kes üllesär-
kab,

21.) Luge 3. Kõrk. -

22.) Mikopärrast on Jumal pühh. seadnud?

23.) Mis toimis on se püh. p. Jumala teenistuse seadud?

24.) Kas üköpär p. tutub Jumala süda pühkida?

25.) Kas keis tõ on keeldud p. päew?

26.) Luge 4 R. -

27.) Kuida peame Jumala asemel siis ma piäl auustama?

28.) Kas peame üköpärs omad lühkafed wannemad auustama?

29.) Kuidas auustame omad wainemid?

30.) Kui kauaks peame lapped omd wainemid nenda auustama?

31.) Kas peame wanind ka auustama, kui need waljad ja kurjad on?

32.) Kas peame nende sünni ka kuulma, kui need sedda rõõkuwad, mis kurjad on?

33.) Mis on: kaua elama ma piäl?

34.) Kas se on Jumala seadus, et tised üllemid ja tised allamad on?

35.) Mis on siis alamette rõõkus?

36.) Luge 5. Kõrk.

37.) Kes on mo liggimeene, sedda ma pean armastama?

38.) Kes peame ka neid, kes pühjad on, armastama? - Kuida peame armastus nenda wasto olema?

39.) Mis on inimese ihko hädda? - hing hädda?

40.) Kas keis wihla on püt?

41.) Mis peame ni sugusest inimesest arwama, kes enesele otja teeb?

42.) Kes on alimosest inimesest tapja?

43.) Luge 6 Kõrk. - Kes on allidea seadud?

44.) Kuida on se Kõrk ku wallalisse rahwale ontud?

Kab, nenda ei panne sinna, Jesand, miiski nenda näggo linnas.

21. Kui mo südda seisits paistetud, ja mind kihu wati omma nerude sees;

22. Siis ollin ma totter ja ei moistnud sedda polegi; ma ollin selge lojus sinno ees.

23. Siiski ollen minna ifka so jures; sa pead mo parremast käest finni.

24. Omma nouga juhhatad sa mind, ja wõttad mind wimaks auga wasto.

25. Kes on mulle taewas armsam kui sinna? Eul ma sinno jures ollen, ei himmusta minna ühtegi sin Ma peäl

26. Kui mo lihha ärralõppeb ja mo südda ka, siis olled sa, Jummal, mo süddame kahjo ja minno õsfa iggawest.

27. Eest wata, kes sinnust kaugel ärra on, läh häwad hukka; sa kautad ärra keik, kes hora wiisil sinnust ärralahkuwad.

28. Ugga mulle on se hea, Jummal liggi olles; Jehowat Jesandat pannen ma ommaks warjo-paigaks, et ma juttustan keik sinno teggemised.

CXVII. Paul.

Ritke Jehowa keik pagganad, auustage tedda keik rahwas.

2. Eest temma heldus on meie üle woimust wõtnud, ja Jehowa tõdde on iggaweseks aiaks.

5 2 8 8 E 8 U 3 2.

uif

- 45.) Kuida peamad allidevotras teine teisega elon?
- 46.) Luge 7. Kõrk. - Mis on liggimise õma? -
- 47.) Kas seen ka wuugus; kui lectud arjo ärralõpua? Mis peame siis tegeema?
- 48.) Kuida peama õma liggimise õma eest muuret kaadma? -
- 49.) Agga kas sellega, mis meie õma on, tohime teha, mis kättemet? - Kuida peame sedda praesin?
- 50.) Luge 8 K. - Mis on wale tunistur? -
- 51.) Kas sünnis sedda kussa ülerrakida, mis teame kõi õhemad? - Yennele? -
- 52.) Mis peame tegeema, kui meie näme ekk kulane, et liggimise peäle waleet rägitarse? -
- 53.) Luge 9 ja 10. K. -
- 54.) Kas on siis riisugune kimustanino ka jo pat sin kas, kui minna ka üttelegi kussa ei te? -
- 55.) Kuida ni metasse sedda kussa himo, mis oitke meell wasto meie süddanes ligus? -
- 56.) Ono meie passioatto pärnast ka süid Jumala ees? - Kas peame keita need käsled kiiste piddan?
- 57.) Olled sa Jumala karko piddan? Mis sa oleed nüüd õigust mäda teinud? -
- 58.) Mis ütles Jumal eto? -
- 59.) Olled sa käsõ ahwendamise, wai käsõ tootur al? - Mis on se käsõ tootur? -
- 60.) Kas käsõappetus teeb sind rõõmlas wai kuuwaks? -
- 61.) Ono meie siis veel üsõ teine õppetur, mis meid rõõmlas teib? -
- 62.) Mis on se Jumala armotootur, mis minna õma hinge õnnistaturs weel tohhi, ukada? -
- 63.) Kalle pärnast takkale sa peul, wihh Jehoweh in? Meie peäle weel hallastade? -
- 64.) Mis käsõ on meie käsõappetuselt? -

Ues Palwe,

Kui sinna Jummalä sanna
saad üppinud ja kuulnud.

D! armas taewane Jēsa, minna
tānnan sind, et sinna omma kalli
sanna minno waese hinge heaks olled an-
nud, ja se läbbi mind sedda diget teed
õppetad; minna pallun sind süddamest,
anna omma sannale, mis minna nüüd
ollen kuulnud, ja tähhele pannud, wäg-
ge, et minna sedda järgeste woiksin me-
les piddada, ja se läbbi pääw päwale
õpida, mis sinno mele pärrast, ja mis
sinno mele wasto on. Parranda nüüd,
keigewäggewam Jummal, omma sanna
järele minno süddant ja keik minno tööd
ja teggo **JESUSSE** Kristusse minna
kalli õnnisteggia pärrast,
AMEN.

- 1) Misest on Jēsu meid ärrapiest. ja lūnast?
- 2) mispuggust inimēse sawad sest ärhalunnest?
- 3) mis läbbi saab ües waene pāttune Jēsus
omaks?
- 4) Kas ües töfise uollik waib ka uel kukka-
moistatad jada?
- 5) Kuider elawad need, kes töfise uisofees
elawad?
- 6) Kes on Jēsus? - Mis läbbi, ou ta jēda
alles näitnud ja kinnitanud, et ta Jummalu poeg
ole?
- 7) Mis pärrast on Jēsus ja inimēsest jōud?
- 8) Kas Jēsus oli ka pāttune inime?
- 9) Kas Jēsus saab üesred arätkewas kōmbes
Jēse tullama? - Mikae?
- 10) Kuider peame meie Jēsusē tulemist ootma?
- 11) Mis ta teeb siir Ma peäl, kui ta jälle tuleb?
- 12) Kelle peäle moistat ta kōbbut.
- 13) Kuida pūhittes Jēsus neid, kes tema siise
uixwad?
- 14) Mikae tuli Jēsusē waim Ma peäle?
- 15) Puust meie teame, et tema waim ka meie
peäl on wäljawalitud?
- 16) Kas inimeene waib ka ilma J. Waimōst
Jēsusē liise olla?
- 17) Mis on need armoaniid, mis P. Waimō
läbbi meie hinge kasjuss üllepētāse?
- 18) Mis on se uus sūdminne?
- 19) mispuggust palwel on Jēsus meid õppetand
luggeme?
- 20) Kuida peab ües uollik inimeene oma
õggimesto warts elama? -

- 21.) Mis on need saaramehed meie kuggidust?
lees?
- 22.) Mis püüakse peavad ristitud lapsed püüa?
Eeri ~~pea~~ miinema!
- 23.) Mis laste on inimemee seft lauale käi-
mistest? —
- 24.) Mis tunnistab p. kinni nende peale, kas
kolvataamal usiie lauale käivad?
- 25.) Mis meie peame isjearvamis p. ötko sõna
ajal mäletama?
- 26.) Kas nõdra usuliste tohkiraud ka lauale
käia?
- 27.) Mis peab si inimene enne teygona,
kas pattude aldessandmist paleul?
- 28.) Kannele kullevad pattud ülestunõttud?
- 29.) Kuidas nimmetakse p. ötko ristis kapp-
duse juur usulise kulle?
- 30.) Kelle püüakse entakse usulise kulle
pattud andes?
- 31.) Mis on siis usulise kulle se elu püü?
- 32.) Kuidas p. ötko usulise kulle se elu püü?
- 33.) Mis käisi saab seft, kui teie sefti
juab?
- Teie sefti elu Jesus läbbi?
- 4

REB-773
Kotkainmüsse

R 14.546

